

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SÜRESİZ NAFAKANIN İKİNCİ EVLİLİKLER
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Alaettin GÜNEŞ

Prof. Dr. Ömer KESKİNSOY

**YÜKSEK LİSANS
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

OCAK 2025

SÜRESİZ NAFAKANIN İKİNCİ EVLİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Alaettin GÜNEŞ

YÜKSEK LİSANS

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER ANABİLİMDALİ

KAMU YÖNETİMİ BİLİMDALİ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OCAK 2025

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

(Alaettin GÜNEŞ)

(07.01.2025)

TEZONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisadi Ve İdari Bilimler Anabilim Dalı Yüksek lisans Programı Alaettin GÜNEŞ öğrencisi tarafından hazırlanan Süresiz Nafakanın İkinci Evlilik Üzerindeki Etkileri Başlıklı tez çalışması 07/01/2025 tarih ve saatinde yapılan tezsavunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak KABUL edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan (Prof. Dr. Tevfik ERDEM):	☐	☐
Üye (Prof. Dr. Ömer KESKİNSOY):	☐	☐
Üye (Doç. Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Yusuf YILMAZ):	☐	☐

Süresiz Nafakanın İkinci Evlilikler Üzerindeki Etkileri
(Yüksek Lisans Tezi)

Alaettin GÜNEŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Ocak 2025

ÖZET

Bu çalışma, süresiz nafaka uygulamasının ikinci evlilikler üzerindeki ekonomik, psikolojik ve hukuki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Süresiz nafaka, boşanmış bireylerin ekonomik güvenliğini sağlamak için düzenlenmiş olsa da, zamanla bireylerin yeni bir evlilik yapma kararlarını etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir. Nafaka yükümlülüğünün, ödeyen taraf için maddi sürdürülebilirliği zorlaştırarak ikinci evlilik planlarını ertelemesine veya iptal etmesine neden olabileceği, diğer yandan nafaka alan tarafın ise mevcut mali avantajını kaybetme endişesiyle yeni bir evlilikten kaçınabileceği gözlemlenmektedir. Bu araştırma, süresiz nafakanın bireylerin sosyal ve ekonomik yaşamlarını nasıl şekillendirdiğini anlamak amacıyla, mevcut hukuki düzenlemeleri, yargı kararlarını ve konuya ilişkin literatürü inceleyerek kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Ayrıca, anket ve mülakat yöntemiyle elde edilen bulgular ışığında süresiz nafakanın bireylerin ikinci evlilik kararlarını nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Çalışma, süresiz nafakanın bireysel ve toplumsal boyutlarını ele alarak, hukuki reform tartışmalarına katkı sunmayı ve alternatif düzenlemelere yönelik öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bilim Kodu : 111711994
Anahtar Kelimeler : Süresiz nafaka, İkinci evlilik, Nafaka, TMK, Boşanma
Sayfa Adedi : 89
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ömer KESKİNSOY

The Effects of Indefinite Alimony on Second Marriages
(M.Sc. Thesis)

Alaettin GÜNEŞ

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
January 2025

ABSTRACT

This study aims to examine the economic, psychological, and legal effects of the indefinite alimony practice on second marriages. Although indefinite alimony is designed to ensure the financial security of divorced individuals, over time, it has become a significant factor influencing their decisions to remarry. It has been observed that alimony obligations may make financial sustainability difficult for the paying party, leading to the postponement or cancellation of second marriage plans, while the receiving party may avoid remarriage due to concerns about losing their current financial benefits. This research provides a comprehensive evaluation of how indefinite alimony shapes individuals' social and economic lives by analyzing existing legal regulations, court rulings, and relevant literature. Furthermore, the study examines the impact of indefinite alimony on individuals' second marriage decisions through findings obtained via surveys and interviews. By addressing both the individual and societal dimensions of indefinite alimony, the study aims to contribute to legal reform discussions and propose alternative regulatory solutions.

ScienceCode : 111711994
Key Words : Indefinite alimony, Second marriage, Alimony,TMK, Divorce
PageNumber : 89
Supervisor : Prof. Dr. Ömer KESKİNSOY

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLoların LİSTESİ	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
1.GİRİŞ	1
2.NAFAKA KAVRAMI, HUKUKİ ÇERÇEVESİ VE NAFKA TÜRLERİ	3
2.1.Nafakanın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	3
2.2.İsviçre Medeni Kanununda Nafaka Şartları	6
2.3.Nafaka Türleri	7
2.3.1.Yardım Nafakası.....	8
2.3.2.Bakım Nafakası	9
2.3.2.1.Tedbir Nafakası	9
2.3.2.2.İştirak Nafakası.....	12
2.3.2.3.Yoksulluk Nafakası.....	13
2.4.Kural Olarak Nafaka Alamayacak Olanlar.....	16
2.4.1.Sosyal Yardım Geliri Alanlar.....	17
2.4.2.Yeterli Kira Geliri Alanlar	17
2.4.3.Sigortalı Olarak Çalışanlar	17
2.4.4.İşsizlik Parası Alanlar	18
2.4.5.Yaptığı İşten Yeterli Glir Elde Edenler	18
2.4.6. Mesleği Olanlar	18
2.4.7.Memur Olarak Çalışanlar	18
2.4.8.Serbest Meslek Sahipleri	19
2.4.9.Taşınmaz Mal Varlığı Olanlar	19
2.4.10.Eğitim ve Mesleki Potansiyeli Olanlar.....	19
2.4.11.Yoksulluğu Kendi Yaratanlar.....	20
2.5.Türiye’de Nafaka Düzenlemeleri ve Hukuki Çerçeve Uygulama.....	20
3.SÜRESİZ NAFKANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE HUKUKİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	27

3.1.Süresiz Nafaanın Tanımı ve Hukuki Dayanağı	27
3.2.Süresiz Nafakanın Hukuki Çerçevesi: Türk Hukukunda ve Uluslar arası Hukukta Nafaka Düzenlemeleri	29
3.2.1.Yoksulluk Nafakasında Süreli ve Süresiz Uygulamalar.....	29
3.2.2.Türk Medeni Kanunu ve Sürsiz Nafaka	30
3.2.3.Anayasal Dayanak ve Eşitlik İlkesi.....	32
3.2.4.Uluslararası Hukuk Perspektifi	35
3.3.Uygulamada Süresiz Nafakanın Zorlukları	35
3.4. Süresiz Nafakanın Tarihsel Gelişimi ve Toplumdaki Yeri	37
3.5.Süresiz Nafaka Uygulamalarında Yargıtay Kararları	39
3.6.Süresiz Nafakanın Çözümüne İlişkin İleri Sürülen Görüşler	40
3.7.Süresiz Nafaka Konusundaki Hukuki Reform Tartışmaları	41
4.TÜRKİYE’DE BOŞANMA ORANLARI VE ADLİ İSTATİSTİKLERİN SÜRESİZ NAFAKANIN İKİNCİ EVLİLİKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ.....	43
4.1.İkinci Evliliğin Tanımı	43
4.2.Türkiye’de Genel Boşanma Oranları	44
4.3.Evlilik Süresine Göre Boşanma Oranlarının İncelenmesi	46
4.3.1.Pandemi Sonrası Artış	49
4.3.2.Zirve Yılı	49
4.3.3.Bölgesel ve Kaba Boşanma Hızı.....	49
4.4.Boşanmada Kadın ve Erkek Oranları.....	50
4.4.1.Boşanma Talebinde bulunan Tarafın Cinsiyeti	50
4.4.2.Boşanma Nedenlerinde Cinsiyet Farklılıkları.....	51
4.4.3.Boşanma Sonrası Ekonomik Durum.....	51
4.4.4.Cinsiyet Bazında Hukuki Talepler	51
4.5.Kadın ve Erkek Eğitim Seviyesi	52
4.6.Nafaka Davaları	55
4.7.İkinci Evlilikler ve Süresiz Nafaka:TÜİK Verileri Üzerinden Değerlendirme	58
4.7.1.Kadın ve Erkek Perspektifinden Etkiler	59
4.7.2.Psikolojik ve Sosyal Engeller	59
5.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI	61
5.1.Problem Durumu	61

5.2.Araştırmanın Amacı	61
5.3.Araştırmanın Önemi.....	62
5.4.Araştırmanın Yöntemi.....	63
5.5.Araştırmanın Ekonomik, Psikolojik ve hukuki Etkileri.....	64
5.6.Problem Sorusu	64
5.6.1.Alt Problemler.....	64
5.7.Araştırmanın Hipotezleri.....	65
5.7.1.Ekonomik Etkiler İle İlgili Hipotezler	65
5.7.2.Psikolojik ve Sosyal Etkilerle İlgili Hipotezler.....	65
5.7.3.Hukuki ve Toplumsal Algılarla İlgili Hipotezler	65
5.7.4.Altaratif Çözümler ve Politika İle İlgili Hipotezler	66
5.7.5.Hipotezlerin Kullanımı.....	66
5.8.Araştırmanın Evreni ve Örneklem	66
5.8.1.Araştırmanın Evreni	66
5.8.2.Araştırmanın Örneklemi.....	67
5.8.2.1.Örneklem Seçimi.....	67
5.8.2.2.Örneklem Özellikleri.....	67
5.8.3.Örneklem Büyüklüğü ve Temsiliyeti	67
5.8.4.Örneklem Çeşitliliği ve Katılım Şekli.....	68
5.8.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	68
5.9.Araştırmanın Sınırları ve Kapsamı.....	68
5.9.1.Araştırmanın Kapsamı	68
5.9.2.Araştırmanın Sınırları.....	68
5.9.2.1.Örneklem Sınırlılığı.....	69
5.9.2.2.Veritoplama Yöntemi.....	69
5.9.2.3.Zaman Sınırlılığı.....	69
5.9.2.4.Subjektif Değerlendirme	69
5.9.2.5.Konu Kapsamı	70
5.9.2.6.Araştırmanın Güçlü Yönleri	70
5.10.Veritoplanması ve Analiz Yöntemi.....	71
5.10.1.Veritoplama Süreci	71
5.10.2.Veritoplama Aracı.....	71
5.10.2.1.Anket İçeriği.....	71

5.10.2.1.1.Katılımcıların Seçimi ve Veri Süreci	71
5.11.Verİ Analiz Süresi	72
5.11.1.Nicel Verilerin Analizi	72
5.11.2.Nitel Verilerin Analizi	72
5.11.3.Grafik ve Tablolar	72
5.12.Analiz Sürecinin Aşamaları	72
5.13.Verİ Analizlerinin Sınırlılıkları	73
5.14.Verilerin Çözümü ve Analizi	74
5.14.1.Verİ Çözümleme Süreci	74
5.14.1.1.Nicel Verilerin Analizi	74
5.14.1.2.Nitel Verilerin Analizi	75
5.15.Grafik ve Tablolar	75
5.16.Bulgular	77
5.17.Süresiz Nafakanın Etkileri	83
5.17.1.Maddi Etkiler	83
5.17.2.Psikolojik ve Manevi Etkiler	83
5.17.3.Hukuki ve Toplumsal Etkiler	83
5.17.4.Sosyal Etkiler	83
6.SONUÇ	93
KAYNAKLAR	97
ÖZGEÇMİŞ	89

TABLoların LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1.Nafaka Türleri.....	8
Tablo 4.1.2014-2021 Yılı Adl İstatistik (Hukuk Mahkemelerinde Açılan ve Çıkan Boşanma Dava Sayısı).....	45
Tablo 4.2.Türkiye’deSon Beş Yılın Boşanma İstatistikleri.	48
Tablo 4.3.Kadın ve Erkek Eğitim Düzeyi.....	52
Tablo 4.4.Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün Nafaka Dava Sayıları.	56
Tablo 5.1.Anket Katılımcılarının Eğitim Durumu	76
Tablo 5.2. Anket Katılımcılarının Karşı Tarafın Eğitim Durumu.	76
Tablo 5.3. Anket Katılımcılarının Medeni Durumları	77
Tablo 5.4. Anket Katılımcılarının Nafaka Verdiği Süre.	78
Tablo 5.5. Anket Katılımcılarının Nafaka Miktarları.	79
Tablo 5.6. Anket Katılımcılarının Yeniden Evliliğe Bakış Açıları.....	81
Tablo 5.7. Anket Katılımcılarının Çocuklara Ödenen Nafaka Görüşleri.....	82
Tablo 5.8. Süresiz Nafakanın Etki Dağılımı	84
Tablo 5.9. Anket Katılımcılarına Göre Nafaka Nasıl Olmalı	86
Tablo 5.10. Nafaka Ödeyemeyen Kişinin Zorlayıcı Hapis Cezası Üzerine Görüşler	87
Tablo 5.11. Nafaka Ödeyemeyen Eşe Karşı, Karşı Tarafın Tutumu	89
Tablo 5.12. Süresiz Nafakanın İkinci Evlilik Üzerindeki Etkileri	90

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1.Türkiye’de Boşanmaların Yıllara Göre Dağılımı.	45
Şekil 4.2.Türkiye’de Boşanmaların Son Dört Yıla Göre Dağılımı.	47
Şekil 4.3.Son Altı Yılda Boşanmalar ve Kaba Boşanma Hızı.	48
Şekil 4.4.Boşanma Sonrası Davaların Dağılımı.....	50
Şekil 4.5.Hukuk Mahkemelerinde Açılan Boşanma Davalarının Nedenlerine Göre Oranları, 2021.	50
Şekil 4.6.Kadın ve Erkek Eğitim Düzeyi	52
Şekil 4.7.Hukuk Mahkemelerinde Boşanma Davaları ile İlişkili Çıkan Dava Türü Oranları	55
Şekil 4.8.Son Beş Yılın Nafaka Davaları.....	56

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.t.	Adı Geçen Tez
AYM	Anayasa Mahkemesi
EMK	Eski Medeni Kanun
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İMK	İsviçre Medeni Kanunu
İİK	İcra ve İflas Kanunu
K.	Karar
s	Sayfa
TMK	Türk Medeni Kanunu
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
ÜFE	Üretici Fiyat Endeksi

1.GİRİŞ

Aile, toplumun en temel yapı taşı olup bireylerin sosyal, psikolojik ve ekonomik gelişimlerinde merkezi bir rol oynayan bir kurumdur. Ancak günümüzde toplumsal yapının değişmesiyle birlikte boşanma oranlarının artması, bireylerin yaşamlarını ve ekonomik düzenlerini yeniden şekillendirmelerine neden olmaktadır. Boşanma sonrası bireylerin ekonomik güvencesini sağlamak amacıyla hukuk sistemleri çeşitli nafaka düzenlemeleri geliştirmiştir. Bu düzenlemeler içinde yer alan süresiz nafaka, boşanma sonrasında ekonomik olarak dezavantajlı duruma düşen bireyin korunmasını amaçlasa da, uzun vadede bireylerin ikinci evlilik yapma kararlarını etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir. Süresiz nafaka uygulamasının bireylerin ikinci evlilik yapma eğilimleri üzerindeki etkileri, günümüzde hukuki ve toplumsal açıdan giderek daha fazla tartışılmaktadır.

Süresiz nafaka uygulamasında, nafaka ödemekle yükümlü olan taraf için maddi sürdürülebilirlik önemli bir sorun haline gelebilir ve bu durum bireylerin ikinci evlilik yapma kararlarını doğrudan etkileyebilir. Özellikle uzun yıllar nafaka ödemeye devam eden bireyler için ekonomik yük, yeni bir aile kurma konusunda tereddüt yaratmaktadır. Diğer yandan, nafaka alan taraf açısından bakıldığında, mevcut mali avantajını kaybetme korkusu, bireyleri ikinci evlilikten kaçınmaya yönlendirebilmektedir. Bu noktada, süresiz nafakanın bireylerin ekonomik bağımsızlığı üzerindeki etkileri, psikolojik baskılar ve sosyal dinamikler göz önüne alınarak detaylı bir şekilde incelenmelidir.

Bu çalışmada, süresiz nafakanın ikinci evlilikler üzerindeki ekonomik, hukuki ve psikolojik etkileri ele alınmaktadır. Ekonomik açıdan, süresiz nafakanın nafaka yükümlüsü bireyler için uzun vadeli finansal sorumluluklar doğurduğu ve yeni bir evlilik yapma kararlarını zorlaştırdığı tartışılmaktadır. Hukuki açıdan, süresiz nafakanın mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde nasıl şekillendiği ve bireylerin ikinci evlilik yapması durumunda nafaka ödemelerinin nasıl etkilendiği analiz edilecektir. Psikolojik açıdan ise süresiz nafakanın bireyler üzerinde yarattığı duygusal baskılar, yeni bir evlilik yapma konusundaki özgüven eksikliği ve toplumsal algılar değerlendirilecektir.

Araştırma kapsamında nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmış, bireylerin süresiz nafaka ile ilgili deneyimlerini anlamak amacıyla anket çalışmaları ve derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmaları, nafaka ödeyen veya alan bireylerin ikinci evlilik yapma kararlarıyla ilgili görüşlerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış ve geniş bir katılımcı grubuyla uygulanmıştır. Katılımcıların ekonomik durumları, süresiz nafaka konusundaki algıları, ikinci evlilik yapma konusundaki eğilimleri ve nafakanın onların yaşamlarını nasıl etkilediği gibi çeşitli sorularla elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Bunun yanı sıra, süresiz nafakanın bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde anlamak amacıyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar, süresiz nafaka yükümlülüğü bulunan bireylerle ve nafaka alan kişilerle yapılmış, bu süreçte yaşadıkları ekonomik ve psikolojik zorluklar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle ikinci evlilik yapmayı düşünen ancak nafaka yükümlülüğü nedeniyle bu kararı erteleyen bireylerin deneyimleri, çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Bu araştırma, süresiz nafakanın bireylerin ekonomik ve sosyal hayatları üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflemektedir. Mevcut hukuki düzenlemeler, uluslararası uygulamalar ve mahkeme kararları incelenerek süresiz nafakanın hukuki çerçevesi ortaya konacaktır. Ayrıca anket ve mülakat bulguları, süresiz nafakanın bireylerin ikinci evlilik yapma eğilimleri üzerindeki etkilerini ortaya koyarak, gelecekte yapılabilecek hukuki reformlara ve alternatif düzenlemelere katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma, süresiz nafaka uygulamalarının toplumsal, ekonomik ve hukuki boyutlarını detaylı bir şekilde ele alarak, bireyler üzerindeki etkilerini ortaya koymayı ve alternatif çözüm önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırma bulgularının, hukuki reform tartışmalarına ışık tutacağı ve toplumsal dinamiklerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağı öngörülmektedir.

2.NAFAKA KAVRAMI, HUKUKİ ÇERÇEVESİ VE NAFKA TÜRLERİ

2.1.Nafakanın Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Nafaka kavramı, Arapça kökenli infak kelimesinden türemiştir.¹ Infak ise, bitirme tüketme anlamına gelse de daha çok parayı elden çıkarma anlamına gelmektedir. Kişinin servetinden muhtaçlara yardımda bulunması, beslenme, geçindirme, çıkma, gitme, sarf etme şeklinde kullanılmaktadır.² TDK'ya göre geçinmek için gerekli olan şeylerin tümünü ifade etmek anlamında kullanılır.³ Nafaka kavramı içerisine birçok nafaka türü girdiğinden, hepsini içine alabilecek bir tanım vermek çok güçtür. Diğer bir tanım ile nafaka, muhtaç durumda bulunan karı-kocanın birbirlerine, altsoyun üstsoya, üstsoyun altsoya, kardeşin kardeşlerine yardım yükümlülüğü veya zaruret halinde bulunan kimseye, yaşamını devam ettirmesi ve temel ihtiyaçlarını karşılaması için yapılacak parasal yardımın yasal bir yükümlülük olarak düzenlenmesi gerekmiş olup bu yardıma nafaka denir. Türk Medeni Kanunu'nun 4721 sayılı yasasında düzenlenmiş olup, boşanma veya ayrılık durumunda, eşlerden birinin diğerine veya çocuklarına maddi olarak destek sağlamak amacıyla hükmedilen bir hukuki müessesedir.⁴ Yoksulluk içinde olan kimseye yapılan yardım olarak da tanımlanabilir.⁵ Nafakanın temel amacı, evlilik birliği sona erdiğinde maddi olarak zayıf durumda olan eşin ya da çocukların geçimlerini sağlayabilmelerine destek olmaktır. Boşanma sürecinde veya sonrasında bireylerin ekonomik olarak güçsüz kalmasını engelleyen nafaka, hem kişilerin hem de çocukların yaşam standartlarını koruma amacı taşır. Bu anlamda nafaka, sadece boşanma süreciyle sınırlı olmayıp, tarafların maddi durumlarına göre değişkenlik gösterebilir. Yani mahkeme kararı ile oluşan ve aylık olarak tanımlanan, bir kişinin geçinmesi için ona yardımcı olan kişilerin yükümlü olduğu yardım olarak da tanımlanmaktadır.⁶

¹ Köseoğlu, B. (2005). *Aile Mahkemelerinin İşleyişi*, Ankara, 131.

²Somkan Fırat, A. (2019). "Yoksulluk Nafakası", Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1.

³ TDK, [https://sozluk.gov.tr/ Er.T.26.07.2023](https://sozluk.gov.tr/Er.T.26.07.2023)

⁴Çitak, B. (2016). "Eşler Arasındaki Nafaka Yükümlülüğü", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 3.

⁵ Mutlu, L. (2004). *Hukuk Sözlüğü*, İstanbul, 241.

⁶Özyazgan, Ö. (2019). "Yoksulluk Nafakası", Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı, Gaziantep, 1.

İstilahta ise, "kişinin sorumlu olduğu bireylerin beslenme, giyim-kuşam ve barınma ihtiyaçları ile bunlara tâbî olan şeyleri temin etmesi" şeklinde tarif edilmektedir. Bazı İslâm hukukçuları, “hayatiyetin ve yararlanmanın devamlılığını sağlamak için yapılması zorunlu olan harcamalar” şeklinde tarif etmektedir.⁷

Nafaka aynı zamanda yardıma ihtiyacı olan kişilere bakmak ile yükümlü olan kişilerin verdiği paradır. Verilen bu para yardıma ihtiyacı olan kişilerin hayatını devam ettirebilmelerini sağlamaktadır. Evlilik birliği söz konusu olduğunda ise nafaka, evlilik birliği devam ederken veya evlilik birliği sona erdiğinde eşler ile çocukların ihtiyaçlarının için maddi durumu daha iyi olan eşin diğer eşe ve çocuklarına ödediği paradır.⁸ Bu tanımlardan yola çıkarak nafakayı; aile birliğinin dağılmasıyla birlikte yoksul duruma düşen tarafı geçindirmek için kanunda yükümlü olarak belirlenen kişinin yine kanunun belirlediği şekilde vermeleri gereken yardımlar olarak tanımlayabiliriz.

Tarihi süreçte zamanın etkisi, dini, ahlaki ve toplumsal düşünceleri değiştirip geliştirerek farklı bir boyuta taşımıştır. Nafaka kavramı da bu düşünce evriminin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla birlikte devletlerin yapısındaki sosyal ve ekonomik değişimler, yardıma muhtaç bireylere yardım etme kavramını sosyal devlet anlayışının bir gerekliliği haline getirmiştir. Bu bağlamda, nafaka hükmü de yasal düzenlemeler kapsamında yer alarak hukuki bir nitelik kazanmıştır.⁹

Türk toplumunda aile hukuku ise İslamiyet öncesinde geleneklere dayanırken, İslamiyet'in kabulü ile Osmanlı yönetimi tarafından özel hukuk alanında şer'i hukuk kurallarının uygulanması benimsenmiştir. Osmanlı döneminde Şeyhülislam Molla Hüsrin'in "Dürrer ve Gürrer" adlı eseri 17. yüzyıla kadar aile hukukunun temel kaynağı olmuştur. 17. yüzyıldan itibaren ise İbrahim Halebi'nin "Mültek'al-Ebhür" adlı fıkıh metni aile hukuku açısından uygulanmış, ancak bu kurallar sistematik bir kitap halinde toplanmamıştır.¹⁰

1926 tarihli Medeni Kanun yürürlüğe girmeden önce, Osmanlı'da aile hukuku uygulamaları İslam hukuku çerçevesinde yürütülmekteydi. Bu dönemde İslam

⁷Uyanık, M. Z. (2019). “İslâm Aile Hukukunda Evlilik Ve Boşanma Nafakası Bağlamında Süresiz Nafaka Yasası”, *Mersin Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47, 59.

⁸ Özyazgan, a.g.t.,2019. 1.

⁹ Özyazgan, a.g.t., 2019. 2.

¹⁰ Çitak, a.g.t.,2016. 5.

hukukuna göre, evlilik nafakası mevcut olsa da bu nafaka yalnızca kadınlara yönelik bir hak olarak kabul edilmekteydi. Nafakanın geçerliliği, evlilik süresi boyunca kadının evlilik birliği içindeki yükümlülüklerini yerine getirmesi ve eşine itaat etmesi koşuluna bağlıydı. Osmanlı Devleti'nde Hanefi mezhebinin yorumlarına uygun olarak, boşanma sürecinde kadının kusurlu olmaması durumunda, kadının yiyecek ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ve en fazla üç ay on gün süreyle yoksulluk nafakası verilmesi hükmedilmekteydi.¹¹ Medeni Kanun'dan önce, hukuki ihtilafların çözümünde Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye hükümleri uygulanıyordu. Ancak, Mecelle'de nafakaya ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından, bu konudaki uyuşmazlıklar 1917 yılına kadar fıkıh prensipleri temel alınarak çözümlenmiştir. 1917 yılında ise nafaka davalarında ve bu alandaki ihtilaflarda uygulanmak üzere "Kitabu'n Nafakat" adlı eser hazırlanmıştır. Bu eser, 1926 yılında İsviçre'den iktibas edilen Medeni Kanun yürürlüğe girene kadar nafaka konusundaki ihtilaflarda esas alınan kaynak olmuştur.¹² "Kitabu'n Nafakat", Mecelle'nin eksik bıraktığı nafaka konusunu düzenlemek amacıyla hazırlanmış ve bu konuyu sistematik bir bütünlük içerisinde maddeler halinde ele almıştır.¹³ Böylelikle, nafaka konusu ilk kez derli toplu bir şekilde düzenlenerek hukuki uygulamalarda belirli bir çerçeveye oturtulmuştur.

1926 yılında yürürlüğe giren 743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi, Cumhuriyet döneminin ilk medeni kanunu olarak, nafaka konularının çözümüne ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Bu düzenlemeler, 2001 yılında 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun kabulüne kadar geçerliliğini sürdürmüştür. Günümüzde ise nafaka ile ilgili temel hükümler, yürürlükte olan 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu kapsamında düzenlenmektedir.¹⁴

2002 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Medenî Kanunu'nda, "Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hâli refahta bulunması gerekir" hükmü, kadın-erkek eşitliği ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle metinden

¹¹Akçabay, F.C. (2019). *Yoksulluk Nafakası Araştırması Sosyo-Hukuki Bir İnceleme*, Ankara, 27.

¹² Özyazgan, a.g.t.,2019. 2.

¹³Topçuoğlu, A. İ. (2023). "Mecelle Şârihi Ali Haydar Efendi'nin Hayatı ve Hukukçuluğu", *Türkiyap Araştırmalar Dergisi*, (329-350), 335

¹⁴ Özyazgan, a.g.t.,2019.2.

çıkarılmıştır. Ancak, yoksulluk nafakasının süresi ve şartlarına ilişkin herhangi bir değişikliğe gidilmeden mevcut düzenleme korunmuştur.¹⁵

2.2.İsviçre Medeni Kanununda Nafaka Şartları

TMK, İsviçre Medeni Kanunu'ndan esinlenerek hazırlanmış olup, İsviçre hukukunda yer alan ancak Türk hukuk sistemine aktarılmamış bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Bu bağlamda, evlilik sona erdikten sonra tarafların birbirlerinin "geçimini" veya "bakımını" üstlenmesinin sürekli bir yükümlülük olarak görülmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.¹⁶

İsviçre hukukunda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren revizyon, boşanma hukukunda köklü değişiklikler getirmiştir. Bu değişikliklerle birlikte, boşanma hukukunda kusur esası terk edilmiş ve bu durum yoksulluk nafakasına ilişkin uygulamaları da etkilemiştir. Revizyon öncesinde de İsviçre hukukunda yoksulluk nafakasının her durumda süresiz olarak ödenmesi gerektiği anlayışı benimsenmemiştir. Evliliğin süresine bağlı olarak yapılan bir sınıflandırmada; 5 yıldan kısa süren evlilikler "kısa süreli", 5-10 yıl arasında süren evlilikler "orta süreli", 10 yıldan uzun süren evlilikler ise "uzun süreli" olarak kabul edilmiştir. Bu sınıflandırma, yoksulluk nafakasının süresinin belirlenmesinde temel bir kriter olarak uygulanmıştır.¹⁷

İsviçre hukukunda yapılan revizyonla birlikte, yoksulluk nafakasına ilişkin koşullar yeniden düzenlenmiştir. Bu kapsamda hâkim, yoksulluk nafakasının gerekliliği, miktarı ve süresi konusunda karar verirken bazı önemli kriterleri dikkate almaktadır (Zivilgesetzbuch (ZGB) Art. 125/II). Bu kriterler şunlardır:

1. Evlilik süresince tarafların görev paylaşımı,
2. Evliliğin süresi,
3. Evlilik sırasında tarafların sahip oldukları yaşam standardı,

¹⁵ Akçabay, a.g.e.,2019. 28.

¹⁶Şahin, M. (2017). "Türk – İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK M. 175 – ZGB M. 125)", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXI, Sayı 3, 79.

¹⁷ Yağcı, K. (2020). "Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76 (1), ss. 323–358. <http://iupress.istanbul.edu.tr/en/journal/mecmua/article/yoksulluk-nafakasinda-suresizlik-sorunu>

4. Eşlerin yaşları ve sağlık durumları,
5. Tarafların malvarlığı ve gelir durumları,
6. Çocukların mevcut bakım yükü ve bu yükümlülüğün süresi,
7. Eşlerin mesleki eğitimleri, kariyer beklentileri ve iş yaşamına yeniden katılabilmek için ihtiyaç duydukları masraflar,
8. Yaşlılık, ölüm aylıkları ile mesleki emeklilik maaşları veya diğer emekli maaşlarından elde edilebilecek gelirler ya da bu haklardan feragat edilmesi durumunda sağlanabilecek gelir.¹⁸

Buna karşılık, İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan bu kriterler, TMK'ya dahil edilmemiştir. Ancak, Türk yargı uygulamalarında, yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesinde bu kriterlere benzer unsurların dikkate alındığı görülmektedir. Bu bağlamda, hâkimler TMK'nın 4.¹⁹ maddesi uyarınca takdir yetkilerini kullanarak, nafaka miktarını hakkaniyet ve somut olayın koşulları çerçevesinde değerlendirmektedir.²⁰ Ancak, İsviçre hukukundaki bu detaylı kriterlerin Türk hukuk sistemine aktarılmaması, yoksulluk nafakası konusundaki değerlendirmelerde sınırlı bir çerçeve sunmaktadır.

2.3.Nafakanın Türleri

Türk hukukunda nafaka, farklı ihtiyaçlara ve süreçlere göre çeşitli türlerde düzenlenmiştir. Temel olarak dört tür nafaka bulunmaktadır: Tedbir nafakası, yoksulluk nafakası, iştirak nafakası ve yardım nafakası. Medeni Kanunumuza göre nafaka, bakım nafakası ve yardım nafakası olarak ikiye ayrılmaktadır. Yardım nafakası, herkesin yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üst soyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermesi şeklinde düzenlenmişken; bakım nafakası, doğum, evlenme ve boşanma gibi olgularla ilgili nafaka yükümlülüklerini içermektedir. Bakım nafakası; tedbir nafakası, yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası olmak üzere üç alt başlıkta ele alınmaktadır.²¹ Çalışmamızın ana konusunu bakım

¹⁸Yağcı, a.g.m.,2020. 328.

¹⁹ Türk Medeni Kanunu Madde 4: Hâkimin takdir yetkisi

Hâkim, kanunun takdir yetkisi tanıdığı durumlarda, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir. Bkz. Türk Medeni Kanunu", Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, www.mevzuat.gov.tr

²⁰Yağcı, a.g.m.,2020. 329.

²¹T.C.Kamu Denetçiliği Kurumu. (2019). "*Çocuk Tesliminde Hak İhlallerine ve Yoksulluk Nafakasına İlişkin Özel Rapor*", İki Fikir Medya, Ankara, 65.

nafakası olan yoksulluk nafakası ve tedbir nafakası oluşturacak olup diğer nafaka türlerini kısaca tanımlamak yerinde olacaktır.

Nafaka	Alt Türler
Yardım Nafakası	-
Bakım Nafakası	Tedbir Nafakası
	İştirak Nafakası
	Yoksulluk Nafakası

Tablo 2. 1. Nafaka Türleri.

2.3.1. Yardım Nafakası

Yardım nafakası bir kimsenin, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan altsoy ve üstsoy ile kardeşlerine ödediği nafaka türüdür. Yardım nafakasının boşanma davaları ya da evlilik kurumuyla bir alakası bulunmamaktadır.²²

Medeni Kanunun 364. maddesinde “Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır²³” diyerek yardım nafakası vermeye yükümlü kılmıştır.

Kanunumuz nafaka ödemesi ile yükümlü tutulan kişileri teker teker saymıştır. Kanunun öngördüğü yükümlüler dışında kimselerin nafaka ödeme yükümlülüğü yoktur. Buna göre kanunda nafaka ödemek ile yükümlü olanlar anne ve baba, (nesebi gayri sahih çocuklar, evlatlık) kız ve erkek kardeşler, dede ve ninelerdir. (Büyük ana, büyük babalardır) Hala, teyze, amca dayı, kayınpeder, kayınvalide, üvey ana üvey babadan yardım nafakası istenemez. Ama erkek ve kız kardeşlerin baba veya annelerinin ayrı oluşu onları nafaka yükümünden kurtarmaz. Altsoy, üstsoy ve kardeşler arasında nafaka yükümlülüğü vardır. Aynı şekilde, evlat edinen ile evlatlık arasında da yardım nafakası söz konusudur.²⁴ Nafaka kararı verilirken, evlilik

²²Sarı, G. (2023). “Nafaka Nedir? Nafaka Çeşitleri Nelerdir? Nafaka Nasıl Alınır”, <https://www.gokhansari.av.tr/post/nafaka-nedir-nafaka-cesitleri-nelerdir-nafaka-nasil-alinir>.

²³Mevzuat.gov.tr. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, Madde 364.

²⁴ Özyazgan, a.g.t., s.24.

birliğinin sona ermesinde eşlerin kusurlu olup olmadığına bakılmaz. Nafaka talep eden eşin az ya da çok kusurlu olması ya da kusurun tamamen ona ait olması, nafaka hakkını ortadan kaldırmaz.²⁵

Yardım nafakası için dava açıldığında nafakanın alınabileceği kişiler mirasçılıktaki sıraya göre hesaplanır. Bu sıraya göre ilk olarak altsoy, ikinci olarak anne ve baba, üçüncü olarak refahta olmaları şartı ile kardeşler, dördüncü olarak büyük anne ve büyük baba ve son olarak ise büyük annenin annesi ve büyükbabanın babası nafaka talebinde bulunulacaklardır.²⁶ Evli Çiftlerde tedbir nafakasına karar verilirken, eşlerin artık iki ayrı evin masraflarını üstlenecekleri gerçeği dikkate alınmalıdır.²⁷

2.3.2.Bakım Nafakası

Türk hukukunda nafaka kurumu çeşitlilik arz etmekle birlikte, eşlerin evlilik birliğinden doğan ödevlerinden biri olan nafaka mükellefiyeti önceliği haizdir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun md.327 uyarınca ise, çocuğun hayatını devamı için gerekli giderler anne ve baba tarafından birlikte karşılanır. Aile mahkemesi hâkimi, boşanma davası ve ayrılık davası süresince, eşlerin barınmasına, geçimine, malların yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri almakla yükümlüdür(TMK m.169). Boşanma ve ayrılık halinde velayet kendisine verilmeyen eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır. (TMK m.182/II) Bakım nafakası üç bölümden oluşmaktadır. Tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası bakım nafakasını oluşturan bölümlerdir.²⁸

2.3.2.1.Tedbir Nafakası

Boşanma davası açılmadan ya da boşanma davası sırasında eşin ve reşit olmayan (18 yaş altı) çocukların geçimini idame ettirmesini sağlamak için verilen nafaka türüdür.²⁹ Tedbir nafakası hâkimin geçici önlemler alma konusunda kullandığı yetkinin bir sonucudur. Boşanma davası sırasında veya boşanma davasından evvel istenebilen, özellikle eşlerin barınma, geçinme ve çocuklarının bakım ve giderlerini

²⁵ Yavuz, N. (2008). *Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar*, Ankara, 3.

²⁶ Özyazgan, a.g.t.,2019. 27.

²⁷ Yavuz, a.g.e., 2008, 5

²⁸ Özyazgan, a.g.t.,2019.10.

²⁹ Küçükokka, O. (2023). “*Erkek Hangi Hallerde Nafaka Ödemez?*” , [https://kucukokka .av .tr /erkek -hangi -hallerde -nafaka -odemez/](https://kucukokka.av.tr/erkek-hangi-hallerde-nafaka-odemez/).

karşılama amacıyla takdir edilen nafakalardır. Taraflar tarafından talep edilmeden de tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakası bu özelliği ile yoksulluk nafakasından farklılık göstermektedir. Boşanma davasında tedbir nafakası dava tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Tedbir nafakası için eşin kusurlu olması aranmaz. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 197 maddesinde haklı bir sebep olmaksızın diğer eşin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple imkânsız hale gelmesi³⁰ durumunda diğer eş hâkimden, tedbir talebinde bulunabilir.

Evlilik birliğinin devamı sırasında, eşlerden birinin ailenin geçimini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi veya eşlerden birinin bağımsız bir ev açarak ortak konutu terk etmesi durumunda, diğer eşin talebi üzerine hâkim tarafından tedbir nafakasına hükmedilebilmektedir. (Yargıtay 3. HD, 13.12.2004, E. 2004/14172, K. 2004/13789). Bu nafaka türü, özellikle eşlerin ortak sorumluluklarını yerine getirmemesi ya da bir tarafın aile birliğini terk etmesi hâlinde devreye girer. Örneğin, eşlerin ekonomik olarak bağımsız yaşamaları ya da ayrı şehirlerde bulunmaları gibi durumlarda, eşlerden biri diğerine veya çocuklarına mali katkı sağlamak zorundadır (Yargıtay 3. HD, 12.05.2008, E. 2008/6538, K. 2008/8673). Bu kapsamda, nafaka talebi, dava açılma tarihinden itibaren geriye dönük olarak bir yıllık süreyi içerebilmektedir (Yargıtay 3. HD, 12.04.2005, E. 2005/4008, K. 2005/5878). Örneğin, 15 Eylül 2009 tarihinde açılan bir tedbir nafakası davasında, nafaka talebi, 15 Eylül 2008 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde hükmedilebilir. Bu durum, TMK 196. madde 3. fıkrasındaki düzenleme çerçevesinde değerlendirilir.³¹

Hükmedilecek tedbir nafakası, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile yaşam standartlarına uygun olmalıdır. Dolayısıyla hâkim, tedbir nafakasının miktarını karara bağlarken, nafaka isteminde bulunan eşin ve çocukların ihtiyaçları ile diğer eşin mali durumunu göz önünde tutacak ve hak ve nesafet (hakkaniyet)

³⁰Mevzuat.gov.tr, agw.

³¹ Ruhi, A.C. (2010). *Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku*, Ankara, 24

ilkesine göre karar verecektir.³² Adalet Bakanlığı'nın şikayet sitesinde 25 Ocak 2023 saat 09:36'da Gazi Bey'in oluşturduğu şikayetine göre;

"Marmaris aile mahkemesinde görülmekte olan boşanma davamın 21.10.2022'de görülen 7. celsede 2700 TL olarak ödemekte olduğum tedbir nafakasını yüzde 122 oranında artırarak 6000 TL'ye çıkartmış. Bir sonraki celse olan 20.01.2023 'de ise söz konusunu nafakayı yüzde 35 oranında tekrar yükselterek 8000 TL'ye yükseltmiştir. Yani iki celse üst üste ödemekte olduğum nafakaya zam yapmış ve bu iki celsede toplam yüzde 157 oranında zam yaparak nafakayı 2700 TL'den 8000 TL'ye yükseltmiştir. Kamuda memur olarak görev yapmaktayım ve maaşım Ocak ayında yüzde 30 oranında zam görmüştür. Benim aldığım maaş ile bu belirlenen nafakayı karşı tarafa ödediğimde benim yaşam standartım iyice düşmüştür. Benim ödemekte olduğum bu nafakaya üç ay içerisinde yüzde 157 oranında zam yapılmasının gerekçeli sebebinin araştırılmasını istiyorum."³³ Diyerek durumuna çözüm aramaktadır.

Kusur oranı aranmayan bu nafaka türü, boşanma davası boyunca hâkimin takdir yetkisine göre artış gösterebildiği gibi sabit olarak da devam edebilen bir süreçtir. Ordu'da yaşayan Ali Bey ile yaptığımız mülakatta şöyle bir süreç dinledik.

2,5 yıllık bir evlilik süreci yaşadık. Eşimin evlenmeden önce birliktelik yaşadığı erkek arkadaşıyla aslında hiç ayrılmadığından, memuriyeti kazanıp bir aylık eğitim almak için şehir dışında gittiğimde şüphelenmeye başlamıştım. Döndüğümde şüphelerim daha çok arttı ve nihayetinde tüm belgeleriyle, bizzat evime girip çıkarken gördüğüm erkek arkadaşıyla hala birlikteliğinin devam ettiğini ve dolayısıyla aldatıldığımı öğrendim. Maddi, manevi zarara uğradığım evliliği bitirmek için 2022 yılında dava açtık. Ben olanlardan utanırken eşim utanmadı ve bana boşanıyorum diye maddi manevi tazminat açtı, birikim amaçlı aldığımız ziynet eşyalarını götürdü, tüm bunlar bir tarafa çocuğum olmadığı halde açtığım dava dosyasına her türlü delil ve durumu arz ettiğim halde, mahkeme beni boşanma süresince 500 lira tedbir nafakasına bağladı.³⁴

³² Özyazgan, a.g.t.,2019. 13.

³³Şikayetvar.com. *Adalet Bakanlığı Boşanma Hakimi Tarafından Yapılan Nafaka Artırımı* , <https://www.sikayetvar.com/adalet-bakanligi/adalet-bakanligi-bosanma-h-tarafindan-yapilan-nafaka>, Erişim Tarihi, 23.03.2023.

³⁴ Kocakoç, A. (2023). Mülakat, Mülakat Tarihi: 28.03.2023. ali52@hotmail.com.

Medeni Kanunumuzun kaynağını oluşturan İsviçre Medeni Kanununun 169. maddesi uyarınca, eşlerden birinin birliğe karşı yükümlülüklerini unutmaması ve diğer tarafı tehlikeye, utanç ve zarara uğratması halinde koruma talep eden eş lehine koruma öngörülmektedir. Anılan Kanuna göre, eşlerden birinin aileye olan görevlerini yapmaması veya eşlerin aile birliğine ilişkin önemli konularda ihtilaf yaşamaları halinde kanun ile belirlenmiş tedbirlerden birinin alınması mümkün olabilecektir. Bu düzenlemede vurgulanması gereken husus, yaşanan uyuşmazlığın aile birliğine önemli ölçüde zarar vermesi şartının aranmasıdır.³⁵

Tedbir nafakası ve yoksulluk nafakasında “... Kanun Koyucu, evlilik bağı çözülmüş olsa da, yoksulluğa düşecek, kusuru daha ağır olmayan eşin sosyal ve ahlaki düşüncelerle korunması amacı ile eşler arasındaki yardım yükümlülüğünü mali açıdan devam ettirmeyi öngörmüştür.” Yoksulluk nafakası, bir medeni hukuk cezası olmayıp, kusuru olmayan eş aleyhinde dahi bu nafakaya hükmedilebilecek, hiç kusuru olmayan eş bile nafaka ödemek yükümü altına girebilecektir.³⁶

2.3.2.2.İştirak Nafakası

Medeni Kanunun 336. maddesinde “Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir”³⁷ şeklinde düzenlemiştir. Boşanma davası sonuçlandığında çocuğun velayeti üstünde olmayan eş aleyhinde hükmedilen çocuğun giderlerine katkı sağlaması amacı ile bağlanan bir nafaka³⁸ iştirak nafakasıdır. Diğer bir tanımla; Boşanma, ayrılık veya evliliğin butlanına ilişkin karar verilmesinden sonra, velayet hakkı kendisine verilmeyen eşin, velayet hakkı kendisine verilen eşe müşterek çocuğun veya çocukların bakım, eğitim ve sağlık giderleri için gücü oranında aylık olarak ödemesi gereken paraya iştirak nafakası denir. İştirak nafakasına hükmedilebilmesi için müşterek çocukların velayetini elinde bulunduran eşi bu doğrultuda talepte bulunması gereklidir. Ayrıca

³⁵ Özyazgan, a.g.t.,2019. 13.

³⁶ Uzun, M. (2013). “Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı İnsan Hakları Hukuku, s. 11.

³⁷ Mevzuat.gov.tr, agw.

³⁸ Küçükokka, agw.

ayırt etme gücüne sahip olan çocuğun da kendisi için iştirak nafakasına hükmedilmesi amacıyla talepte bulunması mümkündür.³⁹

4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 185. maddesinin 2. Fıkrasında,“Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.” 186.maddenin son fıkrasına göre de “Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar”. 182.maddenin 2. fıkrasına göre “Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.⁴⁰” Yasa koyucu çocukların mevzubahis olduğu iştirak nafakasında, ebeveynlerin hangi şartta olursa olsun, çocukların bakımlarına güçleri oranında katılmak zorunda olduğunu güvence altına almıştır.

İştirak nafakası, çocuğun menfaatleri düşünülerek düzenlenmiş olup kamu düzenini ilgilendirir. Bu nedenle mahkeme, dava sırasında iştirak nafakası talebinde bulunulmamış olsa bile, iştirak nafakasına karar vermek durumundadır.⁴¹

2.3.2.3.Yoksulluk Nafakası

Yoksulluk nafakası, 17.02.1926 tarih ve 743 sayılı EMK’nın 144. maddesinde düzenlenerek medeni hukuk uygulamasında yer bulmuştur. Söz konusu maddenin ilk hali “Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile münasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir.” şeklindedir.⁴² Ancak 1988’de yapılan değişiklikten sonra, TMK yürürlüğe girmeden önce hüküm ise şu şekilde kaleme alınmıştır:⁴³

³⁹ Sarı, G. (2023). “Nafaka Nedir? Nafaka Çeşitleri Nelerdir? Nafaka Nasıl Alınır” <https://www.gokhansari.av.tr/post/nafaka->

⁴⁰ Mevzuat.gov.tr, agw.

⁴¹ Özyazgan, a.g.t.,2019. 18.

⁴² Akçabay, a.g.e.,2019. 28.

⁴³ Şahin, M. (2017). “Türk – İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK M. 175 – ZGB M. 125)”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXI, Sayı 3, 79.

“Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hali refahta bulunması gerekir.”

Boşanma sonucunda yoksulluğa düşme ihtimali olan eşin talebiyle, diğer tarafın ekonomik gücü de göz önünde bulundurularak yoksulluk nafakasına hükmedilir. Ancak yoksulluk, kişinin temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamasını zorlaştıracak ekonomik ve sosyal koşulların yetersizliği olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle, nafaka talep eden kişinin barınma, beslenme ve giyim gibi temel gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde gelire sahip olmaması gerekir. Yoksulluk, asgari yaşam standardının altında bir ekonomik durum olarak değerlendirilmelidir.⁴⁴

Türk Medeni Kanunu’nda yoksulluk kavramının tanımlandığı ve bu kapsamda bireyin yeme, giyinme, barınma, sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik asgari düzeydeki harcamalarını gerçekleştirebilecek maddi olanaklardan yoksun olması durumunun yoksulluk olarak değerlendirildiği belirtilmiştir. Yargıtay kararlarına atıf yapılarak, yoksulluk tanımının bireyin sosyal ve kültürel yaşamını sürdürebilmesi için gereken asgari ihtiyaçları da kapsadığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, bu ihtiyaçların karşılanamamasının yoksulluk nafakasına hükmedilmesi açısından temel bir unsur olduğu ifade edilmiştir. Genel olarak, yoksulluk nafakasına karar verilirken bireyin yaşam standardının asgari ölçüde sürdürülebilmesinin esas alındığı görülmektedir.⁴⁵

Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 3. Hukuk Dairesi tarafından verilen kararlarda, asgari ücretin yoksulluk halini ortadan kaldırmaya yeterli olmadığına dikkat çekilmiştir. Yoksulluk durumunun tespiti, ülkenin sosyal ve ekonomik koşulları göz önüne alınarak yapılmalıdır. Lehe yoksulluk nafakası hükmedilebilmesi için, nafaka talep eden eşin boşanma sonucunda yoksulluğa düşmüş olması gerekmektedir. Kanunda yoksulluk kavramı açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte, bu durum her ülkenin ekonomik ve sosyal koşullarına göre farklılık gösterebilir. Yargıtay’ın birçok kararında, yoksulluk nafakasının hükmedilebilmesi için, nafaka talep eden kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde gelire sahip olmaması

⁴⁴ Yavuz, a.g.e., 2008, 263.

⁴⁵ Kaçak, N. (2009). *Açıklamalı ve İctihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası*, Ankara, 218.

gerektiği belirtilmiştir.⁴⁶ Ayrıca, asgari ücret düzeyinde bir geliri olan eşin yoksulluk nafakası talebi, dava şartları ve olayın somut özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Örneğin, nafaka talep eden eşin asgari ücretle çalıştığı, ancak nafaka yükümlüsünün de asgari ücret kazandığı bir durumda, nafaka talebine hükmedilmesi mümkün görülmemektedir. Buna karşın, nafaka yükümlüsü olan eşin gelirinin asgari ücretin çok üzerinde olduğu hallerde, nafakaya hükmedilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durum, yoksulluk nafakasının bağlanmasında ekonomik koşulların, tarafların gelir düzeylerinin ve yaşam standartlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.⁴⁷

Bu konuda İzmir Bornova’da yaşayan Volkan Bey’le 1 saat 28dk. 38 sn. boyunca yapmış olduğumuz telekonferans görüşmesinde hikâyesini şöyle dile getiriyor;

“2016 yılında ikinci evliliğini gerçekleştiren baba, bu evlilikten bir çocuğu daha olunca masrafları artmış ve nafaka ödemelerinde zorluklar yaşamaya başlamıştır. Eski eşinin tekrar mahkemeye başvurması üzerine haciz ve mahkeme işlemleri, çalıştığı iş yerinde huzursuzluk yaratmış, sonucunda tazyik hapsi ile karşı karşıya kalmıştır. İlk gözüaltına alınma sürecinde, ikinci eşi bebeğiyle birlikte icra dairesi ve mahkeme sürecini yürütmüş ve gerekli ödeme yapılarak serbest bırakılmasını sağlamıştır. Ancak bu süreç işten çıkarılmasına yol açmış ve geçici işlerde çalışarak nafaka ödemeye devam etmeye çalışmıştır. Nafaka eksikliği nedeniyle tekrar tazyik hapsi cezası almış ve bu durum ikinci kez hapse girmesiyle sonuçlanmıştır.

Bu süreç boyunca eski eşin maddi durumunu daha da iyileştirmesi, nafaka yükümlüsü babanın ise maddi ve manevi olarak büyük kayıplar yaşamaya dikkat çekicidir. Şef pozisyonunda işe girmesi sabıkası nedeniyle engellenmiş, nafaka borcu ve işsizlik sebebiyle ekonomik sıkıntılar daha da derinleşmiştir. İkinci eşinin bu durum karşısında boşanma kararı alması ve mahkeme süreçlerinin devam etmesi, bireyin maddi ve manevi yükünü artırmıştır.

En son olarak müşterek evlerinin satışa çıkarılması tehdidiyle karşılaşan baba, aşırı borçlanarak ödeme yapmış; ancak nafaka yükümlülüğü devam etmektedir. Bu süreç, çocuklarının gözünde “hapse giren bir baba” ve ikinci eşinin gözünde “ailesine yetemeyen

⁴⁶Kaçak, a.g.e., 2009, 220.

⁴⁷Kaçak, a.g.e., 2009, 227.

bir koca” kimliği kazanmasına neden olmuş; yaşamının maddi kayıpların ötesinde, derin bir manevi çöküşe yol açtığını...” ifade etmiştir.⁴⁸

Bir nafaka borçlusunun yaşadığı zorlu süreci anlatan bu mülakat, ekonomik ve sosyal çalkantıların aile bütünlüğü üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. 30 yaşında evlenen birey, ikiz çocuklarının doğumundan sonra eşiyle aralarındaki şiddetli geçimsizlik nedeniyle 2013 yılında boşanma süreci yaşamıştır. Çocuklarının velayeti anneye verilmiş, bu dönemde 803 lira olan asgari ücretle çalışan baba 100 TL nafaka ödemekle yükümlü kılınmıştır. Nafaka dışında çocuklarının tüm ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan baba, eski eşiyle aralarında yıllık artış konusunda anlaşırken, 2015 yılında nafakanın Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyat Endeksi (TEFE) oranlarına göre artırılması talebiyle mahkeme kararı alınmıştır. Bu süreçte nafaka tutarı hızla artarken, bireyin maaş artışı ise çok sınırlı kalmıştır.

2.4.Kural Olarak Nafaka Alamayacak Olanlar

Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesi uyarınca yoksulluk nafakası, süresiz olarak devam edebilir. Ancak, belirli koşulların gerçekleşmesi durumunda bu nafaka sona ermektedir. Kanunun 176.⁴⁹ maddesinin üçüncü fıkrasında, yoksulluk nafakasının hangi durumlarda sona ereceği açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, taraflardan birinin ölümü, nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi, fiilen evlilik benzeri bir ilişki içinde yaşaması, yoksulluk halinin ortadan kalkması veya nafaka alacaklısının toplumun genel ahlak ve namus anlayışına aykırı bir yaşam sürmesi yoksulluk nafakasını sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır. Bu düzenleme, yoksulluk nafakasının süresiz bir yükümlülük olmaktan çıkmasını ve belirli toplumsal ve hukuki koşullara bağlı olarak sona ermesini sağlamaktadır.⁵⁰ Ayrıca devam eden süreçte bazı durumların gerçekleşmesi de nafakanın yeniden düzenlenmesini gerektirir. Bu durumlar şöyledir;

2.4.1. Sosyal Yardım Geliri Alanlar:

⁴⁸Keleş, V. (2023). *Telekonferans Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 28.07.2023). volkands.959@hotmail.com

⁴⁹ Türk Medeni Kanunu Madde 176/3: "Yoksulluk nafakası, alacaklının yeniden evlenmesi veya taraflardan birinin ölümü ile kendiliğinden, alacaklının evlenmeden fiilen evli gibi yaşaması, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâllerinde mahkeme kararıyla sona erer." Bkz. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, "Türk Medeni Kanunu", www.mevzuat.gov.tr

⁵⁰ Uyanık, a.g.m., 2019. 80.

Sürekli ve düzenli bir şekilde sosyal yardım alan kişilerin, bu gelirlerinin yoksulluğu ortadan kaldırdığı kabul edilir. Sosyal yardımın türü, miktarı ve süresi dikkate alınarak nafaka talebinin reddine karar verilir.⁵¹

2.4.2. Yeterli Kira Geliri Alanlar:

Yoksulluk nafakası talep eden kişinin yeterli düzeyde kira geliri varsa, bu talep reddedilir. Kira gelirinin, nafaka talep eden kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olması durumunda, yoksul sayılmayacağı kabul edilir. Ancak kira gelirinin yeterli olmaması halinde nafaka talebi değerlendirilir. Ayrıca, kira geliri düşük olsa dahi kişinin sahip olduğu başka malvarlıkları varsa, yoksulluk nafakası alamayacağı belirtilmiştir.⁵²

2.4.3. Sigortalı Olarak Çalışanlar:

Yoksulluk nafakası talep eden kişinin düzenli bir işte sigortalı olarak çalışması ve yeterli bir gelir elde etmesi durumunda nafaka talebi reddedilir. Bu kapsamda, kişinin sigortalı olarak işe giriş tarihi ve maaş miktarı detaylı olarak incelenir.⁵³

Gülşen Hanımla yaptığımız mülakatta yapmış olduğu ikinci evliliğinde, eşinin önceki evliliğinden olan iki çocuğa da annelik yapmaktadır. Ancak bu yeni hayat, beklendiği gibi huzurlu bir başlangıç olmamış, aksine eşinin eski eşiyle ilgili sorunlar, aile üzerinde ağır bir baskı oluşturmuştur. Eşinin eski eşine nafaka ödemeye devam etmesi, üstelik çocukların velayetinin babalarında olmasına rağmen bakım yükünün Gülşen Hanım ve eşine kalması, aileyi hem maddi hem de manevi olarak yıpratmıştır. Eski eşin, çocukların bakımına katkı sağlamadığı gibi, nafaka ödemelerinden de vazgeçmemesi, ailenin omuzlarındaki yükü daha da ağırlaştırmıştır. Ayrıca eski eşin sigortalı olarak çalışmasına karşın mahkeme bu durumun nafaka almasına engel olmadığını çünkü aldığı maaşla yoksulluktan kurtulmadığını beyan etmiştir. Gülşen Hanım ile yapılan görüşmede, kendisi bu sürecin hem evliliğin huzurunu hem de çocukların psikolojisini ciddi şekilde etkilediğini ifade etmiştir. Sürekli açılan nafaka artırımı davaları ve "tazyik hapsi" tehditleri, aile içindeki stresi artırırken, eski eşin, boşanma sebebinin aldatma

⁵¹Gençcan, Ö.U.(2018). *Nafaka Hukuku: Bilimsel Açıklama ve En Son İçtihatlar*, Ankara, 478.

⁵²Gençcan, a.g.e., 2018, 479.

⁵³Gençcan, a.g.e., 2018, 480.

olmasına rağmen nafaka almaya devam etmesi Gülşen Hanım’a göre adil değildir. Bunun yanı sıra, çocuklar için açılan iştirak nafakası davasının mahkeme tarafından reddedilmesi de aile için ayrı bir sorun olmuştur. Gülşen Hanım, bu durumun hukuka aykırı olduğunu ve bu tür bir haksızlığın hiçbir kanunda yer almadığını savunmaktadır. Tüm bu yaşananlar, onun gözünde evliliğin huzurunu ve çocukların mutluluğunu gölgeleyen, sürekli varlığını hissettiren bir sorun yumağına dönüşmüştür.⁵⁴

2.4.4. İşsizlik Parası Alanlar:

Yoksulluk nafakası talep eden kişi düzenli işsizlik parası alıyorsa, bu gelir yoksulluğu ortadan kaldıracabileceği için nafaka talebi reddedilir. İşsizlik parasının miktarı, düzenli olup olmadığı ve kişinin yaşam standartlarını karşılayıp karşılamadığı mahkemeler tarafından değerlendirilir.⁵⁵

2.4.5. Yaptığı İşten Yeterli Gelir Elde Edenler:

Yoksulluk nafakası talep eden kişinin düzenli bir işte çalışarak yeterli gelir elde etmesi durumunda nafaka talebi reddedilir. Burada, kişinin geliri ve iş durumu detaylı şekilde incelenerek, yoksulluğu ortadan kaldıracak bir gelir elde edip etmediği değerlendirilir. Örneğin, özel bir şirket ya da devlette çalışan, minibüs işleten veya benzer bir işten gelir elde eden kişiler bu gruba girer.⁵⁶

2.4.6. Mesleği Olanlar:

Nafaka talep eden kişinin, mesleği sayesinde gelir elde edebilecek durumda olması halinde nafaka talebi reddedilir. Burada, kişinin mesleğini icra etme potansiyeli, kazanç durumu ve bu mesleğin yoksulluğu ortadan kaldırıp kaldıramayacağı göz önünde bulundurulur.⁵⁷

2.4.7. Memur Olarak Çalışanlar:

Düzenli ve yeterli gelir sağlayan bir memuriyet görevi olan kişiler, yoksulluk nafakası talebinde bulunamaz. Mahkemeler, devlet memurluğundan sağlanan gelirlerin nafaka gerekliliğini ortadan kaldırdığına hükmetmiştir. Örneklerde,

⁵⁴Öztürk, G. (2024). *Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 08.08.2024).

⁵⁵Gençcan, a.g.e., 2018, 480.

⁵⁶Gençcan, a.g.e., 2018, 481.

⁵⁷Gençcan, a.g.e., 2018, 482.

öğretmen, biyolog, hemşire ve PTT memuru gibi meslek gruplarından elde edilen gelirlerin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.⁵⁸

2.4.8. Serbest Meslek Sahipleri:

Kendi işini yapan ve düzenli gelir sağlayan serbest meslek sahiplerinin nafaka talepleri de reddedilir. Örnek olarak inşaat mühendisi, kuaför, lokanta işletmecisi ya da ticaretle uğraşan kişiler gösterilmiştir. Ayrıca, bu tür durumlarda kişinin iş potansiyeli ve mevcut varlıkları detaylı şekilde incelenerek karar verilir.⁵⁹

2.4.9. Taşınmaz Mal Varlığı Olanlar:

Yeterli düzeyde taşınmaz malvarlığı olan kişiler yoksulluk nafakası talep edemez. Örneğin, beş katlı bina sahibi bir kişinin kira geliri üzerinden yaptığı nafaka talebi reddedilmiştir. Taşınmazların değeri ve bunlardan elde edilen gelir, kişinin ekonomik durumunu belirlemede temel unsurlardır.⁶⁰

2.4.10. Eğitim ve Meslek Potansiyeli Olanlar:

Nafaka talep eden kişinin yüksek eğitim düzeyi ve meslek potansiyeline sahip olması durumunda yoksulluk nafakası bağlanması reddedilir. Örneğin, hukuk fakültesi mezunu bir avukatın yoksulluk nafakası talebinde bulunamayacağı belirtilmiştir.⁶¹

Ancak Melek Hanım ile yaptığımız mülakatta Melek Hanım, 25 yıllık evliliği boyunca, eşinin ilk evliliğinden olan eski eşine nafaka ödemeye devam etmek zorunda kalmış bir kadın. Bu süreçte, eski eşin eğitilmiş ve meslek sahibi olmasına rağmen, nafaka ödemesi kesilmemiş. Dahası, eski eşin sürekli açtığı nafaka artırımı davaları, mahkeme masrafları ve avukat ücretleri de Melek Hanım'ın ailesini maddi ve manevi açıdan zorlamış. Eğitim hayatı olmayan Melek Hanım, çocuklarına ve evine destek olabilmek için lokanta ve kafelerde çalışmış, ancak bu yükün ağırlığı evliliğini defalarca sarsmış. Kaç kez boşanmanın eşiğinden döndüğünü kendisi bile hatırlamayan Melek Hanım, "İki çocuğum için mücadele ettim ama ne sinir sistemim ne de psikolojim kaldı" diyerek yaşadığı zorlu süreci özetliyor. Ona göre, evlerinde sadece eşi ve iki çocuğu yaşıyor gibi görünse de, aslında sürekli mahkeme

⁵⁸Gençcan, a.g.e., 2018, 484.

⁵⁹Gençcan, a.g.e., 2018, 485.

⁶⁰Gençcan, a.g.e., 2018, 486.

⁶¹Gençcan, a.g.e., 2018, 486.

süreçleriyle varlığı hissedilen başka bir kadının gölgesi her an evin üzerinde. En güzel yıllarının, eşinin eski eşine yönelik davalar ve nafaka yüküyle geçtiğini belirten Melek Hanım, bu durumun kendisini ve ailesini ne kadar yıprattığını ifade ediyor.⁶²

2.4.11. Yoksulluğu Kendi Yaratanlar Nafaka Alamaz

Yeteneklerine rağmen isteyerek çalışmayanlar, çalışma engelinin olmamasına rağmen gelir sağlamayanlar, kendi isteğiyle işten ayrılanlar da kural olarak nafaka talep edemezler.⁶³

Yoksulluk nafakası bağlanması, talep eden kişinin ekonomik olarak ihtiyaç sahibi olması ve bu durumu kendi kusuru dışında ortaya çıkan nedenlerle yaşaması koşuluna bağlıdır. Mahkemeler, kişinin mevcut malvarlığı, gelir kaynakları ve ekonomik durumu gibi unsurları detaylı şekilde değerlendirerek yalnızca gerçek ihtiyaç sahiplerine nafaka bağlanmasını sağlamakla mükelleftir.

2.5. Türkiye’de Nafaka Düzenlemeleri ve Hukuki Çerçeve Uygulama

Nafaka, mahkeme kararıyla belirlenen bir yükümlülük olup, ödenmemesi durumunda hukuki yaptırımlara tabi tutulmaktadır.⁶⁴ Türk Borçlar Hukuku sistemi, nafaka yükümlülüğünü bir borç ilişkisi olarak ele alır ve bu çerçevede nafaka, mahkeme tarafından ödenmesine hükmedilen tarafın hukuki bir sorumluluğudur. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası, yasal dayanağını kanundan alarak bir borç niteliği taşımaktadır. Ancak, nafaka borcu, diğer borç türlerinden ayrılan özel bir niteliğe sahiptir. Bu farklılık, nafaka ödemesinin ihlali hâlinde uygulanacak yaptırımlarla belirginleşmektedir.⁶⁵

Nafaka borcunun ödenmemesi durumunda, İcra ve İflas Kanunu (İİK) hükümleri uyarınca borçluya tazyik hapsi uygulanır. Bu ceza, diğer cezalardan farklı olarak para cezasına çevrilemez ve ertelenemez. Dolayısıyla, nafaka borcunu ödemeyen kişiye uygulanacak yaptırım, özgürlüğün kısıtlanması şeklinde sonuçlanmakta ve nafaka borcunun hukuki yaptırımlar açısından ayrı bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.⁶⁶

⁶² Yıldırım, M. (2024). *Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 28.07.2024).

⁶³ Gençcan, a.g.e., 2018, 490.

⁶⁴ Çınar Hukuk Bürosu. “Nafaka Ödenmez İse Ne Olur? Nafaka Yükümlülüğü”, <https://www.cinar.av.tr/nafaka-odenmez-ise-ne-olur-nafaka-yukumlulugu>.

⁶⁵ Özyazgan, a.g.t., 2019. 3.

⁶⁶ T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu, a.g.e., 66

Tazyik hapsi, Türk Dil Kurumu tarafından “sıkıştırma, darlaştırma, manevi baskı, zorlama, zarara sokma” anlamlarına gelen "tazyik" kelimesi ile “bir yere kapatıp salıvermeme, suçu belirlenen kişiyi cezaevine koyma” anlamındaki "hapis" kelimesinin birleşiminden oluşmaktadır.⁶⁷ Hukuki bağlamda, tazyik hapsi, belirli yükümlülükleri yerine getirmeyen borçlulara karşı uygulanan bir yaptırım türü olarak düzenlenmiştir. Ancak, kanun koyucu tazyik hapsine yalnızca değinmekle yetinmiş, bu yaptırımın kapsamı veya tanımı hakkında detaylı bir açıklama yapmamıştır. Bu durum, tazyik hapsinin anlam ve hukuki çerçevesinin doktrin çalışmaları ve yargı kararları aracılığıyla şekillenmesine yol açmıştır. Dolayısıyla, tazyik hapsinin uygulanması ve kapsamına ilişkin hususlar, hukuk uygulamasında ve literatürde önemli tartışma konularından biri olmayı sürdürmektedir.⁶⁸

İcra ve İflas Kanunu'nun 340. maddesi, "Borçlunun Ödeme Şartını İhlali Halinde Ceza" başlığı altında, tazyik hapsine ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Bu maddeye göre, borçlu, icra dairesince belirlenen ödeme şartlarını haklı bir neden olmaksızın yerine getirmezse, alacaklının talebi üzerine mahkeme tarafından üç aya kadar tazyik hapsine mahkûm edilebilir. Tazyik hapsi cezası süresince, borçlu, borcun tamamını veya ödemesi gereken kısmını ödemiş olduğu takdirde serbest bırakılır. Ancak, ödeme yükümlülüğünün tekrar ihlali halinde, tazyik hapsi yeniden uygulanabilir. Bununla birlikte, aynı borç nedeniyle uygulanacak tazyik hapsi süresi, toplamda üç ayı aşamaz. Bu düzenleme, borçluyu ödeme yükümlülüğünü yerine getirme konusunda teşvik etmeyi amaçlamaktadır.⁶⁹

Nafaka borcunu ödeyemeyen kişilere tazyik hapsi uygulanması, çeşitli eleştirilerin odağı haline gelmiştir. Bu eleştirilerin temelinde, borçlunun hapis cezası süresince de devam eden nafaka yükümlülüklerini karşılamak zorunda kalması bulunmaktadır. Bu durum, hâlihazırda yeterli gelir kaynaklarına sahip olmadığı için nafakasını ödeyemeyen borçluyu daha da ekonomik zorluklarla karşı karşıya bırakmakta ve bir kısır döngü yaratmaktadır. Tazyik hapsi uygulaması, borçlunun ekonomik durumunu daha da kötüleştirerek, mali yükümlülüklerini yerine getirme

⁶⁷ TDK, <https://sozluk.gov.tr/> Er.T.26.07.2023

⁶⁸ Altınöz, Ü. (2019). “İcra-İflas Hukukunda Disiplin ve Tazyik Hapsi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 80.

⁶⁹ Mevzuat.gov.tr. 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu, Madde 340 (Değişik: 31/5/2005-5358/11 md.), (Erişim Tarihi: 26.07.2023). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2004.pdf>.

imkânını iyice sınırlandırmakta ve sorunun çözümünü daha karmaşık hale getirmektedir.⁷⁰

Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan “Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz” hükmü, tazyik hapsine yönelik eleştirilerin temel dayanağı olarak görülmektedir. Bu hüküm, bireylerin lehine yorumlanarak ödeme taahhüdünün de bir sözleşme niteliği taşıdığı şeklinde değerlendirilmektedir. Ödeme taahhüdü, taahhüt veren kişi ile alacaklı arasında kurulan bir sözleşme ilişkisi olarak nitelendirilebilir. Ancak, Anayasa'daki bu düzenlemeye rağmen, borçlunun ödeme taahhüdünü yerine getirememesi durumunda tazyik hapsine mahkûm edilmesi, söz konusu uygulamanın anayasal ilkelere aykırı olduğu yönünde tartışmalara yol açmaktadır.⁷¹

Tazyik hapsine maruz kalan bireyler, bu süreçte iki temel riskle karşı karşıya kalmaktadır. İlk olarak, hapis cezası sırasında suç işleyen kişilerle aynı ortamda bulunma ihtimali, borçlunun suç ve suçlularla temas kurarak bu konuda profesyonelleşme riskini artırmaktadır. Bu durum, borçlunun yeniden sosyalleşme sürecini zorlaştırmakta ve suçla olan bağlarını güçlendirme potansiyeli taşımaktadır. İkinci risk ise, ödeme güçlüğü nedeniyle hapse giren kişinin ekonomik koşullarını daha da kötüleştirme ihtimalidir. Hapis cezası, bireyin işini kaybetmesine veya işyerinin kapanmasına neden olabilir ve bu durum, zaten zor durumda olan ekonomik dengelerin tamamen bozulmasıyla sonuçlanabilir. Bu tür yaptırımlara maruz kalan kişiler, cezalarının adil olmadığını ve suçlarının ağırlığıyla orantısız bir yaptırım uygulandığını düşünmektedirler. Böyle bir deneyim, bireylerin toplumsal aidiyet duygularını zedeleyerek toplumdan dışlanma ve suç gruplarıyla daha fazla ilişki kurma riskini doğurabilir. Bu durum, bireylerin topluma yabancılaşmasına ve yeniden suç işlemeye yönelik eğilimlerinin artmasına neden olabilmektedir.⁷²

Bu düzenleme, borçlunun taahhüt ettiği ödemeyi yerine getirmesini sağlamak ve kötü niyetli davranışları önlemek amacıyla oluşturulmuş olup, taahhütte bulunan kişinin dürüst ve samimi olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Ancak, küresel ekonomik krizlerin etkisiyle iş kayıplarının artması ve ekonomik istikrarsızlık,

⁷⁰ T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu, a.g.e., 24

⁷¹ Baytun, U. (2013). “Bir Ekonomik Suç: Ödeme Tahhüdünü İhlal ve Tazyik Hapsi”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences*, 10 (2), 161.

⁷² Baytun, a.g.m., 2013, 164.

yalnızca kötü niyetli borçluları değil, aynı zamanda gelir beklentilerinin altında kalan veya işlerini kaybeden esnaf, çiftçi ve diğer ekonomik aktörleri de taahhüt ihlali nedeniyle cezai yaptırımlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu durumda, cezaya maruz kalan borçlular genellikle mali zorluklar yaşayan ve toparlanabilmek için zamana ihtiyaç duyan kişilerdir.⁷³ Ancak, iş ve gelir kaynaklarının hâlihazırda zarar görmüş olduğu bu koşullarda, borçlunun hapis cezasıyla karşılaşması, ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmesini neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Hapis cezası, borçlunun iş bağlantılarını, müşteri ilişkilerini, pazar faaliyetlerini ve finansal kaynaklara erişim imkânlarını kaybetmesine yol açarak borç ödeme kapasitesini ciddi ölçüde zayıflatmaktadır. Borçlunun hapsedilmesi yalnızca kendisi için değil, alacaklı için de olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Borçlunun ekonomik faaliyetlerinden uzak kalması, borcun ödenme olasılığını azaltarak alacaklının tahsilât yapma imkânlarını sınırlamaktadır. Bu durum, borç-alacak ilişkisini daha karmaşık bir hale getirmekte ve çözümü zorlaştırarak taraflar arasındaki uyumsuzluğu derinleştirmektedir.⁷⁴

Toplumumuzda hapis cezasına maruz kalmış bireyler genellikle mesafeli bir tutumla karşılanmaktadır. Hapisten çıkan bir kişinin, cezanın nedeni bir süre sonra unutulsa da, toplumda yalnızca “hapis yatmış” biri olarak hatırlanma ihtimali yüksektir. Bu durum, söz konusu bireyin işine geri dönmüş olsa bile, müşteri ve iş çevreleri açısından “sabıkalı” veya “güvenilmez” olarak algılanma riskini beraberinde getirmektedir. Ekonomik faaliyetlerde güven unsurunun hayati önem taşıdığı düşünüldüğünde, piyasada güven kaybına uğramış bir bireyin müşteri bulmakta, ticari ilişkiler geliştirmekte, mal temin etmekte veya iş yeri kiralamakta ciddi zorluklarla karşılaşabileceği öngörülmektedir. Bu durum, hapis cezası sonrası bireyin ekonomik hayata yeniden entegre olmasını güçleştirmekte ve mali sürdürülebilirliğini daha da zora sokmaktadır.⁷⁵

6273 Sayılı Kanun'un en dikkat çekici unsurlarından biri, cezanın "topluma kazandırma" işlevine vurgu yapmasıdır. Basit ekonomik suçlar nedeniyle hapis cezasına çarptırılan kişilerin, günümüz cezaevi koşullarında ve farklı suçlarla ilişkili kişilerle aynı ortamda bulunmaları, "topluma kazandırılmaları" yerine tam tersine

⁷³ Baytun, a.g.m., 2013, 158

⁷⁴ Baytun, a.g.m., 2013, 159

⁷⁵ Baytun, a.g.m., 2013, 166

"toplumdan dışlanmaları" riskini artırmaktadır. Bu durum, bireylerin toplumsal entegrasyonunu zorlaştırarak rehabilitasyon amaçlı ceza politikalarının amacından sapmasına neden olabilmektedir.⁷⁶ Ödeme şartını ihlal eden kişilerin, profesyonel suçlularla aynı ortamlarda bulunması ve toplumda "sabıkalı" olarak etiketlenmeleri gibi durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Cezaevlerinin esas amacı cezalandırmak olduğundan, "ıslah" işlevini tam anlamıyla yerine getirememesi, suç meslek edinmiş kişiler ile ekonomik zorluklar nedeniyle hapse düşen bireylerin bir araya gelmesi, toplumsal açıdan daha ciddi sorunların doğmasına yol açabilir. Giddens, suçluların cezaevinde geçirdikleri süre boyunca daha fazla suç becerisi edindiğini ve cezaevinden çıktıktan sonra suç bağlantılarını sürdürebilecekleri kişileri tanıdıklarını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, cezaevlerinin, şiddet ve suç davranışlarının normalleşmesine ve sıradan bir eylem olarak algılanmasına yol açabilecek bir potansiyel taşıdığına dikkat çekmektedir.⁷⁷

Konuyla ilgili, Ordu/Ünye’de yaşayan ve bir firmada kamyonculuk yapan Mehmet Bey ile gerçekleştirdiğimiz 18 dakika 16 saniyelik telekonferans mülakatında, boşandığı eşine nafaka ödediğini ve eski eşinin gayri resmi bir ilişki yaşadığını öğrenmesi üzerine nafaka ödemelerinde gecikmeler yaşadığı için tazyik cezasıyla karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Mehmet Bey, bu süreçte ikinci evliliğini yapmış ve ceza nedeniyle ödemesi gereken nafaka bedelini karşılamak amacıyla mevcut eşinin çalışmak zorunda kaldığını belirtmiştir.

Eski eşinin gayri resmi birlikteliğinden hamile kaldığını öğrenmesi üzerine, bu durumdan nasıl kurtulabileceği düşüncesiyle yanlış arkadaşlıklar edindiğini ve farklı suç unsurlarıyla karşılaştığını ifade eden Mehmet Bey, "O anki psikolojimle, suç işlesem de hapis cezası alıyorum, işlesem de alıyorum düşüncesindeydim" diyerek yaşadığı karmaşık ruh halini dile getirmiştir. Bu zor süreç, ikinci eşinin de kendisini terk etmesine sebep olmuştur. Mehmet Bey, eski eşinin çalışmadan rahat bir yaşam sürmesine karşın, ikinci eşinin nafaka borçlarını ödemek için çalışmak zorunda kalmasının, ekonomik ve manevi baskıyı artırdığını ve aile içindeki gerilimi derinleştirdiğini belirtmiştir. Bu koşullar altında, faturalar, kira, yeni ev düzeni gibi

⁷⁶ Baytun, a.g.m. ,s.163

⁷⁷ Baytun, a.g.m. ,s.163

masraflara ek olarak nafaka yükümlülüğünün de mevcut eşine ortak bir yük haline gelmesinin evliliğinde ciddi bir krize yol açtığını aktarmıştır.⁷⁸

Sonuç itibariyle, nafaka ödemeleri ile ilgili yaşanan süreçlerin, bireyler üzerindeki ekonomik ve sosyal etkileri derin ve çok boyutlu bir sorun yumağı haline gelmektedir. Borçlunun hapsedilmesi, hem borçlunun ekonomik durumunun hem de alacağının tahsilâtının olumsuzlukları ortaya çıkarır. Bu tür bir uygulama, borçları çözmek yerine daha karmaşık hale getirerek, ekonomik sorunları çözmek yerine daha da derinleştirerek, borçlu-alacaklı ilişkilerde olumsuz bir kısır döngüye neden olur. Bu tür bir durumda, borçlunun özgürlüğünün daralması, karşıtlıklar arasındaki sorunu çözmeden ziyade yeni ve daha büyük ilişkilere yol açmaktadır.

Nafaka alacaklarının tahsiline yönelik bu düzenleme, birikmiş nafaka alacaklarını da kapsamaktadır. Birikmiş nafaka alacakları, borçlunun maaşından belirtilen sınır dâhilinde kesilerek tahsil edilir. Örneğin, 200 TL aylık nafaka borcu bulunan bir kişinin maaşına haciz konulması durumunda, birikmiş borç dâhil maaşının dörtte biri oranında kesinti yapılabilir. Kesintinin hesaplanması, borçlunun ekonomik durumunun korunması amacıyla, yalnızca nafaka borcuna yönelik sınırlamalar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Maaş veya ücret karşılığı çalışan bir kişinin nafaka borcunun tahsiline ilişkin süreç, icra müdürlükleri aracılığıyla yürütülmektedir. İlgili mevzuat çerçevesinde, nafaka borçlusunun maaşına konulacak haciz, belirli bir sınır dâhilinde uygulanır. Bu kapsamda, maaş haczi miktarı, borçlunun maaşının dörtte biri oranında belirlenmektedir. İcra müdürlüğü, nafaka alacaklısının talebi üzerine borçlunun iş yerinden ilgili kesintiyi yaparak, doğrudan nafaka alacaklısına aktarılmasını sağlar. Emekli maaşlarına ilişkin olarak, 5510 sayılı Kanun'un ilgili maddelerine göre, emekli maaşları nafaka borcu dışında haczedilemez. Ancak, borçlunun emekli maaşından nafaka alacağının tahsil edilmesi, yalnızca ilgili düzenlemeler çerçevesinde mümkündür. Bu tür uygulamalar, nafaka alacaklısının haklarının korunmasını sağlarken, borçlunun ekonomik durumunu dengelemeyi de hedeflemektedir.⁷⁹

⁷⁸ Altun, M. “Telekonferans Mülakat”, mehmetaltun52@hotmail.com, mülakat tarihi, 28.07.2023

⁷⁹ Ruhi, a.g.e., 2010, 98.

3.SÜRESİZ NAFAKANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ve HUKUKİ OLARAK DEĞERLENDİRMESİ

3.1.Süresiz Nafakanın Tanımı Ve Hukuki Dayanağı

Süresiz nafaka, boşanma sonrası bir eşin diğerine, belirli bir süre sınırlaması olmaksızın sağlanan mali yardımı ifade eder. Türkiye’de süresiz nafakanın hukuki dayanağı, TMK 175. maddesine dayanmakta olup, bu madde yoksulluk nafakasının düzenlenmesinde temel bir rol oynamaktadır. Ancak, TMK m. 175 kapsamında nafakanın süresiz olarak talep edilebilmesi konusu, hukuki çevrelerde yoğun tartışmalara yol açmıştır.⁸⁰

TMK’nın 175. Maddesi, nafakanın vadesi, koşulları ve miktarı konusunda ayrıntılı hükümler içermekle birlikte, nafakanın süresiz olarak ödenip ödenemeyeceği hususunda hâkimin takdir yetkisini sınırlı bir şekilde belirtmektedir. Yargıtay ise bu maddeyi emredici bir hüküm olarak değerlendirerek, nafakanın miktarı ve ödeme aralıkları konusunda belirli çerçeveler çizmiştir. Bununla birlikte, nafakanın süresiz ödenmesi durumunda hâkimin belirli ölçütler çerçevesinde takdir yetkisini kullanabileceği görüşleri de bulunmaktadır.⁸¹

Süresiz nafakanın hukuki dayanakları sadece TMK ile sınırlı kalmayıp, Anayasa’nın özgürlük ilkesi ile de desteklenmektedir. Anayasa’nın 10. maddesi, herkesin eşit haklara sahip olduğunu vurgularken, nafaka talebinde bulunan bireylerin cinsiyete bakılmaksızın eşit muamele görmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda, nafaka talebinin süresiz olarak kabul edilmesi, hukuk sisteminin temel ilkeleriyle uyumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir.⁸²

Süresiz nafaka, ekonomik açıdan mağdur durumdaki bireyin geçimini sağlamak amacıyla önemli bir hukuki araç olarak görülmektedir. Ancak, nafakanın süresiz olarak belirlenmesi, nafaka yükümlülüğünün uzun vadede mali olarak sürdürülebilir olmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle, nafaka miktarının belirlenmesinde ekonomik koşulların, yaşam standartlarının ve gelecekteki olası değişimlerin dikkate

⁸⁰ Baş, S., Özcan, N. (2021). “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Anayasal ve Medeni Hukuk Boyutuyla Tartışılması ve Bir Öneri Olarak Boşanma Tazminatı”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 329-383. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbuhfd/issue/70306/1059706>

⁸¹ Yağcı, a.g.m., 2020.

⁸² Reyhani Yüksel, S. (2021). “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *Tekirdağ NKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2021 (2), 485-509. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nkuhukuk/issue/67250/932446>.

alınması gerekmektedir. Ayrıca, nafakanın süresiz olarak talep edilebilmesi, nafaka alacaklısının ekonomik bağımsızlığını sağlama açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.⁸³

Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesi, boşanma sonrası yoksulluk nafakasına ilişkin süresiz bir katkı düzenlemesi içermektedir. Bu maddeye göre, nafaka talebinde bulunan eş, boşanmanın getirdiği ekonomik zorluklar göz önünde bulundurularak ve yaşam standartlarının korunması amacıyla desteklenmektedir. Ancak bu katkının süresiz olması tartışmalara neden olmuş ve Anayasa Mahkemesi tarafından, sosyal hukuk devleti ilkesine atıfta bulunularak anayasal bir sorun teşkil etmediği kararı verilmiştir.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre katkının süresiz olarak belirlenmesi, yalnızca mahkeme kararındaki şartlar ve somut olayın gerekleri doğrultusunda mümkün olmaktadır. Hâkim, talebe bağlı olarak katkının süresini ve kapsamını belirlerken somut durumları dikkate almakta, talepte bulunan tarafın ihtiyaçları ile eski eşin mali durumu arasındaki dengeyi gözetmektedir. Bu süreçte, uzun süren evliliklerin sona ermesi durumunda daha uzun süreli nafaka ödemeleri belirlenebileceği gibi, belirli bir süre sonra bu yükümlülüğün sona erdirilmesi de hakkaniyet açısından önem arz etmektedir. Buna karşılık, yeni hayatlar kuran bireylerin, özellikle de ortak çocukları olmayan boşanmış eşlere bir ömür boyu nafaka yükümlülüğü ile karşı karşıya kalması, sosyal adalet ve insan onuruyla bağdaşmayan bir duruma yol açabilmektedir. Bu bağlamda, katkının süreli ya da belirli aralıklı olarak ödenmesi, toplumsal refah ve eşitlik ilkesi açısından daha uygun görülmektedir. Hukuki düzenlemelerde, eski eşe yönelik katkıların süreklilik arz etmesi, yeni kurulan evliliklerde de sorunlara yol açabilir; bu nedenle süresiz katkı yerine makul bir süre boyunca sağlanan destek, toplumsal denge ve bireysel özgürlükler açısından daha olumlu bir çözüm olacaktır.⁸⁴

3.2.Süresiz Nafakanın Hukuki Çerçevesi: Türk Hukukunda Ve Uluslararası Hukukta Nafaka Düzenlemeleri

⁸³ Yağcı, a.g.m., 2020.

⁸⁴ Şahin, a.g.m., 2017.

Süresiz nafaka, boşanma sonrasında bir eşin diğerine, belirli bir süre sınırlaması olmaksızın sağladığı mali yardımı ifade etmektedir. Bu tür nafaka, nafaka talebinde bulunan tarafın ekonomik bağımsızlığını sürdürmesini ve geçimini sağlamasını amaçlamaktadır. Türkiye'de süresiz nafakanın hukuki dayanakları ve uygulama sınırları, TMK'nın 175. maddesi çerçevesinde düzenlenmektedir.

3.2.1.Yoksulluk Nafakasında Süreli ve Süresiz Uygulamalar

TMK'ya göre, yoksulluk nafakasının süresine ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Nafaka talebinde bulunan taraf, bu konuda bir süre belirlememişse veya taraflar arasında yoksulluk nafakasının süresine dair bir anlaşma yapılmamışsa, hâkim bu nafakayı süresiz olarak hükmetmekle yükümlüdür. Kanun koyucu, yoksulluk nafakasının süresiz talep edilebileceğini öngörmüş ve bu düzenlemeyle, boşanma nedeniyle ekonomik açıdan zor durumda kalacak eşin, diğer eş tarafından desteklenmesini ve asgari yaşam ihtiyaçlarının karşılanmasını amaçlamıştır. Yoksulluk nafakasının süresine ilişkin olarak hâkime bir takdir yetkisi tanınmamış; nafakanın süresinin, durumun gereklerine veya haklı nedenlere dayalı olarak sınırlandırılabilmesi yönünde bir düzenleme de getirilmemiştir. Kanun, yoksulluk nafakasının süresiz olmasını açıkça öngördüğünden, bu nafakanın süresini takdir yetkisine dayanarak sınırlamak, kanuna aykırılık olarak değerlendirilir.⁸⁵

12 Mayıs 1988 tarihinde yürürlüğe giren 3444 sayılı yasa öncesinde, yoksulluk nafakası en fazla bir yıllık süreyle hükmedilebiliyordu. Ancak, söz konusu yasa ile yapılan düzenlemeyle birlikte, yoksulluk nafakasının süresiz olarak talep edilebilmesinin önü açılmıştır. Bu değişiklik uyarınca, Medeni Kanun'un 176. maddesinde belirtilen olumsuz koşullar gerçekleşmedikçe, yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesi mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla, boşanma sonrası süresiz yoksulluk nafakası talebi hukuken geçerli bir hak olarak düzenlenmiştir.⁸⁶ Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen eş, kusuru ağır olmamak kaydıyla, diğer eşin mali gücü oranında süresiz nafaka talep edebilme hakkına kavuşmuştur. Ayrıca, erkeğin kadından yoksulluk nafakası talep edebilmesi için kadının refah halinde olması gerektiği şartı kaldırılmıştır. Bu değişiklik, TMK'nın 175. maddesinde de

⁸⁵Gençcan, Ö. U. (2018). *Nafaka Hukuku: Bilimsel Açıklama ve En Son İçtihatlar*, Yetkin Yayınları, Ankara, 528.

⁸⁶ Kaçak, a.g.e., 2009, 226.

büyük ölçüde benimsenmiş olup, kadın ve erkek eşitliğini destekleyen bir yaklaşım sergilemiştir.⁸⁷

3.2.2. Türk Medeni Kanunu ve Süresiz Nafaka

TMK m. 175, boşanma durumunda yoksulluk nafakasının ödenmesini düzenlerken, nafakanın süresiz olarak talep edilebilmesine ilişkin hükümler içermektedir. Bu madde, nafakanın miktarı, ödeme vadesi ve koşulları hakkında genel ilkeler belirlerken, nafakanın süresiz olup olmayacağı konusunda hâkime geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır. Yargıtay, TMK m. 175'i emredici bir hüküm olarak yorumlayarak, nafakanın miktarı ve ödeme aralıkları konusunda belirli çerçeveler çizmektedir. Ancak, nafakanın süresiz olarak ödenebilmesi konusunda hâkimin takdir yetkisi bulunduğu yönünde hukukçular arasında çeşitli görüşler mevcuttur.⁸⁸

Anayasa Mahkemesi, TMK'nın 175. maddesinde yer alan "süresiz" ifadesinin Anayasa'ya aykırı olduğu yönündeki itirazı, sosyal hukuk devleti ilkesine vurgu yaparak reddetmiştir. Mahkeme, süresiz yoksulluk nafakasının, boşanma sonrasında ekonomik olarak zor duruma düşen tarafın korunması amacıyla getirilmiş bir sosyal koruma aracı olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu durumun bireyler üzerindeki etkisi ve doğurduğu sonuçlar göz önüne alındığında, süresiz nafaka uygulamasının çeşitli eleştirilere maruz kaldığı görülmektedir. Öncelikle, boşanmış bir eşin, karşı taraf lehine süresiz olarak mali destek sağlamakla yükümlü tutulması, devletin sosyal sorumluluk rolünün bireylere yüklenmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durum, bireylerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanma ilkesiyle çelişmekte ve devletin sosyal koruma görevini devreye sokması gerektiği yönündeki beklentilerle örtüşmemektedir. Zira yoksulluk nafakasının sona ermesine neden olan şartlar (nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi, fiilen evli gibi yaşaması, yoksulluğun ortadan kalkması veya haysiyetsiz bir yaşam sürmesi) gerçekleşmediği sürece, nafaka yükümlüsünün eski eşine ömür boyu mali destek sağlama zorunluluğu devam etmektedir. Bu durumun, bireyin ekonomik ve sosyal özgürlüğünü kısıtladığı ve insan onuruyla bağdaşmadığı savunulmaktadır. Ayrıca, boşanma sonrası yeni bir evlilik gerçekleştiren bireylerin, eski eşlerine süresiz nafaka ödeme zorunluluğu, yalnızca eski eşi ekonomik olarak desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda yeni kurulan evliliklerin mali dengelerini de olumsuz etkilemektedir. Özellikle, ortak

⁸⁷ Baş - Özcan, a.g.m, 2021.

⁸⁸ Yağcı, a.g.m., 2020.

çocukları bulunmayan bireylerin, önceki evliliğinden bağımsız bir yaşam kurmasına rağmen, eski eşe sürekli olarak mali destek sağlaması, yeni evlilikleri olumsuz etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, süresiz nafaka yükümlülüğünün, bireylerin ekonomik bağımsızlığını ve yeniden evlenme hakkını kısıtlayıcı bir unsur olduğu görüşü savunulmaktadır.⁸⁹

İlhan Bey, yalnızca 10 gün evli kaldığı eski eşine yıllardır nafaka ödemek zorunda kalan bir başka süresiz nafaka mağduru. Kendisi, aynı zamanda "Süresiz Nafaka Mağdurları Platformu"nun başkanlığını yaparak, bu sorunun çözümü için aktif mücadele eden önemli bir isim. Kendisiyle gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde, süresiz nafaka konusundaki mağduriyetin yalnızca bireysel bir sorun olmadığını, aslında çok daha derin ve toplumsal bir mesele haline geldiğini dile getirdi. Platform bünyesinde binlerce mağdurun bulunduğunu belirten İlhan Bey, bu sürecin maddi yükten öte, psikolojik ve ailevi açıdan da birçok kişiyi zorladığını vurguladı. İlhan Bey, süresiz nafaka sorununun daha geniş kitlelere duyurulması, mağdurların seslerinin yetkililere ulaştırılması için önemli bir köprü görevi üstlenmiş. Onun ifadesiyle, bu sorunun çözümü, yalnızca bireylerin değil, ailelerin de geleceği için büyük bir önem taşıyor.⁹⁰

Süresiz yoksulluk nafakası uygulamasının, insan onuru, hakkaniyet ve sosyal devlet ilkeleri ile çeliştiği yönündeki eleştiriler, hukuk çevrelerinde sıklıkla dile getirilmektedir. Süresiz nafaka yükümlülüğünün, bireylerin sosyal ve ekonomik yaşamına müdahale eden bir araç haline gelmesi, yeni evliliklerin sağlıklı şekilde kurulmasını da zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, nafaka sisteminin yeniden gözden geçirilerek, nafaka süresine üst sınır getirilmesi ve devletin sosyal koruma mekanizmalarını devreye sokması, bu sorunun çözümü için önerilen başlıca reformlar arasında yer almaktadır.

3.2.3. Anayasal Dayanak ve Eşitlik İlkesi

Süresiz nafakanın hukuki dayanakları sadece TMK ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda Türk Anayasası'nın özgürlük ilkesi ile de desteklenmektedir. Anayasa'nın

⁸⁹ Şahin, a.g.m., 2017.

⁹⁰ Ergincan, İ. (2023). *Telekonferans Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 17.03.2023).

10.⁹¹ maddesi, herkesin eşit haklara sahip olduğunu vurgulamakta ve nafaka talebinde bulunan bireylerin cinsiyetlerinden bağımsız olarak eşit muamele görmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda, nafaka talebinin süresiz olarak kabul edilmesi, hukukun temel ilkeleriyle uyumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.⁹²

2002 yılında yürürlüğe giren TMK'da yoksulluk nafakasına ilişkin düzenleme, herhangi bir değişikliğe gidilmeksizin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarında ya da genel kurulda tartışma konusu olmaksızın aynen korunmuştur. Ancak bu düzenleme, kamuoyunun gündemine ilk kez hukuki bir tartışma olarak taşınmıştır. Bu çerçevede, Kestel Asliye Hukuk Mahkemesi, 2011 yılında itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak, yoksulluk nafakasına ilişkin düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuru dilekçesinde, nafakanın süresiz olmasının, nafaka yükümlüsünü ömür boyu mali bir sorumluluk altında bıraktığı, boşanma ile sona eren evlilik birliğinin taraflar arasında kalıcı bir bağımlılık ilişkisinin devamına neden olduğu belirtilmiştir. Mahkeme, evliliğin bir sözleşme ile kurulan bir birliktelik olduğunu, ancak boşanma ile bu birlikteliğin sona erdiğini vurgulamış ve bu nedenle süresiz nafaka yükümlülüğünün hukuki açıdan kabul edilemez olduğunu iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu itirazı değerlendirerek, yoksulluk nafakasını evlilik birliğinde eşler arasında mevcut olan "dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün" boşanma sonrasında da devam eden bir yansıması olarak kabul etmiştir. Bu çerçevede, söz konusu düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bu yaklaşımı, evlilik birliğinden doğan mali sorumlulukların, boşanma sonrası da belirli

⁹¹Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesi, "Kanun önünde eşitlik" başlığını taşır ve şu şekildedir: Madde 10 - Kanun Önünde Eşitlik

Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Çocuklar, yaşlılar, engelliler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Bu madde kapsamında yapılacak işlemlerde devlet organları ve idari makamlar bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır. Bu madde, anayasanın temel ilkelerinden biri olan eşitlik ilkesini vurgular ve herkesin kanun önünde eşit olduğunu garanti eder. Bkz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Mevzuat,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

⁹²Reyhani Yüksel, a.g.m., 2021.

şartlar altında devam edebileceğini ve bu düzenlemenin toplumsal dayanışma ilkesiyle bağdaştığını ortaya koymaktadır.⁹³

Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde oluşturulan Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu (Boşanma Komisyonu), 14 Mayıs 2016 tarihinde yayımladığı raporla yoksulluk nafakası tartışmasını yeniden gündeme taşımıştır. Raporda, ABD, Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere ve İsviçre gibi gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk nafakasına ilişkin düzenlemeler ve uygulamalar incelenmiştir. Bu raporda, Türk hukukundaki yoksulluk nafakasının süresiz olarak ödenmesi uygulamasının, nafaka yükümlüsü açısından orantısız bir mali yük oluşturduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, bu durumun kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmalarını engelleyebileceği belirtilmiş ve bu durum "bir sorun" olarak nitelendirilmiştir. Raporda, yoksulluk nafakasının belirli bir süreyle sınırlandırılması gerektiği ifade edilmiş ve bu süre için bir üst sınır belirlenmesi önerilmiştir. Komisyon, yapılacak yeni bir yasal düzenlemeyle, yoksulluk nafakası alan eşin, belirlenen süre sonunda hâlâ mağduriyet yaşaması durumunda, bu nafakanın devlet tarafından oluşturulacak özel bir fondan karşılanmasını önermiştir. Bu öneri, yoksulluk nafakası sisteminin taraflar arasındaki bağımlılığı ortadan kaldırmayı ve devletin sosyal koruma görevini devreye sokmayı amaçlamaktadır. Böylece, nafaka yükümlüsü eş üzerindeki orantısız yük azaltılırken, yoksulluk içinde kalan eşin ekonomik korunmasının devam etmesi hedeflenmektedir.⁹⁴

2014 yılında gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, boşanma süreçlerinde nafaka konusu, özellikle kadınlar ve çocuk sahibi bireyler tarafından daha sık gündeme getirilmektedir. Ancak, çocuklar için ödenen iştirak nafakasının, mahkemeler tarafından büyük oranda zorunlu olarak belirlenen bir nafaka türü olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 2022 yılı itibarıyla kamuoyundaki asıl tartışmanın, eski eşe ödenen yoksulluk nafakası üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, boşanma sürecinde yaşanan nafaka sorunları, genellikle nafaka

⁹³Akçabay, a.g.e., 2019, 10.

⁹⁴Akçabay, a.g.e., 2019, 11.

miktarı ve ödemelerin düzenliliğiyle ilişkilidir. Araştırmada yer alan bulgulara göre, boşanmış kadınların en çok vurguladığı sorun, nafaka ödemelerinin çoğu zaman gerçekleştirilmemesidir. Bu durumun temel nedeni, nafaka yükümlüsü olan bireylerin maddi yetersizlikleri olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, bürokratik süreçlerde nafaka ödemelerinin herhangi bir kontrol mekanizmasına tabi tutulmaması ve nafaka yükümlüsünün ödeme yapmaması durumunda etkin yaptırımların uygulanmaması, sorunun devam etmesine yol açan unsurlar arasında gösterilmiştir. Bu bağlamda, mahkeme tarafından belirlenen nafaka miktarının çoğu zaman ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğu belirtilmiştir. Özellikle velayetin kadına verildiği durumlarda, çocuğa yönelik verilen iştirak nafakasının, çocuğun giyim, eğitim ve beslenme gibi temel gereksinimlerini karşılamada yetersiz kaldığı ifade edilmiştir.⁹⁵

Bakanlık tarafından belirtilen bu sorunlara karşın, uygulamada farklı görüşler de ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bir nafaka yükümlüsü olan Emre Bey, nafakasını ödeyemediği her ay için tazyik hapsine çarptırıldığını ve bu nedenle birçok kez hapis cezası alıp tahliye edildiğini ifade etmiştir. Bu görüş, nafaka ödemelerinde yalnızca ihtiyaç sahibi tarafın değil, aynı zamanda nafaka yükümlüsünün de ekonomik ve hukuki açıdan mağdur olabileceğini göstermektedir. Araştırmada, nafaka ile ilgili sorunların iki temel boyut taşıdığı vurgulanmıştır. İlk boyut, nafaka bedellerinin belirlenmesinde, nafaka yükümlüsünün ve nafaka alacaklısının sosyoekonomik durumlarının yeterince dikkate alınmamasıdır. İkinci boyut ise, bireylerin gelir düzeyinin tespiti konusunda ortaya çıkan problemlerdir. Araştırma bulgularına göre, bazı nafaka yükümlüleri, mal varlıklarını ve gelirlerini mahkemelere eksik veya yanlış beyan etmekte, bu durum da mahkemelerin bireylerin ekonomik durumunu doğru tespit etmesini zorlaştırmaktadır. Ancak, 2022 yılı itibarıyla, gayri resmi gelir veya mal varlığı beyan etme imkânının oldukça sınırlı olduğu belirtilmektedir.⁹⁶

Nafaka yükümlüsünün yaşadığı ekonomik zorluklar da bu sorunun temel bileşenlerinden biridir. Zira birçok boşanma davasının ekonomik nedenlerle ortaya çıktığı dikkate alındığında, tarafların ekonomik olarak geçinememesi boşanma sürecinin temelini oluşturmaktadır. Boşanma öncesinde yalnızca bir evin giderlerini

⁹⁵ Akçabay, a.g.e., 2019, 12.

⁹⁶ Akçabay, a.g.e., 2019, 13.

karşılama zorlanan bireylerin, boşanma sonrasında iki ayrı evin ekonomik yükünü üstlenmek zorunda kalmaları, tarafların mali yükünü daha da ağırlaştırmaktadır. Bu durum, nafaka yükümlülerinin ödeme gücünü doğrudan etkilemekte ve yoksulluk nafakası sistemine yönelik tartışmaların temelini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, nafaka tartışmaları, yalnızca nafaka alacaklısının korunması değil, aynı zamanda nafaka yükümlüsünün haklarının da göz önünde bulundurulmasını gerektiren iki yönlü bir meseledir. Tarafların gelir durumlarının, mal varlıklarının ve sosyoekonomik koşullarının doğru şekilde tespit edilmesi, nafaka miktarının ve ödeme süresinin belirlenmesinde adil bir denge kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, her iki tarafın ekonomik çıkarlarının dengelenmesi gerektiği yönünde bir anlayış, çağdaş hukuk sistemlerinde giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

3.2.4.Uluslararası Hukuk Perspektifi

Uluslararası hukukta ise, nafaka düzenlemeleri özellikle çocuk nafakası ve aile hukuku alanlarında çeşitli sözleşmelerle belirlenmektedir. Lahey Sözleşmesi gibi uluslararası düzenlemeler, nafaka alacaklarının tahsilâtını kolaylaştırmayı ve ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu tür sözleşmeler, nafaka yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda uluslararası standartların oluşturulmasına ve nafaka alacaklılarının haklarının korunmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların nafaka haklarını güvence altına alarak, ailenin ekonomik adaletini sağlamayı hedeflemektedir.⁹⁷

3.3.Uygulamada Süresiz Nafakanın Zorlukları

Süresiz nafakanın uygulanmasında karşılaşılan başlıca zorluklardan biri, nafaka yükümlülüğünün uzun vadede mali sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Nafakanın süresiz olarak belirlenmesi, nafaka borcunun sürekli bir mali yükümlülük haline gelmesini gerektirebilir. Bu durum, nafaka borcunu ödeyen taraf için ekonomik açıdan zorlayıcı olabilir. Bu nedenle, nafaka miktarının belirlenmesinde değişen ekonomik koşullar, yaşam standartları ve gelecekteki olası değişiklikler göz önünde bulundurulmalıdır. Nafakanın miktarının adil ve sürdürülebilir olabilmesi için, hem nafaka alacaklısının ihtiyaçları hem de nafaka borçlusunun ödeme

⁹⁷Yağcı, a.g.m., 2020.

kapasitesi dikkate alınmalıdır. Ayrıca, nafakanın süresiz olarak talep edilebilmesi, nafaka alacaklısının ekonomik bağımsızlığını sağlama açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu, nafaka alacaklısının bağımsız bir yaşam sürdürebilmesini ve maddi olarak kendini yeterli hale getirebilmesini desteklemektedir.⁹⁸ Ancak, nafaka borçlusunun mali durumundaki olumsuz değişiklikler, nafaka yükümlülüğünün devamlılığını zorlaştırabilir. Bu nedenle, nafakanın süresiz olarak belirlenmesi durumunda, ekonomik koşullardaki değişikliklerin göz önünde bulundurulması ve gerektiğinde nafaka miktarının yeniden değerlendirilmesi önemlidir ve nafaka borçlusunun ödeyebilme durumu dikkate alınmalıdır.

Süresiz nafaka sorununu çözmeye yönelik çeşitli öneriler sunulmaktadır ve bu önerilerde, özellikle nafakanın, evlilik süresiyle orantılı şekilde belirlenmesi yaklaşımı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, İsviçre hukukundaki gibi evlilik süresine bağlı olarak kademeli bir nafaka süresinin belirlenmesi üzerinde durulabilir. Ancak her duruma kesin süre sınırları koymak, mevcut mağduriyetleri giderme çabasıyla birlikte yeni mağduriyetlere neden olma riski taşır. Bu durum, özellikle nafaka alacaklısının iş bulma kapasitesi, ekonomik imkânları, sağlık durumu ve müşterek çocukların yaşı ile bakım ihtiyacı gibi faktörlerle yakından ilişkilidir. Bu gibi koşullar, süreden bağımsız olarak nafaka alacaklısının yoksulluktan çıkmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle, hâkimin somut olayın özelliklerine göre, tarafların yaşları, sağlık durumları, evlilik süresi, müşterek çocukların ihtiyaçları, eşlerin evlilikteki katkıları, iş bulma potansiyelleri, malvarlıkları ve gelir durumları gibi tüm unsurları dikkate alarak nafakanın süresini ve miktarını belirlemesi hakkaniyetli bir çözüm olabilir. Türkiye’de boşanma sonrası geçimini sağlamakta güçlük çeken taraf genellikle kadın olduğundan, süresiz nafaka meselesi kadın hakları çerçevesinde önemli bir tartışma konusudur. Süresiz nafaka kaynaklı sorunların, kadınların ekonomik ve sosyal durumunu daha da kötüleştirmeden, aksine güçlendirecek şekilde çözüme kavuşturulması gerekir. Anayasa’nın 41.⁹⁹ maddesi de devlete,

⁹⁸Yağcı, a.g.m., 2020.

⁹⁹Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 41. maddesi "Ailenin korunması ve çocuk hakları" başlığını taşır ve şu şekildedir: Madde 41 - Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları
Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle annenin ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme

ailenin huzur ve refahını sağlama ve özellikle kadınlar ile çocukları koruma amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü vermektedir. Bu doğrultuda yapılacak düzenlemeler, toplumsal adalet ve eşitlik açısından önem taşımaktadır.¹⁰⁰

3.4.Süresiz Nafakanın Tarihsel Gelişimi Ve Toplumdaki Yeri

Süresiz nafakanın hukuki temelleri, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı hukuk sisteminde, nafaka uygulamaları eşlerin ekonomik dayanışmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup, boşanma durumunda yoksulluk nafakası talep edilebilmiştir. Ancak bu dönemde nafakanın süresi ve miktarı konusunda net bir düzenleme bulunmamaktaydı. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte, 1926 yılında kabul edilen TMK ile nafaka düzenlemeleri daha sistemli ve detaylı bir hale getirilmiştir. TMK'nın 175. maddesi, nafakanın süresiz olarak talep edilebilmesine olanak tanıyarak, nafaka alacaklısının ekonomik bağımsızlığını sürdürebilmesini hedeflemektedir.¹⁰¹

1926 tarihli Medeni Kanun yürürlüğe girmeden önce, Osmanlı Devleti'nde aile hukuku uygulamaları İslam hukuku çerçevesinde yürütülmekteydi. Bu dönemde evlilik nafakası, İslam hukukunun Hanefi mezhebine göre düzenlenmiş olup, nafaka hakkı yalnızca kadınlara tanınan bir hak olarak kabul edilmiştir. Bu nafakanın ödenmesi, kadının evlilik birliğindeki görevlerini yerine getirmesi ve eşine itaat etmesi koşuluna bağlıydı. Boşanma durumunda ise kadının kusurlu olmaması şartıyla, en fazla 3 ay 10 gün süreyle yiyecek ve barınma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde nafaka bağlanmasına hükmedilmiştir. Bu uygulama, İslam hukuku çerçevesindeki iddet nafakası ile benzerlik göstermektedir. 1926 yılında yürürlüğe giren 743 sayılı Eski Medeni Kanun (EMK), İslam hukuku yerine Batı hukuku ilkelerini esas alan bir düzen getirmiştir. Bu bağlamda, İsviçre Medeni Kanunu'ndan esinlenilerek hazırlanan Türk Medeni Kanunu'nda yoksulluk nafakasına ilişkin hükümler de yer almıştır. Ancak, mehz İsviçre Medeni Kanunu'ndan farklı olarak, Türk Medeni Kanunu'nda eşler arasında boşanma sonrasında süren bir dayanışma anlayışı benimsenmiş ve bu anlayış doğrultusunda yoksulluk nafakasına ilişkin

hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır. Bkz. T.C. Anayasası madde 41.

¹⁰⁰Konca,N.K. (2020). “Süresiz Nafaka Tartışmaları”, *Kriter Dergi*, Yıl 4, Sayı 43, Şubat 2020. <https://kriterdergi.com/siyaset/sur>, Erişim Tarihi: 21.07.2023.

¹⁰¹Ören, V.E., Çatır, O. (2020). “Elektronik-Ağızdan Ağıza İletişim (E-AAİ) Aracılığıyla Otel İmajının İrdelenmesi: Antalya Örneği”, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* , 4 (2), 797-810. https://tutad.org/2020/vol4_issue2_article02_fulltext.pdf.

düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenleme, 743 sayılı Kanun'un 144. maddesinde şu şekilde yer almıştır:¹⁰²

"Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile münasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir."

Bu hüküm, nafaka alacaklısının yalnızca bir yıl süreyle desteklenmesine olanak tanırken, uygulamada karşılaşılan sorunlar nedeniyle zamanla yetersiz görülmüştür. Bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla, 04 Mayıs 1988 tarihli ve 3444 sayılı Kanun ile 144. madde yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikle, yoksulluk nafakası için süre sınırı kaldırılmış ve nafaka alacaklısının ekonomik ihtiyaçları göz önünde bulundurularak süresiz nafaka hakkı tanınmıştır. Değişiklik sonrası madde metni şu şekilde olmuştur:¹⁰³

"Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğ er eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir, ancak erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için kadının hâli refahta bulunması gerekir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz."

Bu değişiklikle birlikte, nafaka alacaklısının "kusurunun daha ağır olmaması" koşulu getirilmiş ve nafaka yükümlüsünün kusurunun aranmaması ilkesi benimsenmiştir. Ayrıca, erkeğin kadından nafaka talep edebilmesi için kadının "hâli refahta" bulunması şartı getirilmiştir. Ancak bu ifade, kadın-erkek eşitliği ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiş ve 2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK'nın bu ifade madde metninden çıkarılmıştır. Bu değişiklikle birlikte, cinsiyet fark etmeksizin her iki taraf da yoksulluğa düşmesi hâlinde diğ er eşten nafaka talep etme hakkına sahip olmuştur. Bununla birlikte, yoksulluk nafakasının süresi ve bağlanma şartları konusunda 1988 yılındaki düzenleme esas alınarak herhangi bir değişiklik yapılmamış ve yoksulluk nafakasının süresiz olarak devam etmesi ilkesi korunmuştur.

¹⁰² Akçabay, a.g.e., 2019, 27.

¹⁰³ Akçabay, a.g.e., 2019, 28.

1926'dan 2002'ye kadar yoksulluk nafakası kavramı, İslam hukukunun etkisinden çıkarılarak modern medeni hukuk anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir. İlk olarak 743 sayılı Kanun'da bir yıl süreyle sınırlandırılan nafaka, 3444 sayılı Kanun'la süresiz hale getirilmiş ve 2002'de yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile bu ilke korunmuştur. Ancak, yoksulluk nafakasının süresiz olarak bağlanması, taraflar arasında ekonomik bağımlılığı sürdürmesi ve kadın-erkek eşitliği ilkesi açısından eleştirilmiş, bu eleştiriler günümüzde de devam etmektedir.

3.5.Süresiz Nafaka Uygulamalarında Yargıtay Kararları

Yargıtay, TMK'nın 175. maddesi kapsamında yer alan “boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek tarafın süresiz olarak nafaka isteyebileceği” hükmünü yerleşik kararlarında, mahkemelerin bu nafakayı süre ile sınırlayamaması gerektiği şeklinde yorumlamaktadır. Yargıtay, ilgili maddenin açıkça süresiz nafaka öngörmesi sebebiyle, hâkimlerin nafaka miktarını durum ve koşullara göre azaltabilmelerine karşın, süresini belirli bir zaman dilimiyle sınırlandırma yetkisi bulunmadığını ifade etmektedir.¹⁰⁴

Buna karşın, Kadıköy 2. Aile Mahkemesi, 15.02.2012 tarih ve 1080/164 sayılı kararında, yoksulluk nafakasını dört yıla sınırlandırmış ve gerekçesinde, süresiz nafaka belirlemenin hakkaniyete uygun düşmeyeceğini ve tarafların yaş durumları göz önünde bulundurulduğunda, bu sınırlandırmanın adalet ve nesafete uygun olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu karar, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi tarafından bozulmuş¹⁰⁵ ve süresiz nafakanın kanuni bir zorunluluk olduğuna vurgu yapılmıştır. Yargıtay, bu tür sınırlandırmaların kanuna açıkça aykırılık oluşturduğunu ve yasanın hâkimlere bu konuda bir takdir yetkisi tanımadığını belirtmiştir.¹⁰⁶

Benzer şekilde, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 12.12.2017 tarihli ve 8859/14407 sayılı benzer bir karara göre, kısa süren ve ortak çocuk bulunmayan bir evlilikten sonra hükmedilen iki yıllık yoksulluk nafakasının sınırlandırılmasını yine bozmuştur. Yargıtay, yoksulluk nafakasının süresiz olarak belirlenmesini kanunun açıkça

¹⁰⁴Yağcı, a.g.m., 2020.

¹⁰⁵Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 11.07.2012 tarih ve 14283/19487 sayılı kararı ile şu şekilde bozulmuştur: “(...) Kanun yoksulluk nafakasının süresiyle ilgili hâkime herhangi bir takdir yetkisi tanımamış, süresini durumun gerekleri ya da haklı sebepleri göz önünde tutarak belirlemeyi de emretmemiştir. Kanun, bu nafakanın “süresiz” olmasını açıkça öngördüğüne göre, takdir hakkına sığınarak nafakayı belirli bir süreyle sınırlamak kanuna açık aykırılık oluşturur.” Bkz. Y.2HD 11.07.2012, 14283/19487 , Yacı, a.g.m., 2020

¹⁰⁶Y.2HD 11.07.2012, 14283/19487, Yağcı, a.g.m., 2020

öngördüğünü ve belirli bir süreyle sınırlamanın kanun hükümlerine aykırı olduğunu ifade etmiştir.¹⁰⁷ Ancak Yargıtay'ın bu yorumu, toplumdaki değişen ihtiyaçlara ve adalet anlayışına her zaman uygun düşmemekte, kısa süren ve çocuk bulunmayan evliliklerde ömür boyu nafaka ödeme yükümlülüğünün adalet ve hakkaniyete aykırı olduğuna dair eleştiriler gündeme gelmektedir. Süresiz nafaka kararlarının yol açtığı mağduriyetler, kamuoyunda tartışmalara sebep olmuş ve bu konuda yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerektiği yönündeki talepler Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu ve Adalet Bakanlığı'na iletilmiştir. Bu durum, esasında kanunun içeriğinden değil, Yargıtay'ın uygulamalarından kaynaklanan yanlış bir yoruma dayalı mağduriyetlere işaret etmektedir.¹⁰⁸

3.6. Süresiz Nafakanın Çözümüne İlişkin İleri Sürülen Görüşler

Yoksulluk nafakasının süresiz olarak hükmedilmesinin, nafaka yükümlüsüne tüm yoksulluk yükünü yüklemesi hakkaniyetle bağdaşmamaktadır. Genel anlamda yoksulluk sorununun çözümü, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan “sosyal devlet ilkesi” uyarınca devletin sorumluluğundadır. Ayrıca, Anayasa'nın 41. maddesine göre, devletin aile huzuru ve refahını sağlamak, özellikle anne ve çocukları korumak için gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Bu bağlamda, boşanma sonrası eşlerin yoksulluğa düşmemesi için çeşitli önlemler almak ve çözüm üretmek de devletin görevleri arasında yer almalıdır. Boşanan eşlerin ekonomik açıdan birbirlerinden bağımsız hale gelmeleri, yaşamlarına yeniden uyum sağlayabilmeleri açısından önemlidir. Ancak süresiz nafaka uygulaması, nafaka yükümlüsünün, nafakanın kaldırılması için gerekli koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğini sürekli takip etmek zorunda kalmasına ve bu süreçte nafaka alacaklısının özel yaşamına sürekli bir müdahaleye sebep olmaktadır.¹⁰⁹

Yoksulluk, yalnızca boşanmadan kaynaklanan bir durum olmayıp, aynı zamanda toplumsal bir olgudur. Dolayısıyla, bu toplumsal olgunun tüm yükünün nafaka yükümlüsüne yüklenmesi ne mantıklı ne de adil bir durumdur. Süresiz nafaka, alacaklıyı ekonomik bağımsızlığını kazanmak yerine nafaka geliriyle geçinmeye

¹⁰⁷Y.2HD 12.12.2017, 8859/14407 (<http://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatyazdir.asp?id=868778>, erişim tarihi: 12.05.2018). Yağcı, a.g.m., 2020

¹⁰⁸ Yağcı, a.g.m., 2020

¹⁰⁹Yağcı, a.g.e., 2020

veya çalışmamaya teşvik edebilir.¹¹⁰ Bu bağlamda, yoksulluk nafakasının bir süre ile sınırlandırılması gerektiğini savunan görüşler mevcuttur. Bazı yazarlar, TMK 175/I hükmünde yapılacak bir değişiklikle nafakanın belirli bir süreyle sınırlandırılmasının daha isabetli olacağını düşünmektedir. Bu görüşe göre, TMK 175/I hükmü, sosyal hukuk devleti anlayışıyla devlet müdahalesine dayansa da, bireyin ekonomik haklarını aşırı derecede kısıtlamamalı ve hakkaniyete uygun olmalıdır. Evlilik süresince mevcut olan destekleme yükümlülüğünün boşanma sonrasında devam eden yoksulluk nafakası şeklinde uzaması, yalnızca makul bir süreyle sınırlandığında ölçülü ve adil kabul edilebilir. Özellikle uzun süreli evliliklerde tarafların evlilik boyunca yardımlaşma ve dayanışmanın devam edeceğine dair bir beklenti içerisinde olmaları haklıdır. Ancak, kısa süreli evliliklerde TMK 176/III'deki koşullar gerçekleşmedikçe, taraflardan birinin ömür boyu nafaka yükümlülüğü altına sokulması hakkaniyetle bağdaşmaz. Bu durum, boşanmış eşler arasındaki ekonomik ilişkinin gereksiz yere uzamasına ve toplumsal sorunlara yol açabilir.¹¹¹

3.7.Süresiz Nafaka Konusundaki Hukuki Reform Tartışmaları

Süresiz nafaka konusundaki hukuki reform tartışmaları, son yıllarda Türkiye'de önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Tartışmalar, yoksulluk nafakasının süresiz talep edilmesi, nafaka yükümlülüğünün mali durumu ve nafaka alacaklısının hakları gibi meseleler etrafında yoğunlaşmaktadır.¹¹² Ancak, nafakanın süresinin sınırlandırılmasına yönelik tartışmalar hem hukuki hem de toplumsal boyutları içermekte ve farklı bakış açılarına neden olmaktadır. Yargıtay'ın bu konudaki kararları, nafaka yükümlülüğünün mali durumunu göz önünde bulundurmakla birlikte, süresiz nafaka ödemesini zorunlu kılmakta ve bu durum, ekonomik açıdan nafaka yükümlülerinin olumsuz etkilenmesine ve toplumsal adaletin sağlanması açısından tartışmalara yol açmaktadır.¹¹³

Uluslararası uygulamalara bakıldığında, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde nafaka belirli bir süreyle sınırlandırılmakta ve bu sürenin sonunda nafaka alacaklısının ekonomik durumuna göre yeniden değerlendirme yapılabilir. Bu

¹¹⁰Yağcı, a.g.e., 2020

¹¹¹Yağcı, a.g.e., 2020

¹¹²Alkış, A., Yılmaz, G. (2023). "Medeni Hukuktaki Boşanma Nafakasının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / Journal of the Faculty of Divinity of Çukurova University*, Cilt X, Sayı 2, 51-72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3366135>.

¹¹³ Baş - Özcan, a.g.m., 2021.

tür düzenlemeler, nafaka yükümlüsünün mali açıdan korunmasını sağlarken, nafaka alacaklısının da ekonomik hayata yeniden katılmasını teşvik edici bir rol oynamaktadır. Türkiye’de de “Süresiz Nafaka Mağdurları Platformu” gibi sosyal medya üzerinden örgütlenen gruplar, nafaka yükümlülerinin yaşadıkları zorlukları gündeme taşımakta ve süresiz nafakanın sınırlandırılmasına yönelik kamuoyunda farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Bu platformlar, geniş bir kitleye ulaşarak nafaka düzenlemeleri konusunda kamuoyunu bilgilendirmeyi sürdürmektedir.¹¹⁴

Süresiz nafaka meselesi Türkiye’de önemli bir toplumsal konu haline gelmiştir. Nafakanın süresiz olarak talep edilmesi ve nafaka yükümlülerinin mali açıdan zorlanması, sosyal adaletin sağlanması açısından yoğun tartışmalara neden olmaktadır. Uluslararası örnekler, nafaka sürelerinin sınırlandırılmasına dair farklı uygulamalar sunmakta ve Türkiye’de de benzer reformların gerçekleştirilmesine yönelik tartışmaların artmasına yol açmaktadır.

¹¹⁴ Keleş, D. (2023). “Toplumsal Cinsiyet Karşıtı Hareketlerin Bir Örneği Olarak Süresiz Nafaka Mağdurları”, *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, ss. 517-544. <https://scite.ai/assistant/bazi-ulke-kanunlarinda-nafaka-uygulamalari-dv33Xy>.

4.TÜRKİYE’DE BOŞANMA ORANLARI VE ADLİ İSTATİSTİKLERİN SÜRESİZ NAFAKANIN İKİNCİ EVLİLİKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ BAĞLAMINDA ANALİZİ

4.1.İkinci Evliliğin Tanımı:

İkinci evlilikler, genellikle ilk evlilikten farklı dinamiklere sahiptir ve taraflar, bu birlikteliğin geçmişten gelen çeşitli yüklerle şekillenebileceğinin bilincinde olmalıdır. Geçmiş yaşantıları tamamen yok saymak mümkün olmadığı gibi, bu geçmişin yeni kurulan evlilik üzerinde baskı oluşturacak şekilde taşınması da sağlıklı bir ilişki dinamiği oluşturmaz. İkinci evliliklerde, yalnızca iki kişi evlilik bağı kurmaz; eski eşler, varsa çocuklar, nafaka ve tazminat yükümlülükleri gibi unsurlar da bu evliliğin bir parçası haline gelir. Bu nedenle, ikinci evliliği düşünen bireylerin, bu süreçte karşılaşılabilecekleri karmaşık ilişkiler ve sorumluluklarla başa çıkma konusunda daha bilinçli ve hazırlıklı olmaları gerekmektedir.

İkinci evlilik, bireylerin boşanma veya eşlerinin vefatı sonrası yeniden evlenme kararını almaları durumunu ifade eder. Bu durum, hem hukuki hem de sosyal açıdan çeşitli dinamikleri beraberinde getirir. İkinci evliliklerin artışı, toplumsal normların değişimi, bireylerin yaşam tarzlarının evrimi ve boşanma oranlarının yükselmesi gibi faktörlerle ilişkilidir. Türk Medeni Kanunu, boşanmış veya dul bireylerin yeniden evlenmesine izin vermektedir. Ancak, ikinci evlilik öncesinde bazı hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Boşanma durumunda, boşanma kararının kesinleşmesi ve varsa nafaka, mal paylaşımı gibi konuların çözülmesi önemlidir. Ayrıca, dul kalan bireylerin, miras hukuku açısından da dikkat etmesi gereken hususlar bulunmaktadır. İkinci evlilikte, önceki evlilikten doğan çocukların durumu, velayet ve nafaka gibi konular da hukuki olarak önem arz etmektedir.¹¹⁵

İkinci evliliklerin sosyal kabulü, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Geleneksel toplumlarda, boşanmış bireylerin yeniden evlenmesi genellikle olumsuz bir şekilde algılanırken, modern toplumlarda bu durum daha fazla kabul görmektedir.¹¹⁶ Ayrıca, ikinci evliliklerde, önceki evlilikten olan

¹¹⁵ Baş - Özcan, a.g.m, 2021.

¹¹⁶ Reyhani Yüksel, a.g.m., 2021.

çocukların yeni eşle olan ilişkileri, aile dinamiklerini etkileyen önemli bir faktördür. Bu durum, aile içindeki rollerin yeniden tanımlanmasını gerektirebilir.¹¹⁷

İkinci evlilikler, bireylerin psikolojik durumları üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Boşanma sonrası yaşanan travmalar, bireylerin yeni bir ilişkiye girmelerini zorlaştırabilir. Ancak, bazı bireyler için ikinci evlilik, yeni bir başlangıç ve mutluluk kaynağı olabilir. Psikolojik olarak, önceki evlilikten kaynaklanan olumsuz deneyimlerin, yeni ilişkide tekrar yaşanma korkusu, bireylerin güven sorunları yaşamasına neden olabilir.¹¹⁸

İkinci evlilik, bireylerin yaşamlarında önemli bir dönüm noktasıdır ve hukuki, sosyal ve psikolojik boyutlarıyla ele alınması gereken karmaşık bir konudur. Boşanma sonrası yeniden evlenme kararı, bireylerin yaşam kalitesini artırabileceği gibi, çeşitli zorlukları da beraberinde getirebilir. Bu nedenle, ikinci evliliklerin başarılı olabilmesi için, bireylerin geçmiş deneyimlerini göz önünde bulundurarak sağlıklı iletişim kurmaları ve aile dinamiklerini dikkate almaları önemlidir.

4.2.Türkiye’de Genel Boşanma Oranları

Türkiye’de boşanma oranları ve adli istatistikler, aile yapısında yaşanan değişimlerin en somut göstergelerinden biridir. Bu veriler, süresiz nafakanın bireylerin boşanma sonrası hayatlarını, özellikle de yeniden evlenme kararlarını nasıl etkilediğini anlamak için kritik ipuçları sunar. TÜİK ve Adalet Bakanlığı'na bağlı adli istatistikler ışığında elde edilen veriler, boşanma sonrası süresiz nafaka yükümlülüğünün bireylerin ikinci bir evlilik yapma kararlarını ve bu evliliklerdeki sosyo-ekonomik ve psikolojik dinamikleri nasıl etkilediğine dair önemli bilgiler sağlar.

Kamuoyunda boşanma kavramıyla ilgili çok çeşitli tartışmalar öne çıkmıştır. İddialardan biri de Türkiye’de boşanma oranlarının giderek arttığı, kadınların nafaka almak için boşandığı, aile yapısının bundan zarar gördüğü, evliliklerin gün geçtikçe süresel bazda azaldığı yönünde çeşitli eleştiriler gündemdedir. TÜİK verilerine göre

¹¹⁷Kucur, F., Kelebek, Ö. (2021). “Boşanmış Kadınların Boşanma Aşaması, Süreç ve Süreç Yaşadıkları Zorluklar: Esenler SHM Örneği”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* , ss. 231-266. <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jspc/article/bosanmis-kadinlari-bosanma-asamasi-sureci-ve-sonrasinda-yasadiklari-zorluklar-esenler-shm-ornegi>.

¹¹⁸Sarpkaya, OA (2013). “Boşanmış Kadınlarda Toplumsal Baskıya Direnme Stratejileri: Van Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , Cilt 6, Sayı 26, ss. 29-50. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/boanmi-kadinlarda-toplumsal-baskiya-direnme-stratejileri-van-rnei.pdf>.

sayısal değerlendirmelere baktığımızda son yılların boşanma istatistiklerinde gözle görülür bir hareketlilik mevcuttur.

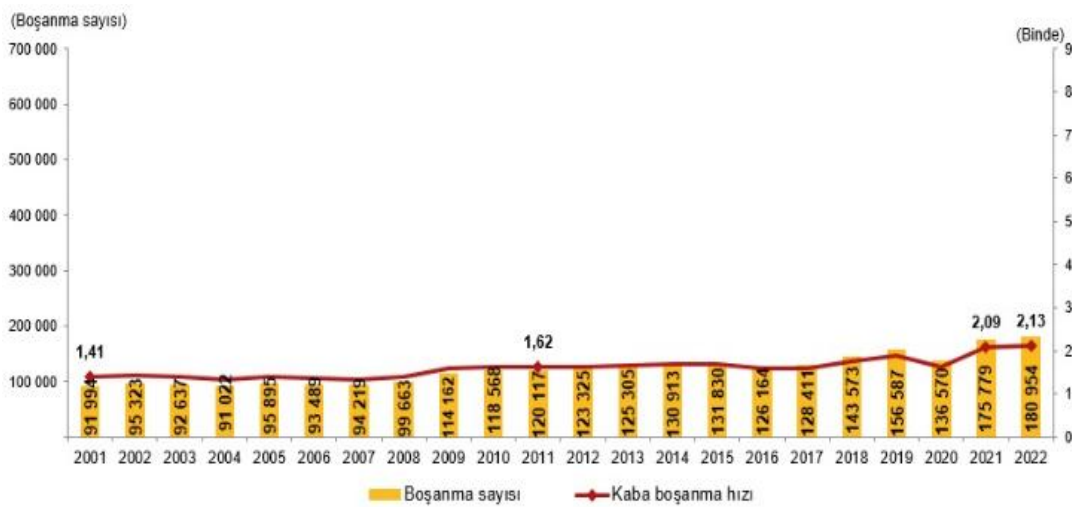
Yıllar	Açılan Dava Sayısı	Davanın Reddi				Davanın Kabulü				Başka Adli Birime Aktarılan	Çıkan Dava Sayısı
		Yetki-sizlik	Görev-sizlik	Sübut Bulmadı-ğundan	Feragat Sebebiyle	Dava Şartı Yoklu-ğundan	Tam Kabul	Kısmen Kabul-Kısmen Ret	Diğer		
2014	202 017	777	543	10 292	26 033	1 670	135 070	4 415	22 419	951	202 170
2015	205 871	664	101	9 286	27 636	1 696	135 837	4 493	21 255	498	201 466
2016	212 945	675	68	8 158	29 856	1 691	130 899	4 152	21 685	878	198 062
2017	223 194	699	99	9 236	33 398	1 760	139 232	4 340	24 499	559	213 822
2018	246 921	699	108	9 959	37 344	1 941	153 050	5 784	27 007	4 721	240 613
2019	248 640	758	130	10 065	38 037	2 293	164 333	6 497	27 259	560	249 932
2020	246 561	540	1 836	7 249	36 115	2 111	145 092	4 932	24 625	4 724	227 224
2021	279 557	824	643	10 482	41 489	2 796	182 995	7 179	32 397	6 054	284 859

Tablo 4.1: 2014-2021 Yılı Adli İstatistik (Hukuk Mahkemelerinde Açılan ve Çıkan Boşanma Dava Sayısı, Türkiye, 2014-2021)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara,157.

Türkiye’deki 2001 yılından itibaren kaba boşanma oranlarına bakıldığında, 2001’de binde 1,41 olan kaba boşanma oranının; 2011’de binde 1,62; 2021’de binde 2,09; 2022’de binde 2,13’e yükseldiği görülmektedir. İstatistiklerin sürekli artan oranlarla seyrettiği aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Kaynak: TÜİK <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2022-49437,12/01/2023>

Şekil 4.1. Türkiye’de Boşanmaların Yıllara Göre Dağılımı

Türkiye'de son yıllardaki boşanma oranlarının yıllık artış veya azalış eğilimleri, bireylerin süresiz nafaka yükümlülüğüne nasıl bir bağlamda maruz kaldığını anlamak için önemlidir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre, boşanma oranları artış eğilimi göstermektedir.

4.3.Evlilik Süresine Göre Boşanma Oranlarının İncelenmesi

Türkiye'de evliliklerin süresi ile boşanma oranları arasındaki ilişki, kamuoyunda sıkça tartışılan bir konudur. Ancak, TÜİK'in 2019-2022 yıllarına ait verileri, boşanmaların evliliğin ilk yıllarında yoğunlaştığını ancak bu yoğunluğun yıllara göre dalgalanmalar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, evliliklerin sürekliliği üzerinde etkili olan faktörlerin değişkenliğini ve çok boyutluluğunu yansıtmaktadır.

Evliliğin İlk 5 Yılı: Boşanmaların Yoğunlaştığı Dönem

2019: Boşanmaların %36,0'ı evliliğin ilk 5 yılı içinde gerçekleşmiştir.

2020: Bu oran %35,3'e düşmüştür.

2021: Oran %33,6'ya gerilemiştir.

2022: Boşanmaların %32,7'si ilk 5 yılda gerçekleşmiştir.

Bu verilere göre, boşanmaların en yoğun yaşandığı dönem evliliğin ilk 5 yılıdır. Ancak, son dört yılda bu oran kademeli olarak azalmaktadır.

Evliliğin 6-10 Yılı: İstikrar Arayışı ile Orta Riskli Dönem

2019: Boşanmaların %20,6'sı bu dönemde gerçekleşmiştir.

2020: Bu oran %20,7'ye hafifçe yükselmiştir.

2021: Oran %20,9'a yükselmiştir.

2022: Boşanmaların %21,6'sı bu dönemde yaşanmıştır.

Evliliğin 6-10 yılı, çiftlerin çocuk sahibi olma ve ekonomik istikrar arayışına odaklandığı bir dönem olarak düşünülebilir. Ancak, veriler bu dönemde boşanmaların oran olarak artma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Evliliğin İlk Yılı: Az Oranda Boşanma

2019: Boşanmaların %2,6'sı evliliğin ilk 1 yılı içinde gerçekleşmiştir.

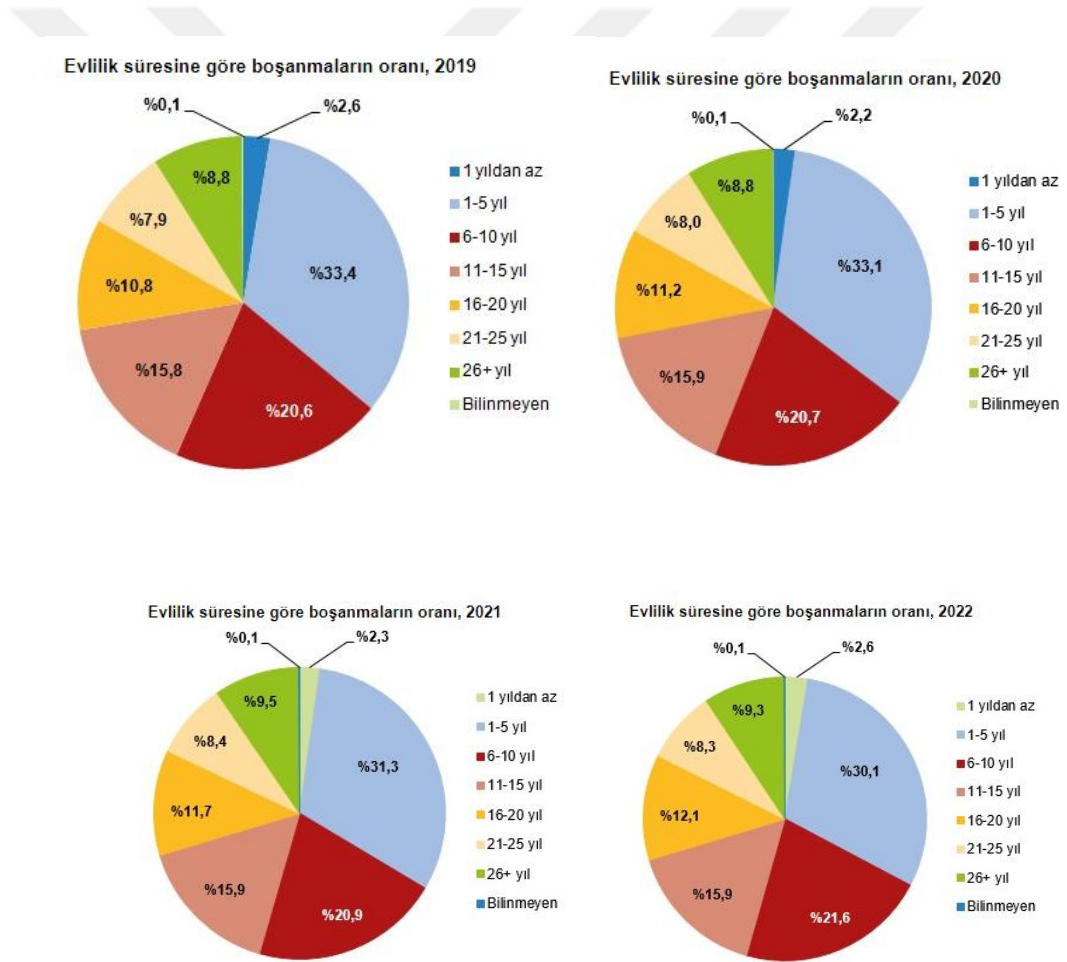
2020: Bu oran %2,2'ye düşmüştür.

2021: Oran %2,3'e çıkmıştır.

2022: Oran yeniden %2,6'ya yükselmiştir.

Evliliğin ilk yılında boşanma oranlarının düşük olması, çiftlerin evlilik kararından vazgeçmeden önce genellikle çözüm arayışına girdiğini göstermektedir.

Kaynak: TÜİK

Şekil 4.2. Türkiye’de Boşanmaların Son Dört Yıla Göre Dağılımı

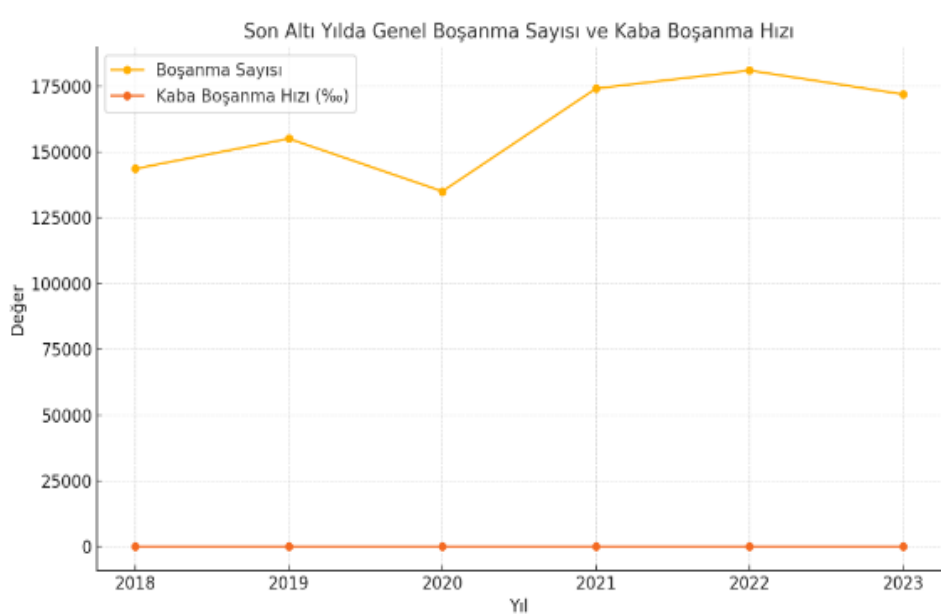
Yıl	Boşanma Sayısı	Kaba Boşanma Hızı (‰)
2018	143.573	1,75
2019	155.047	1,88
2020	135.022	1,62
2021	174.085	2,07
2022	180.954	2,13
2023	171.881	2,01

Tablo 4.2. Türkiye'de son beş yılın boşanma istatistikleri

Kaynak: TÜİK

Son altı yılın boşanma verilerini değerlendirirken, her yılın kendine özgü sosyal, ekonomik ve hukuki koşullarının analizde dikkate alınması gerekir.

Kaynak: TÜİK

Şekil 4.3. Son Altı Yılda Boşanmalar ve Kaba Boşanma Hızı

Bu grafikte, son altı yıl boyunca genel boşanma sayıları ve kaba boşanma hızı (bin nüfus başına düşen boşanma sayısı) birlikte gösterilmektedir. Genel Artış ve Dalgalanma: 2018-2019 döneminde boşanma sayısında artış yaşanmıştır. 2018 yılında 143.573 olan boşanma sayısı, 2019 yılında %8,0 artarak 155.047'ye ulaşmıştır. Bu artış, sosyal normlardaki değişimlerin yanı sıra ekonomik belirsizliklerin (örneğin, 2018'deki ekonomik kriz) aile içi dinamikleri etkilemesiyle açıklanabilir. 2020 yılı, pandemi nedeniyle boşanma sayılarında bir düşüş göstermiştir. COVID-19'un yarattığı kısıtlamalar, mahkeme süreçlerinde aksamalara neden olmuş, boşanma sayıları %13 azalarak 135.022'ye gerilemiştir.

4.3.1.Pandemi Sonrası Artış: 2021 yılında, pandemi etkilerinin azalması ve mahkemelerin tekrar tam kapasite çalışmaya başlamasıyla boşanma sayıları hızla artmış ve 174.085'e ulaşmıştır. Bu, pandemi sırasında ertelenen boşanmaların 2021'e yansıdığını göstermektedir.

4.3.2.Zirve Yılı: 2022 yılında, boşanma sayısı zirve yaparak 180.954'e çıkmıştır. Bu dönemde ekonomik faktörler (enflasyon artışı, yaşam maliyetlerindeki yükseliş) ve aile içi uyumsuzluklar boşanma oranlarını artıran temel nedenler arasında olabilir. 2023 yılında, boşanma sayısında 171.881'e bir düşüş görülmektedir. Bu, boşanmaların bir doyum noktasına ulaştığını veya hukuki düzenlemelerin etkisini gösterebileceğini düşündürmektedir.

4.3.3.Bölgesel ve Kaba Boşanma Hızı: Kaba boşanma hızı, özellikle büyük şehirlerde ve ekonomik merkezlerde (İzmir, Antalya gibi) daha yüksektir. Kırsal bölgelerde ise daha düşük olma eğilimindedir. Bu, kentleşme ve modernleşme ile boşanma arasında güçlü bir korelasyon olduğunu göstermektedir.

2021 yılında boşanma davalarının büyük bir çoğunluğu "evlilik birliğinin temelinden sarsılması" gerekçesine dayanmıştır. Bu gerekçe, çiftlerin evliliklerini sürdüremeyecek kadar ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığını ve uyumsuzluk, iletişim sorunları, ekonomik problemler gibi faktörlerin bu süreçte etkili olduğunu göstermektedir.¹¹⁹

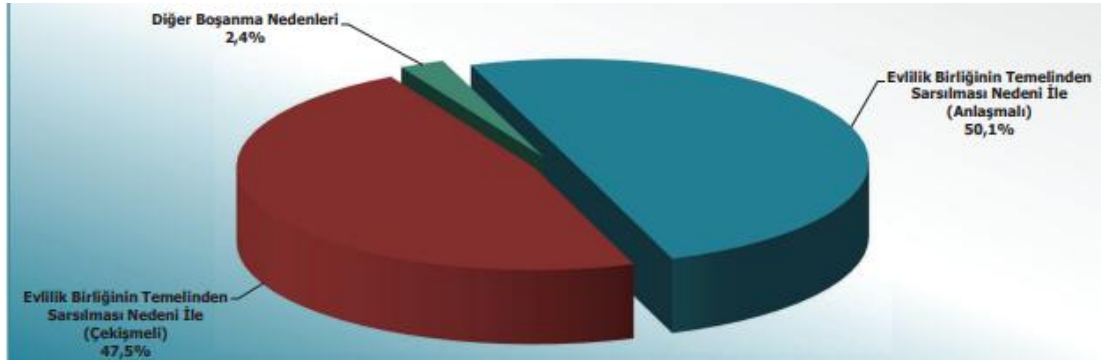
Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara,161

¹¹⁹ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara, s.161

Dava Türü	Yıllar							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Boşanmada Mal Paylaşımı	1 178	1 227	1 247	1 497	1 983	2 521	2 621	3 622
Boşanmadan Sonra Açılan Katkı Payı-Tazminat	1 514	1 400	1 176	1 159	1 273	1 340	1 295	1 672
Nafaka	22 497	21 540	20 688	22 100	23 929	24 561	19 491	26 252

Şekil 4.4. Boşanma Sonrası Davaların Dağılımı

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara,162

Şekil 4.5. Hukuk Mahkemelerinde Açılan Boşanma Davalarının Nedenlerine Göre Oranları, %, 2021

4.4.Boşanmada Kadın ve Erkek Oranları

Boşanma oranlarında cinsiyet bazında analiz yapmak, boşanma sürecinin toplumsal ve bireysel etkilerini anlamak açısından oldukça önemlidir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri cinsiyet bazında şu önemli bulguları sunmaktadır

4.4.1.Boşanma Talebinde Bulunan Tarafın Cinsiyeti

Türkiye’de boşanma davalarının büyük bir kısmında davacı taraf kadınlardır. Kadınlar, boşanmaların %60’a yakınında davayı açan taraf olarak kayıtlara geçmektedir. Bu durum, özellikle ekonomik bağımsızlık kazanan kadınların daha fazla özgüvenle boşanma talebinde bulunmasına bağlanabilir. Erkeklerin boşanma talebinde bulunma oranı, kadınlara göre daha düşüktür.

4.4.2.Boşanma Nedenlerinde Cinsiyet Farklılıkları

Kadınlar açısından nedenler: Aile içi şiddet, sadakatsizlik ve ekonomik sorunlar önde gelen nedenlerdir. Kadınlar, boşanma sürecinde daha çok psikolojik, fiziksel veya ekonomik şiddet nedeniyle dava açmaktadır.

Erkekler açısından nedenler: Sadakatsizlik, aile içi geçimsizlik ve eşin aşırı bağımlı davranışları, erkeklerin boşanma talebinde öne çıkan nedenlerdir.

4.4.3.Boşanma Sonrası Ekonomik Durum

Kadınlar: Kadınlar, boşanma sonrasında ekonomik olarak daha fazla zorluk yaşayabilmektedir. Özellikle ev hanımlığı yapmış ve iş gücü piyasasında aktif olmayan kadınlar için bu durum daha belirgin hale gelir. Çalışmayan kadınlar için yoksulluk nafakası, önemli bir ekonomik destek kaynağıdır. Ancak süresiz nafaka tartışmaları, bu desteğin devamlılığı konusunda belirsizlik yaratmaktadır.

Erkekler: Erkekler genelde ekonomik olarak daha az etkilenmektedir, ancak nafaka yükümlülüğü ve çocukların velayet giderleri bu grubu finansal açıdan zorlayabilir. Boşanma sonrası yaşam standartlarını koruma oranı erkeklerde daha yüksektir.

4.4.4.Cinsiyet Bazında Hukuki Talepler

Kadınlar genellikle: Yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası talep eder. Mal paylaşımı davası açar.

Erkekler genellikle: Nafakanın kaldırılması veya azaltılması için dava açar. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik taleplerde bulunur.

4.5.Kadın Erkek Eğitim Seviyesi

TÜİK verileri, Türkiye'de eğitim seviyesinin cinsiyete göre dağılımını anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır.¹²⁰

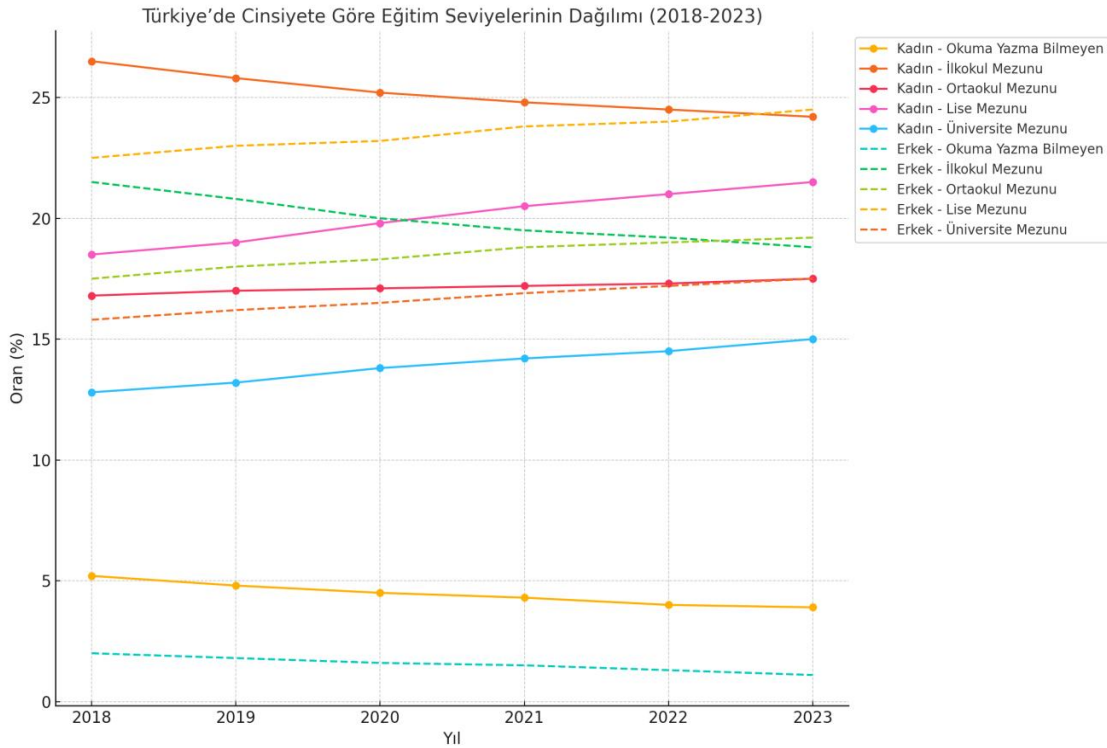
¹²⁰ TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kadın - Okuma Yazma Bilmeyen	5.2	4.8	4.5	4.3	4.0	3.9
Kadın - İlkokul Mezunu	26.5	25.8	25.2	24.8	24.5	24.2
Kadın - Ortaokul Mezunu	16.8	17.0	17.1	17.2	17.3	17.5
Kadın - Lise Mezunu	18.5	19.0	19.8	20.5	21.0	21.5
Kadın - Üniversite Mezunu	12.8	13.2	13.8	14.2	14.5	15.0
Erkek - Okuma Yazma Bilmeyen	2.0	1.8	1.6	1.5	1.3	1.1
Erkek - İlkokul Mezunu	21.5	20.8	20.0	19.5	19.2	18.8
Erkek - Ortaokul Mezunu	17.5	18.0	18.3	18.8	19.0	19.2
Erkek - Lise Mezunu	22.5	23.0	23.2	23.8	24.0	24.5
Erkek - Üniversite Mezunu	15.8	16.2	16.5	16.9	17.2	17.5

Tablo 4.3. Kadın Erkek Eğitim Düzeyi

Kaynak: TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı

Kaynak: TÜİK

Şekil 4.6. Kadın Erkek Eğitim Düzeyi.

Yukarıdaki grafik, Türkiye’de 2018-2023 yılları arasında kadın ve erkeklerin eğitim seviyelerinin cinsiyete göre değişimini göstermektedir. Grafikte, kadınların eğitim seviyelerinde yıllar içinde önemli bir artış gözlenirken, erkeklerin oranlarının

daha dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Bu değerlendirme, Türkiye’de cinsiyetler arası eğitim farklarının giderilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesinde rehber niteliğindedir.

Son yılların eğitim seviyelerine ilişkin veriler incelendiğinde, evliliklerde kadınların eğitim seviyesinin erkeklerden daha yüksek artış gösterdiği resmi rakamlarla doğrulanmıştır. Bu durum, kadınların eğitimlerinin ya evlenmeden önce tamamlandığını ya da evlendikten sonra eşlerinin desteğiyle sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bazı dernekler veya gruplar tarafından öne sürülen "kadınların evlilik nedeniyle eğitimlerinin yarıda kaldığı" iddiası resmi olarak geçersiz kılar. Farz edelim ki bu iki seçenek de gerçekleşmedi; bu durumda eğitim hakkı, kök aileden talep edilmesi gereken bir haktır. Bir kocanın eşini okutma zorunluluğu bulunmadığı gibi, birçok erkek eşini mutlu etmek adına bu sürece destek olmaktadır. Bu nedenle, "kadınların evlilik nedeniyle eğitimi yarım kaldı" savı geçersizdir. Ayrıca, evlenme yaşına ilişkin ortalama rakamlar, bireylerin normal koşullarda bir lisans eğitimini tamamlayabilecekleri zamanı sağladığını göstermektedir. Nihayetinde, kimse zorla evlilik yapmaya zorlanmadığından, bu iddialar gerçek durumu yansıtmamaktadır.

Bir internet gazetesinde köşe yazarlığı yapan Berrin Sönmez hanımefendinin “kısa evlilikte de nafaka olur çünkü..” başlıklı yazısında üç aylık evli bir çiftin boşanma davasına bakan hakimin vermiş olduğu kararı eleştirmiştir. Karar şöyledir:¹²¹

Üç aylık bir evliliğin ardından boşanan taraflardan öğrenci olan kadına, mahkeme iki yıl süreyle yoksulluk nafakası ödenmesine karar vermiştir. Bu karar, kısa süreli evliliklerde yoksulluk nafakasına süre sınırı getirilmesi açısından dikkat çekicidir. Mahkeme, Medeni Kanun'un 4. maddesine atıfta bulunarak kararını bu maddeye dayandırmıştır. Medeni Kanun Madde 4: "Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hakim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir." Mahkeme, bu hüküm çerçevesinde, durumun gereklerini değerlendirerek hakkaniyet ilkesi doğrultusunda karar vermiştir. Bu örnek, yoksulluk nafakasının kanunda süresiz olarak düzenlenmiş

¹²¹Gazete Duvar, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2019/06/11/kisa-evlilikte-de-suresiz-nafaka-olur-cunku> 15/0302023

olmasına rağmen, mahkemelerin bireysel dosyalarda takdir yetkisini kullanarak süre sınırı koyabileceğini göstermektedir.

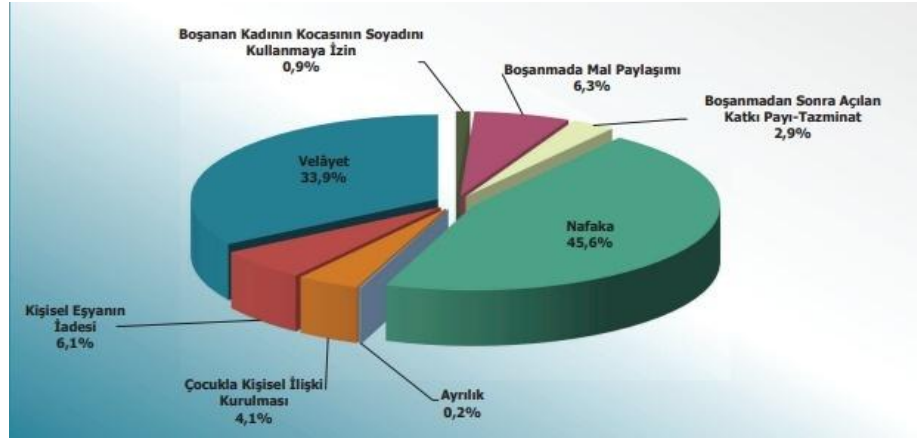
Berrin Hanımefendi de demiştir ki: “Hâkimin hakkaniyete değil erkek çıkarına göre karar verdiği açıktır. İlgili dosyada henüz öğrenci olan kadının iki yıl içinde öğrenimini tamamlamasını, hemen iş bulup yoksulluktan kurtulmasını öngörmüş. Şahsi öngörüsünü ise hukuk ve hakkaniyet gereği gibi sunmuş kararında. Üç aylık evliliğin de üç günlük evliliğin de otuz yıllık evliliğin de nafakası olur, hem de süresiz ibaresiyle yoksulluk nafakası olur diyeyim peşinen” diyerek hâkimin kararını değerlendirir.

Bu olayda iki farklı bakış açısı dikkat çekmektedir. Hakim, takdir yetkisini kullanarak haklı gerekçelere ve hukuki referanslara dayanarak kararını vermiştir. Berrin Hanım ise, evlilik süresinin çok kısa bile olsa, yoksulluk nafakasının verilmesi gerektiği görüşündedir. Durumun tüm ayrıntılarını bilemesek de bazı temel gerçekler üzerinden değerlendirme yapılabilir. Bir kocanın, eşinin eğitim masraflarını üstlenme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu sorumluluk, öncelikli olarak kadının kök ailesine, yani anne ve babasına aittir. Üç aylık gibi kısa süreli bir evlilik, nafaka kararlarının adil ve dengeli olup olmadığını sorgulatan soru işaretlerini beraberinde getirebilir. Evlilik ne kadar doğal bir süreçse, boşanmanın da aynı şekilde doğal ve gerektiğinde kolay olması önemlidir. Özellikle üç gün, bir hafta ya da üç ay gibi kısa süreli evliliklerin ardından verilen yoksulluk nafakası, nafaka yükümlüsünü hayatında belki bir daha hiç görmeyeceği bir kişiye maddi olarak bağlayabilir. Bu durum, ileride yapılacak olası ikinci evliliklerde maddi ve psikolojik sorunlara yol açarak Türk aile yapısına zarar verme riski taşımaktadır. Elbette, bu değerlendirme her durum için genelleştirilemez. Uzun yıllar süren evliliklerde, tarafların birbirine olan ekonomik desteği daha farklı bir bağlamda değerlendirilmelidir. Yirmi yıl süren bir evliliğin ardından, ya da uzun süreli tedavi gören, çocuklarının düzenini korumak isteyen tarafların olduğu durumlarda, nafaka gerekliliği daha anlaşılabilir bir hal alır. Ancak bu tür istisnalar dışında, kısa süreli evliliklerde nafaka kararları, dengeli ve hakkaniyetli bir şekilde ele alınmalıdır.

4.6.Nafaka Davaları

Nafaka davalarının istatistikleri, Türkiye'deki boşanma sürecinin ekonomik ve sosyal boyutlarını anlamak için önemli veriler sunan kritik bir eşiktir. Örneğin 2021 yılında boşanma davalarına paralel olarak veya boşanma sonrasında açılan

davaların niteliği, boşanmanın ekonomik ve sosyal boyutlarını daha net anlamamızı sağlamaktadır.

Şekil 4.7. Hukuk Mahkemelerinde Boşanma Davaları ile İlişkili Çıkan Dava Türü Oranları, %, 2021

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara, 165

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 5 yıllık verilere göre:¹²²

		2018	2019	2020	2021	2022
1	Nafaka Davaları (Açılan)	25000	26890	25129	30370	25129
2	Nafaka Davaları (Karara Bağlanan)	19000	20345	19491	30059	19491
3	Yoksulluk Nafakası	2200	2500	2124	2124	2124
4	İştirak Nafakası	3300	3500	3248	3248	3248
5	Tedbir Nafakası	4500	4800	4417	4417	4417
6	Yardım Nafakası	2800	3000	3197	3197	3197
7	Nafaka Artırım Davaları	8500	9000	8066	11938	8066
8	Nafakanın Kaldırılması Davaları	2600	2800	2536	3197	2536

Tablo 4.4. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün Nafaka Dava Sayıları

Kaynak: Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü

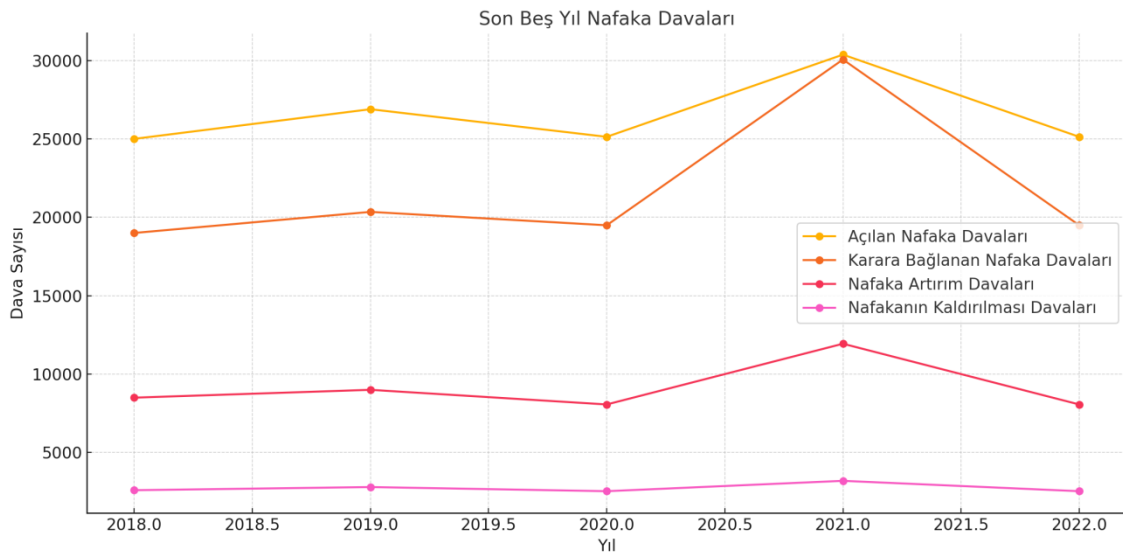
¹²²Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, https://adlisicil.adalet.gov.tr/?utm_source=chatgpt.com

Tablodaki bilgiler ışığında denilebilir ki, her yıl yaklaşık 25.000 ile 30.000 arasında nafaka davası açılmıştır. Bu durum, nafaka konusunun boşanma sonrası en tartışmalı konulardan biri olduğunu göstermektedir. Nafaka davalarının önemli bir kısmı karara bağlanmış olsa da (örneğin 2021 yılında 30.370 davadan 30.059'u karara bağlanmış), bu süreçler zaman alabilmektedir. Bu, yargı sistemindeki iş yükünü de arttırması adına ayrı bir sorunu da beraberinde getirir.

Nafakanın türüne göre dağılımına baktığımızda; Yoksulluk Nafakası, Her yıl yaklaşık 2.000-2.500 arasında dava açılmıştır. İştirak Nafakası, çocukların bakım ve eğitim masrafları için talep edilen iştirak nafakası davalarının yıllık sayısı 3.000-3.500 arasında değişmiştir. Tedbir Nafakası, boşanma sürecinde geçici olarak bağlanan tedbir nafakası davaları, yıllık 4.000-5.000 arasında değişmiştir. Yardım Nafakası, daha az sıklıkla görülen bu nafaka türü, genellikle yakın hısımlar arasında talep edilmektedir ve yıllık yaklaşık 3.000 dava ile istikrarlı bir seviyede kalmıştır.

Nafaka Artırımı ve Kaldırılması Davaları, Nafaka artırımı davalarının her yıl 8.000-12.000 arasında olduğu görülmektedir. Bu durum, ekonomik şartların değişmesi ve yaşam maliyetlerinin artışı ile ilişkilendirilebilir. Nafakanın kaldırılması davalarının sayısı ise her yıl 2.500-3.500 arasında değişmiştir. Bu, nafaka yükümlülerinin ödeme kapasitelerindeki değişikliklerin yargıya taşındığını gösterir.

Kaynak: TÜİK

Şekil 4.8. Son Beş Yılın Nafaka Davaları

4.7.İkinci Evlilikler ve Süresiz Nafaka: TÜİK Verileri Üzerinden Değerlendirme

Türkiye’de süresiz nafaka uygulamasının ikinci evlilikler üzerindeki etkisini anlamak, mevcut veriler ışığında değerlendirilmesi gereken kritik bir konudur. Boşanma sonrası yeniden evlilik yapan bireylerin bu süreçte karşılaştıkları ekonomik, psikolojik ve sosyal engeller, süresiz nafaka uygulaması ile doğrudan bağlantılıdır. Her yıl yaklaşık 25.000-30.000¹²³ nafaka davası açılmaktadır. Bu yüksek rakamlar, boşanma sonrası sürecin birçok kişi için ekonomik yüklerle dolu olduğunu göstermektedir.

Nafaka yükümlülüğünün süresiz olması, özellikle kısa süreli evlilikler sonrası uzun yıllar ödeme yükümlülüğünün devam etmesi, nafaka ödeyen taraf için ekonomik bir külfet oluşturmaktadır. Bu durum, bireylerin ikinci evlilik kararı almasını ekonomik açıdan zorlaştırabilir. Nafaka miktarlarının artırılması talepleri ve nafakanın kaldırılması için açılan davalar, bireylerin mali belirsizliklerle karşılaşmalarına yol açmaktadır. Bu, ikinci evliliklere karşı çekincelere neden olabilir. Süresiz nafaka uygulamasının varlığı, bireylerde boşanma sonrası ilişkilerde güven kaybı yaratabilir. Bu da ikinci evliliklere yönelik motivasyonu azaltabilir. Toplumsal algıda, özellikle erkekler için nafaka yükümlülüğünün devam ediyor olması, ikinci evliliklerde eşler arasında ekonomik sorunlara yol açabilir.

Süresiz nafaka ödemesi, yeniden evlenen tarafın bütçesini doğrudan etkiler. Bu durum, özellikle erkekler için ikinci evlilikte maddi yükümlülüklerin artmasına neden olabilir. Nafaka ödemeleri, yeni eşle birlikte kurulacak ekonomik düzeni zorlaştırabilir. TÜİK verilerine göre, nafaka artırım davalarının yoğunluğu (yılda 8.000-12.000 arasında) nafaka miktarlarının ekonomik koşullara uyum sağlamadığını ve sürekli bir finansal yük oluşturduğunu göstermektedir. İkinci evliliklerde nafaka ödemelerinin sürekli gündemde olması, çiftler arasında ekonomik güvenin zayıflamasına yol açabilir. Özellikle ikinci eşin, nafaka yükümlülüğü nedeniyle maddi desteğin azalacağına dair endişeleri, ilişkide çatışmalara neden olabilir.

4.7.1.Kadın ve Erkek Perspektifinden Etkiler

Süresiz nafaka alan kadınlar, ekonomik güvenceye sahip olduklarından yeniden evlilik yapma konusunda daha az motivasyona sahip olabilirler. Ekonomik

¹²³ Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, https://adlisicil.adalet.gov.tr/?utm_source=chatgpt.com

bağımsızlıkları olmadığı sürece, nafaka kaybı korkusu ikinci evliliğe yönelimi azaltabilir. İkinci evlilik yapan kadınlar, eski eşin süresiz nafaka yükümlülüğü nedeniyle, mevcut eşin maddi durumuna daha fazla bağımlı hale gelebilir.

Nafaka yükümlülüğü, özellikle nafaka miktarlarının yüksek olduğu durumlarda, erkeklerin ikinci bir evliliğe adım atmalarını ekonomik açıdan caydırıcı hale getirebilir. Nafakanın kaldırılması için açılan davalar, erkekler üzerinde psikolojik ve mali bir baskı oluşturabilir. Süresiz nafaka ödeyen erkekler, ikinci evliliklerinde ekonomik zorluklarla daha sık karşılaşır. Bu durum, ikinci evliliği sürdürme konusunda erkekler için bir risk unsuru oluşturur. Nafaka yükümlülüğü, erkeklerin ikinci eşe sağlayacağı maddi desteği sınırlayarak aile içi gerginliklere yol açabilir.

4.7.2.Psikolojik ve Sosyal Engeller

Süresiz nafaka ödemeleri, ilk evlilikten kaynaklanan bağların devam etmesine neden olur. Bu durum, ikinci eş üzerinde psikolojik baskı yaratabilir. İkinci eş, sürekli olarak eski eşle ekonomik bağlantılarla yüzleşmek zorunda kalabilir. TÜİK verilerinde yer alan nafakanın kaldırılması davalarının sayısı (yılda yaklaşık 2.500-3.500) nafaka yükümlülüğünden kurtulmak isteyen bireylerin bu psikolojik baskıdan sıyrılmaya çalıştığını göstermektedir. Ayrıca ikinci evliliklerde, süresiz nafaka nedeniyle toplumda "ilk eşin maddi haklarının korunması" üzerine bir algı oluşabilir. Bu, ikinci eşin evlilik içindeki rolünü sosyal olarak zayıflatabilir.

Sonuç itibariyle Süresiz nafaka yükümlülüğü, boşanma sonrası bireylerin yeniden evlenme kararını zorlaştırmakta ve ikinci evliliklerin istikrarını tehdit etmektedir. Sürekli ekonomik yük, bireylerin yeni bir ilişkiye başlama cesaretini kırdığı gibi ikinci bir nafaka korkusuyla da karşı karşıya gelme endişesini taşımasına neden oluşturmaktadır.

5.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI

5.1.Problem Durumu

Süresiz nafaka, boşanma sonrası maddi olarak daha dezavantajlı durumda olan eşin korunmasını amaçlayan bir uygulamadır. Ancak, bu uygulama, bireyler arasında ekonomik, psikolojik ve sosyal birçok soruna yol açmaktadır. Süresiz nafaka, ödeyen taraf için sürekli bir mali yük oluştururken, ikinci evliliklerde aile içi huzursuzluklara ve ekonomik planlama zorluklarına neden olmaktadır. Nafaka alan taraf için ise bu durum, bireysel ekonomik bağımsızlığın sağlanmasını engelleyebilmektedir. Bu sorunların ötesinde, süresiz nafakanın toplumsal adalet algısını zedelediği ve boşanma oranlarının artmasına katkıda bulunduğu yönünde yaygın bir algı bulunmaktadır.

Süresiz nafakanın bireyler ve toplum üzerindeki bu etkileri, mevcut hukuki düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ancak, süresiz nafaka uygulamasının etkileri üzerine yapılan araştırmalar sınırlıdır ve bu konuya ilişkin mevcut veriler çoğunlukla bireysel deneyimlere dayanmaktadır. Bu nedenle, süresiz nafakanın ekonomik, psikolojik ve sosyal boyutlarının kapsamlı bir şekilde ele alınması ve bilimsel verilerle desteklenmesi gerekmektedir.

5.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, süresiz nafakanın ikinci evlilikler üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde incelemektir. İkinci evliliklerde süresiz nafaka uygulamalarının ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan nasıl bir etki yarattığını ortaya koymak, araştırmanın öncelikli hedefidir. 21. yüzyılda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, giderek artan kentleşme, toplumsal hayatta birçok sorunu çözerken, birçoğunu da beraberinde getirmektedir. Aile kurumu bu değişimler karşısında yer yer zayıflama eğilimi göstermekte, bazı koşullarda da parçalanma süreci yaşamaktadır. Toplumun ve ailenin birbirlerini etkilemesi sonucunda sorunlar döngüsel biçimde artmaktadır. Günümüzde tüm toplumlar; ailelerin parçalanması, tek ebeveynli ailelerin artması, boşanma oranlarının yükselmesi, evlilik dışı beraberliklerin çoğalması, internet bağımlılığı, kültürel ve ahlaki değerlerde yozlaşma, suç oranlarının artması, bireysel ve toplumsal şiddetin yaygınlaşması, psikolojik rahatsızlıklar gibi, insanı, aileyi ve dolayısıyla toplumu tehdit eden sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Aile birliğinin yıkılması ve yerine yeni bir

düzen kurulması anlamına gelen boşanma, toplumsal sorunlar arasında önemli bir yere sahip olup, sonuçları itibariyle başka sorunları da beraberinde getirerek, toplumu tehdit etmektedir. Aile ve toplumsal hayatı yakından ilgilendiren boşanma yoluyla parçalanmış aileler ortaya çıkmakta, bu durumda bireyleri hatta ailelerini yeni sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır.¹²⁴ Bu sorunlardan biri de “Nafaka”dır. Nafaka aile yapılarını ve işlevlerini derinden etkileyen bir etmen olarak hukuk bilimcilerin üzerinde durduğu konulardan biridir. Aile bireyleri açısından çok boyutlu sorunlar teşkil eden bir süreç olmasına rağmen yapılan araştırmalarda nafaka yönünde yapılan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, genel anlamda nafaka mağduriyeti yaşayan kadın ve erkeklerin yaşanan sorunlar üzerine görüşlerini dikkate alarak nafaka ve aile ilişkileri açısından bir sosyolojik ve psikolojik çözümleme yapma amacı taşımaktadır. Bireylerin yaşadıkları nafaka sorunu, nafakanın getirdiği Türk aile yapısına ilişkin değişim sorunları derinlemesine yapılan mülakatlarda, katılımcılarla görüşülüp bu sorunlara çözüm üretilmesi amacı da taşımaktadır. Söz konusu çalışma bu alandaki eksikliği gidermek ve yeni veri tabanları oluşturulabilmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

5.3.Araştırmanın önemi

Sosyal bir olgu olan nafaka, boşanma davası devam ederken yada bittikten sonra maddi olarak zorda kalacak olan tarafa bağlanan ve her ay ödenmesi gereken aksi takdirde hapis cezası yaptırımını uygulanabilen bir durumdur. Boşanmanın ardından her iki tarafında değişen koşulları, yaşam şartları ve hayatlarına çizdikleri yol farklı olacaktır. Şüphesiz bu değişimlerin ikinci evliliğini yapmış bireyler üzerinde ki etkisi düşünüldüğünde birtakım sorunları da beraberinde getirecektir.

Bu araştırma, nafaka mağduru bireyler ve ikinci evlilikler üzerinde yarattığı sonuçlara karşı tedbir oluşturması, günümüze ışık tutması ve gelecekte yapılacak araştırmalara kaynak oluşturması açısından önem arz etmektedir. Kuşkusuz sorunların tespiti ve bunların sosyolojik ve psikolojik tartışmaları, mevcut sorunların doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlayacağı gibi gerek resmi gerekse sivil kuruluşların soruna ilişkin çözüm üretme girişimleri için de veri sağlayacaktır.

¹²⁴ T.C Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü “Boşanma Nedenleri Araştırması”, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, 2009, s. 46

5.4.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nitel ve nicel veri analiz yöntemleri bir arada kullanılarak çok yönlü bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmanın temelini literatür taraması, istatistiksel veri analizi, anket ve mülakat gibi saha çalışmaları ile desteklenen bir yöntem oluşturmaktadır. Süresiz nafaka ve ikinci evlilikler konularını ele almak için birincil ve ikincil kaynaklar titizlikle incelenmiş; konuyla ilgili hukuki belgeler, yargı kararları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri ve diğer resmi raporlar değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında, boşanma sonrası süresiz nafakanın bireylerin ikinci evlilikler üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamak için hem nicel hem de nitel veri toplama yöntemlerinden faydalanılmıştır. Nicel veri analizi, TÜİK ve diğer resmi kuruluşların sunduğu istatistiksel veriler ışığında gerçekleştirilmiştir. Bu veriler, boşanma oranları, nafaka yükümlülükleri ve ikinci evliliklere ilişkin istatistikleri kapsayarak, araştırmaya geniş bir demografik ve sosyoekonomik perspektif kazandırmıştır.

Nitel yöntemler ise, bireylerin kişisel deneyimlerini ve algılarını daha iyi anlamak amacıyla anket ve mülakat tekniklerini içermektedir. Anketler, boşanma ve nafaka süreçlerini deneyimlemiş bireylerin görüşlerini toplamak için tasarlanmıştır. Mülakatlar ise konu üzerinde uzmanlaşmış hukukçular, aile danışmanları ve sosyologlarla gerçekleştirilmiş; bu sayede, süresiz nafaka uygulamalarının sosyal, hukuki ve ekonomik etkilerine ilişkin derinlemesine içgörüler elde edilmiştir.

Son olarak, literatür taraması, konuyla ilgili akademik çalışmalar, hukuki metinler ve yargı kararları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu tarama, hem teorik bir çerçeve oluşturmak hem de süresiz nafaka ile ikinci evlilikler arasındaki ilişkiyi kavramsal olarak anlamlandırmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sürecinde kullanılan bu çeşitli yöntemler, konuya bütüncül bir yaklaşım sunmayı amaçlamakta ve elde edilen verilerin daha sağlam bir analizini mümkün kılmaktadır. Böylece, süresiz nafakanın bireylerin ikinci evlilik kararları üzerindeki etkileri hem teorik hem de pratik boyutlarıyla ele alınmıştır.

5.5. Araştırmanın Ekonomik, Psikolojik ve Hukuki Etkileri

*Süresiz nafakanın bireylerin mali özgürlüklerini sınırladığına ve aile bütçesi üzerinde olumsuz etkiler yarattığına dair güçlü bir algı bulunmaktadır.

*Nafaka ödemelerinin ikinci evliliklerde huzursuzluklara ve ilişkilerde güven sorunlarına neden olduğu sıkça dile getirilmektedir.

*Süresiz nafaka düzenlemelerinin adil olup olmadığı ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisi, akademik tartışmalarda sıklıkla gündeme gelmektedir. Dolayısıyla süresiz nafaka yerine daha sürdürülebilir ve toplumsal fayda sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

5.6.Problem Sorusu

Süresiz nafaka uygulaması, bireylerin ekonomik, psikolojik ve sosyal yaşamlarını nasıl etkilemektedir? Bu etkiler, mevcut hukuki düzenlemelerin iyileştirilmesi için nasıl bir yol haritası sunabilir?

5.6.1.Alt Problemler

1. Süresiz nafaka, bireylerin mali özgürlüklerini ve ekonomik bağımsızlıklarını nasıl etkilemektedir?
2. Süresiz nafaka ödemeleri, ikinci evliliklerde aile içi huzursuzluklara ve ilişkilerde güven sorunlarına neden olmakta mıdır?
3. Süresiz nafaka uygulaması, toplumsal adalet algısını ve boşanma oranlarını nasıl etkilemektedir?

5.7.Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırmada süresiz nafakanın bireyler, aile yapısı ve toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

5.7.1. Ekonomik Etkilerle İlgili Hipotezler

H1: Süresiz nafaka, bireylerin mali özgürlüklerini sınırlamaktadır.

H2: Süresiz nafaka, ikinci evliliklerde aile bütçesi üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır.

H3: Süresiz nafaka yükümlülüğü, bireylerin yeni bir evlilik yapma kararını olumsuz yönde etkilemektedir.

H4: Süresiz nafaka, nafaka ödeyen bireylerin ekonomik bağımsızlıklarını zedelemektedir.

5.7.2. Psikolojik ve Sosyal Etkilerle İlgili Hipotezler

H5: Süresiz nafaka, aile içi huzursuzluklara neden olmaktadır.

H6: Eski eşe yapılan düzenli ödemeler, ikinci evliliklerde yeni eş üzerinde psikolojik baskı yaratmaktadır.

H7: Süresiz nafaka uygulaması, bireyler arasında toplumsal cinsiyet eşitliği algısını olumsuz etkilemektedir.

H8: Süresiz nafaka, bireyler arasında güvensizliğe yol açmaktadır.

5.7.3. Hukuki ve Toplumsal Algılarla İlgili Hipotezler

H9: Süresiz nafaka, boşanma oranlarının artmasında etkili bir faktördür.

H10: Süresiz nafaka uygulaması, toplumsal adalet algısını olumsuz yönde etkilemektedir.

H11: Süresiz nafaka, hukuki düzenlemelerin bireyler arasında adaletsizlik algısı yaratmasına neden olmaktadır.

H12: Süresiz nafaka yerine kadınların iş gücüne katılımını artırmayı hedefleyen politikalar daha sürdürülebilir sonuçlar doğurabilir.

5.7.4. Alternatif Çözümler ve Politika Önerileri ile İlgili Hipotezler

H13: Süresiz nafaka süresinin evlilik süresi ile orantılı olarak belirlenmesi, bireylerin ekonomik durumlarını olumlu yönde etkileyecektir.

H14: Sosyal devlet desteklerinin artırılması, süresiz nafaka uygulamasına olan ihtiyacı azaltabilir.

H15: Nafaka düzenlemelerinin ihtiyaca dayalı hale getirilmesi, toplumsal adalet algısını güçlendirecektir.

5.7.5. Hipotezlerin Kullanımı

Bu hipotezler, araştırmanın veri analizi sürecinde test edilecek ve bulgular doğrultusunda değerlendirilecektir. Hipotezlerin doğrulanması veya reddedilmesi, süresiz nafaka uygulamasının bireyler ve toplumsal yapı üzerindeki etkilerine dair bilimsel bir temel oluşturacaktır. Bu sonuçlar, mevcut hukuki düzenlemelerin yeniden ele alınması ve alternatif çözümlerin geliştirilmesi için bir yol haritası sağlayacaktır.

5.8.Araştırmanın Evreni ve Örneklem

5.8.1. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evreni, Türkiye'deki süresiz nafaka uygulamasından doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen bireylerden oluşmaktadır. Bu evren, aşağıdaki grupları kapsamaktadır:

Süresiz Nafaka Ödeyenler: Boşanma sonrası süresiz nafaka yükümlülüğü bulunan bireyler.

Süresiz Nafaka Alanlar: Boşanma sonrası nafaka alarak yaşamını sürdüren bireyler.

İkinci Evlilik Yapanlar: Süresiz nafaka yükümlülüğü nedeniyle ekonomik ve sosyal sorunlar yaşayan bireyler.

Genel Toplum: Süresiz nafaka uygulaması hakkında görüş ve algılara sahip bireyler.

Evrenin geniş bir sosyoekonomik ve demografik çeşitlilik göstermesi beklenmektedir.

5.8.2.Araştırmanın Örneklemi

5.8.2.1.Örneklem Seçimi

Araştırmanın örnekleme, tesadüfî örnekleme yönteminin alt kolu olan basit tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiştir. Katılımcılar, çevrim içi platformlar aracılığıyla araştırmaya davet edilmiş ve 150 kişilik bir örneklem oluşturulmuştur. Örneklem seçiminde, araştırma sorularını yanıtlamaya uygun bireylerin çeşitliliğini sağlamak hedeflenmiştir. Ayrıca birebir mülakatlarla içerik zenginleştirilmiştir. Özellikle “Süresiz Nafaka Mağdurları Derneği” başkanı ile yaptığımız mülakat ve dernek üyeleri üzerinden yaptığımız anketler çalışmamızın öncelikli kısmını oluşturmuştur.

5.8.2.2.Örneklem Özellikleri:

Cinsiyet Dağılımı: Katılımcılar hem kadın hem de erkek bireylerden oluşmaktadır.

Yaş Aralığı: Katılımcılar, 18 yaş üstü bireylerden seçilmiş olup farklı yaş gruplarını kapsamaktadır.

Medeni Durum: Boşanmış, evli ve ikinci evlilik yapmış bireyleri içermektedir.

Ekonomik Düzey: Katılımcılar, farklı sosyoekonomik düzeylerden bireyleri temsil etmektedir.

5.8.3.Örneklem Büyüklüğü ve Temsiliyeti

Bu çalışmada kullanılan örneklem büyüklüğü (150 kişi), süresiz nafaka konusuna ilişkin genel eğilimleri ve bireysel görüşleri anlamak için yeterli bir başlangıç niteliğindedir.

5.8.4.Örneklem Çeşitliliği ve Katılım Şekli

Çeşitlilik: Örneklemde, süresiz nafaka ödeyen, alan ve ikinci evlilik yapan bireylerin yanı sıra bu konuyla ilgili genel görüşe sahip kişiler de bulunmaktadır.

Katılım Şekli: Katılımcılar, çevrim içi bir anket formunu doldurarak çalışmaya katılım sağlamıştır. Anketin çevrim içi olması, farklı coğrafi bölgelerden bireylere ulaşmayı kolaylaştırmıştır.

5.8.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Örneklem gönüllülük esasına dayalı olduğu için, sonuçlar evrenin tümünü temsil etme gücüne sahip değildir.

Çalışma çevrim içi olarak yürütüldüğü için internet erişimi olmayan bireylerin görüşleri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Katılımcıların verdiği yanıtlar, bireysel deneyimlere dayalı olup subjektif değerlendirmeler içerebilir.

Bu yapı, çalışmanın evren ve örneklemine dair kapsamlı bir bilgi sunar. Araştırmanın sınırlılıkları ve temsiliyet kapasitesi de göz önünde bulundurularak, elde edilen bulgular daha anlamlı bir çerçevede değerlendirilebilir.

5.9.Araştırmanın Sınırları ve Kapsamı

5.9.1.Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, süresiz nafaka uygulamasının bireyler ve toplumsal yapı üzerindeki etkilerini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında süresiz nafakanın özellikle ekonomik, psikolojik ve sosyal boyutları incelenmiştir. Araştırma, aşağıdaki konulara odaklanmaktadır:

1. Süresiz nafakanın bireylerin mali özgürlükleri ve bütçe yönetimleri üzerindeki etkileri,
2. Süresiz nafakanın ikinci evliliklerde yarattığı huzursuzluk ve stres gibi psikolojik etkileri,
3. Süresiz nafakanın toplumsal adalet algısı ve boşanma oranları üzerindeki etkileri,

4. Süresiz nafaka yerine alternatif hukuki ve sosyal politikaların geliştirilmesine yönelik öneriler.

Çalışma, Türkiye bağlamında yürütülmüş olup, süresiz nafaka uygulamasından doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen bireylerin görüşlerini temel almaktadır.

5.9.2.Araştırmanın Sınırları

Bu araştırma, belirli sınırlılıklar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu sınırlılıklar, aşağıdaki başlıklar altında ele alınabilir:

5.9.2.1. Örneklem Sınırlılığı:

Araştırma, gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenen 150 katılımcı ile sınırlıdır. Bu durum, evrenin tamamını temsil etme kapasitesini kısıtlamaktadır.

Çalışmaya katılan bireylerin dağılımı, sosyoekonomik düzey, medeni durum ve cinsiyet gibi faktörler açısından belirli bir çeşitlilik içerse de, örneklem genelleme yapmak için yeterli büyüklükte değildir.

5.9.2.2. Veri Toplama Yöntemi:

Araştırma, çevrim içi bir anket aracılığıyla yürütülmüştür. Bu nedenle internet erişimi olmayan bireyler çalışmaya dâhil edilememiştir.

Çevrim içi platformların kullanımı, daha genç ve teknolojiye erişimi olan bireyler arasında daha yaygın katılıma yol açmış olabilir.

5.9.2.3. Zaman Sınırlılığı:

Veri toplama süreci 1 ay ile sınırlı tutulmuştur. Daha uzun bir süre zarfında daha geniş bir örneklem grubuna ulaşma imkânı sınırlanmıştır.

5.9.2.4. Subjektif Değerlendirme:

Katılımcıların verdiği yanıtlar, kişisel deneyimlere ve algılara dayanmaktadır. Bu durum, yanıtların objektif olmaktan ziyade subjektif olmasına yol açabilir.

Katılımcıların bireysel tutumları ve deneyimleri, verilerin analizinde belirli bir yanlılık oluşturabilir.

5.9.2.5. Konu Kapsamı:

Araştırma, süresiz nafakanın ekonomik, psikolojik ve sosyal boyutlarına odaklanmıştır. Hukuki düzenlemelerin teknik boyutları veya uluslararası karşılaştırmalar gibi daha geniş perspektifler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

5.9.2.6.Araştırmanın Güçlü Yönleri

Araştırma, süresiz nafakanın çok boyutlu etkilerini ele alarak kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Hem nicel hem de nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılması, bulguların daha derinlemesine analiz edilmesini sağlamıştır.

Katılımcılardan elde edilen açık uçlu yanıtlar, bireysel deneyimlere dair zengin bir veri kaynağı oluşturmuştur.

5.10.Veritoplanması ve Analizi Yöntemi

5.10.1. Veritoplama Süreci

Araştırmada, süresiz nafakanın bireyler üzerindeki ekonomik, psikolojik ve sosyal etkilerini incelemek amacıyla çevrim içi anket, mülakat ve telekoferans yöntemi kullanılmıştır. Veritoplama süreci aşağıdaki adımlarla gerçekleştirilmiştir:

5.10.2.Veritoplama Aracı: Araştırmanın verileri, önceden hazırlanmış bir anket ve mülakat formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket, kapalı uçlu sorular (nicel veri) ve açık uçlu sorular (nitel veri) olmak üzere iki farklı türde soru içermektedir. Mülakat ise birebir sohbet havasında geçen öneri istek ve şikâyetleri içerir şekilde yapılmıştır.

5.10.2.1.Anket İçeriği:

1.Demografik Bilgiler: Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu ve ekonomik durumları gibi temel bilgiler.

2.Nafaka Algısı: Süresiz nafakanın ekonomik, sosyal ve psikolojik etkileri ile ilgili algılar.

3.Hukuki ve Toplumsal Algılar: Süresiz nafakanın toplumsal adalet, özgürlük ve boşanma oranları üzerindeki etkileri.

4.Öneriler ve Deneyimler: Açık uçlu sorular aracılığıyla katılımcıların deneyimleri ve çözüm önerileri.

5.10.2.1.1.Katılımcıların Seçimi ve Veritoplama Süreci: Katılımcılar, kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esasına dayalı olarak çevrim içi platformlar aracılığıyla araştırmaya davet edilmiştir. Örneklem, süresiz nafaka uygulamasından doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen 150 bireyi kapsamaktadır. Anketler, 1 aylık bir süre boyunca aktif tutulmuş ve bu süreçte katılımcılara gizlilik ve anonimlik esasları açıklanmıştır.

5.11. Veri Analizi Süreci

Toplanan veriler, hem nicel hem de nitel analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

5.11.1.Nicel Verilerin Analizi:

1. Kapalı uçlu sorulardan elde edilen yanıtlar, frekans analizi ve yüzde dağılımları ile değerlendirilmiştir.
- 2.Elde edilen veriler, tablo ve grafiklerle görselleştirilerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.
3. Kullanılan Araçlar: Nicel analizler için Excel yazılımları kullanılmıştır.

5.11.2.Nitel Verilerin Analizi:

- 1.Açık uçlu sorulardan elde edilen yanıtlar, tematik analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir.
- 2.Yanıtlar, belirli temalar altında sınıflandırılarak analiz edilmiştir (örneğin: ekonomik sorunlar, psikolojik etkiler, toplumsal algılar).
- 3.Tematik analizler, katılımcıların deneyimlerini ve önerilerini derinlemesine anlamayı sağlamıştır.

5.11.3.Grafik ve Tablolar: Verilerin görselleştirilmesi için grafik ve tablolar oluşturulmuştur. Örneğin:

- 1.Süresiz nafakanın ikinci evlilikler üzerindeki etkilerini göstermek için bar grafikler.
- 2.Katılımcıların demografik dağılımını göstermek için pasta grafikler.

5.12. Analiz Sürecinin Aşamaları

Veri Temizleme: Anket yanıtları analiz öncesinde kontrol edilerek eksik veya uygunsuz yanıtlar temizlenmiştir.

Kodlama ve Kategorize Etme: Nitel yanıtlar, belirli temalara göre kategorize edilmiş ve kodlanmıştır (örneğin: "huzursuzluk", "mali yük").

Karşılaştırma ve Değerlendirme: Nicel ve nitel veriler, araştırma soruları ve hipotezler çerçevesinde karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

5.13. Veri Analizinin Sınırlılıkları

- * Anket, çevrim içi platformlar üzerinden yürütüldüğü için yalnızca internet erişimi olan bireylerin görüşlerini kapsamaktadır.
- * Katılımcıların bireysel algıları ve deneyimleri, sübjektif değerlendirmeler içerebilir.
- * Örneklemenin gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmesi, sonuçların genellenebilirliğini sınırlamaktadır.

Araştırmanın amacına yönelik hazırlanan anket ve mülakat soruları şunlardır:

Soru No	Soru Metni
1	Ad Soyad
2	Cinsiyet
3	Yaşanılan şehir
4	Yaş
5	Evli-Bekar-Boşanmış
6	Eşinizin / boşandığınız eşin yaşadığı şehir
7	Çocuk var mı? Varsa kaç tane?
8	Çocukların velayeti kimde?
9	Sizin eğitim durumunuz ve mesleğiniz?
10	Eşinizin / boşandığınız eşin eğitimi ve mesleği?
11	Evlenmeden önce çalışma hayatınız oldu mu?
12	Evlenme yaşı
13	Boşanma yaşı
14	Boşandığınız eşin şu andaki medeni durumu
15	Boşanmış biriyseniz nafaka alıyor musunuz / veriyor musunuz?
16	Kaç yıldır nafaka alıyorsunuz / veriyorsunuz? (.....yıl veriyorum / yıl alıyorum)?
17	Ne kadar nafaka alıyorsunuz / veriyorsunuz?
18	Boşanma kararını kim verdi?
19	Yeniden evlilik düşünür müsünüz? (Evet-Hayır/Neden?)
20	Evlilik yapacağınız erkeğin ilk eşine nafaka ödemesi ile ilgili düşünceleriniz?
21	Nafaka süreli mi yoksa süresiz mi olmalı?
22	Boşanma davası aşamanız ne kadar sürdü?
23	Boşanma davanız anlaşmalı mı çekişmeli mi?
24	Tedbir nafakası ödüyor musunuz / ödediniz mi?
25	Süresiz nafakanın ikinci evlilik üzerinde ne tür etkileri var? Kısaca düşüncelerinizi belirtiniz.
26	Nafaka konusu size göre ne şekilde olmalı? Kısaca düşüncelerinizi belirtiniz.
27	Siz eğer yetkili olsaydınız nafakaya nasıl bir çözüm getirirdiniz?
28	Nafakanın ikinci evlilikleri riske soktuğunu düşünüyor musunuz?
29	Nafaka ödeyen kişinin mağduriyet yaşadığını düşünüyor musunuz?
30	Nafakasını ödeyemeyen kişinin zorlayıcı hapis cezası alması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Amaca yönelik hazırlanan mülakat sorularında görüşmenin akışına göre soruların sırasında değişiklikler yapılmıştır.

5.14.Verilerin Çözümü ve Analizi

5.14.1. Veri Çözümleme Süreci

Toplanan veriler, araştırmanın sorularını ve hipotezlerini test etmek amacıyla iki farklı yöntemle analiz edilmiştir:

5.14.1.1.Nicel Verilerin Analizi

Demografik Veriler:

Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum ve ekonomik düzey gibi demografik özellikleri analiz edilerek araştırmanın kapsamını genişletmek için tablolara ve grafiklere dönüştürülmüştür.

Kapalı Uçlu Soruların Değerlendirilmesi:

1. Süresiz nafakanın ekonomik etkilerine yönelik soruların yanıtları, mali özgürlüklerin kısıtlanması ve aile bütçesi üzerindeki etkiler gibi ana temaları ortaya koymuştur.
2. Katılımcıların süresiz nafakanın toplumsal adalet algısına etkisi hakkındaki yanıtları, özgürlük ve eşitlik algılarında belirgin olumsuzluklar olduğunu göstermiştir.
3. Veriler, grafikler ve tablolar yardımıyla görselleştirilmiş ve anlamlandırılmıştır.

5.14.1.2.Nitel Verilerin Analizi

Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve aşağıdaki ana temalar altında toplanmıştır:

Ekonomik Sıkıntılar:

Katılımcılar, süresiz nafakanın bireysel mali özgürlüklerini ve yeni evliliklerde ekonomik planlama sürecini zorlaştırdığını belirtmiştir. Örneğin:

"Her ay ödediğim nafaka yüzünden ailem için yapmak istediğim birçok şeyi ertelemek zorunda kalıyorum."

Psikolojik Etkiler:

Yanıtlar, süresiz nafakanın bireyler ve aileler arasında huzursuzluk ve güvensizlik gibi psikolojik sorunlara yol açtığını göstermiştir. Örneğin:

"Nafaka ödemeleri sürekli gündeme geliyor ve bu durum eşimle ilişkimizde çatışmalara neden oluyor."

Hukuki Algılar:

Katılımcılar, süresiz nafakanın adil olmadığını ve toplumsal cinsiyet eşitliği algısını zedelediğini ifade etmiştir. Örneğin:

"Süresiz nafaka, toplumsal adalet duygusunu sarsan bir uygulama. Bunun yerine süreli bir düzenleme getirilmeli."

5.15.Grafikler ve Tablolar

Verilerin görselleştirilmesi için aşağıdaki yöntemler kullanılmıştır:

Bar Grafikler: Süresiz nafakanın ekonomik ve psikolojik etkilerini göstermek için.

Pasta Grafikler: Demografik dağılımı ve sorulara verilen genel yanıtları görselleştirmek için.

Tablolar: Kapalı uçlu soruların detaylı sonuçlarını sunmak için.

Katılımcıların eğitim durumları şu şekildedir.

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Eğitim durumu belirtmeyen	9	5.7
İlkokul mezunları	12	7.6
Ortaokul mezunları	8	5.1
Lise mezunları	37	23.6
Önlisans mezunları	12	7.6
Üniversite mezunları	65	41.4
Yüksek lisans mezunları	12	7.6
Doktora mezunları	1	0.6

Tablo 5.1. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumu

Katılımcıların %41.4'ü üniversite mezunu olup, en yüksek temsil edilen eğitim grubudur. Bunu %23.6 ile lise mezunları takip etmektedir. İlkokul, önlisans ve yüksek lisans mezunlarının oranı eşit (%7.6) olup, doktora mezunları ise %0.6 ile en az temsil edilen gruptur. Eğitim durumu belirtilmeyen katılımcılar ise %5.7'lik bir oranla yer almaktadır.

Karşı tarafın eğitim durumları şu şekildedir.

Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Eğitim durumu belirtmeyen	34	26.8
İlkokul mezunları	33	26.0
Ortaokul mezunları	16	12.6
Lise mezunları	35	27.6
Önlisans mezunları	12	9.4
Üniversite mezunları	25	19.7
Yüksek lisans mezunları	3	2.4

Tablo 5.2. Anket Katılımcılarının Karşı Tarafının Eğitim Durumu

Katılımcıların en büyük grubu, eğitim durumu belirtmeyenlerden oluşmaktadır. Bu durum, araştırma sonuçlarının analizinde veri eksikliğine yol açabilecek bir sınırlılıktır. Ortaokul mezunlarının oranı %12.6 olup, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin temsilini artıran bir grubu oluşturmaktadır. Lise mezunları, en fazla temsil edilen eğitim düzeyidir (%27.6). İlkokul mezunları ise çok yakın bir oranla (%26) ikinci sıradadır. Bu durum, örneklemede orta düzey eğitim düzeyinin baskın olduğunu göstermektedir. Önlisans mezunlarının oranı %9.4'tür. Bu grup,

yükseköğretime katılmış ancak lisans mezunu olmayan bireyleri temsil etmektedir. Üniversite mezunları %19.7'lik bir oranla temsil edilirken, yüksek lisans mezunları %2.4 ile en az temsil edilen grubu oluşturmaktadır. Bu durum, yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin örnekleme daha az yer aldığını göstermektedir.

Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin dağılım şu şekildedir:

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
2. Evlilik	104	66.7
1. Evlilik	28	17.9
Boşanmış	26	16.6

Tablo 5.3. Anket Katılımcılarının Medeni Durumları

5.16. Bulgular

İkinci Evlilik (%66.7):

* Katılımcıların büyük çoğunluğunu (%66.7) ikinci evlilik yapan bireyler oluşturmaktadır. Bu durum, süresiz nafaka konusunun ikinci evliliklerde yarattığı etkiler üzerinde odaklanmayı gerektirmektedir.

* İkinci evliliklerin bu kadar yüksek oranda temsil edilmesi, araştırmanın bu özel gruptaki etkileri daha derinlemesine incelemesine olanak sağlamaktadır.

Birinci Evlilik (%17.9):

Katılımcıların %17.9'u birinci evliliklerini sürdüren bireylerden oluşmaktadır. Bu grup, süresiz nafaka uygulamasından doğrudan etkilenmeyen veya daha az etkilenen bireyleri temsil etmektedir.

Boşanmış Bireyler (%16.6):

Boşanmış bireyler, %16.6'lık bir oranla temsil edilmiştir. Bu grup, süresiz nafaka uygulamasının doğrudan hedef kitlesini oluşturmada ve uygulamanın ekonomik ve sosyal etkilerini anlamak için önemli bir veri kaynağıdır.

Kaç yıldır nafaka alıyorsunuz / veriyorsunuz? (.....yıl veriyorum / yıl alıyorum)

Nafaka Süresi (Yıl)	Kişi Sayısı
1	10
2	15
3	12
4	4
5	9
6	4
7	6
8	6

9	4
10	15
11	3
12	8
13	5
14	2
15	4
16	2
17	1
18	2
20	2
23	2
24	2

Tablo5.4.Anket Katılımcılarının Nafaka Verdiği Süre

Veriler, nafaka verme/alma süresinin geniş bir yelpazeye yayıldığını göstermektedir.

En sık rastlanan süreler:

* 2 yıl: 15 kişi

* 10 yıl: 15 kişi

* 1 yıl: 10 kişi

Bu süreler, toplamda nafaka yükümlülüğüne yeni başlayanlar (1-2 yıl) ve uzun süredir devam edenler (10 yıl veya daha fazla) arasında bir yoğunlaşma olduğunu göstermektedir.

Uzun Süreli Nafaka:

20 yıldan fazla süre boyunca nafaka veren/alınan kişi sayısı toplamda 6 kişi (%3.4). Bu durum, süresiz nafakanın ekonomik ve psikolojik etkilerinin uzun vadede birikimli hale gelmesine işaret edebilir.

Kısa Süreli Nafaka:

1-5 yıl arasında nafaka veren/alınan kişi sayısı toplamda 50 kişi (%56).

Kısa süreli nafaka yükümlülükleri, süresiz nafakaya yönelik eleştirilerin ağırlıklı olarak daha erken aşamada hissedildiğini gösterebilir.

Düşük Temsiliyetteki Gruplar:

14 yıl, 16 yıl, 17 yıl, 23 yıl ve 24 yıl süreyle nafaka veren/alınan kişi sayıları düşük olup, bu durum nadir uzun vadeli yükümlülüklerin varlığına işaret etmektedir.

Nafaka Aralığı (TL)	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
0 – 250	5	5.6
250 – 500	6	6.7
500 – 750	14	15.7
750 – 1000	23	25.8

1000 – 1250	8	8.9
1250 – 1500	5	5.6
1500 – 1750	10	11.2
1750 – 2000	9	10.1
2000 ve üzeri	47	52.2

Tablo5.5. Anket Katılımcılarının Nafaka Miktarları

En Yüksek Gruplar:

"2000 TL ve üzeri" nafaka ödeyen veya alan bireyler, toplam katılımcıların en büyük kısmını (%47) oluşturuyor. Bu durum, yüksek miktartlı nafaka yükümlülüklerinin ekonomik olarak daha fazla kişiyi etkilediğini göstermektedir.

Orta Aralıklar:

"750 – 1000 TL" aralığında nafaka ödeyen veya alan bireyler, toplam katılımcıların %23'ünü oluşturuyor. Bu grup, orta düzey bir nafaka yükümlülüğünü temsil etmektedir.

"500 – 750 TL" aralığı ise %14 oranında bireyleri temsil etmektedir.

Düşük Miktarlar:

"0 – 250 TL" ve "250 – 500 TL" aralıkları, toplam katılımcıların yalnızca %11'ini oluşturmaktadır. Bu durum, düşük miktartlı nafaka ödeyenlerin veya alanların daha az sayıda olduğunu ortaya koymaktadır.

Nafaka miktarı arttıkça, bu yükümlülüğe sahip bireylerin sayısının da arttığı gözlemlenmektedir. Bu, yüksek nafaka yükümlülüklerinin sosyal ve ekonomik etkilerini daha çok tartışılır hale getirdiğini göstermektedir.

Ayrılan çiftlere yeniden evlenmeyi düşünür müsünüz sorusunu yönelik gelen cevaplar;

Tema	Örnek İfadeler	Kişi Sayısı
Evliliğe olumlu bakanlar	"Evet, yalnızlık hoş değil." / "Evet, düzenli bir aile hayatı isterim."	
Süresiz nafaka nedeniyle evliliği reddedenler	"Süresiz nafaka olduğu sürece evlenmeyi düşünemem." / "Bu şartlarda evlilik erkek için zulüm."	
Maddi durum nedeniyle	"Hayır, maaşım bir evlilik için yeterli değil." / "Nafaka ödediğim için maddi"	

evlenemeyenler	olarak çok zorlanıyorum."	
Toplumsal baskılar nedeniyle olumsuz bakanlar	"Kadının beyanı esas olduğu sürece evlilik yapmayı düşünmüyorum."	
Kararsız	"Kısmet." / "Kolay kolay düşünmem."	

Tablo 5.6. Anket Katılımcılarının Yeniden evliliğe Bakış Açıları

Evliliğe Karşı Olumlu Görüşler

Evlenmeyi Düşünenler: Bazı bireyler evliliği yeniden düşünebileceğini veya zaten yeniden evlenmiş olduğunu ifade etmiştir. Gerekçeler arasında:

Aile kurma isteği

Yalnızlık duygusu

İslam inancına uygun bir yaşam sürme arzusu

Evliliğe Karşı Olumsuz Görüşler

Evlenmeyi Düşünmeyenler: Birçok kişi süresiz nafaka uygulaması, ekonomik zorluklar, toplumsal baskılar ve yasal düzenlemeler nedeniyle yeniden evlenmek istemediklerini belirtmiştir. Gerekçeler:

Süresiz nafaka ödeme yükümlülüğü

Boşanma sürecinde yaşanan maddi ve manevi yıpranmalar

Kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık nedeniyle oluşan adalet algısı eksikliği

Olumsuz Görüşler

Kararsızlar: Bazı bireyler evlilik konusunda kararsızdır. Maddi durumlarının yetersizliği veya geçmiş deneyimlerinden kaynaklanan güvensizlik bu kararsızlığa neden olmaktadır.

Verilere dayanarak katılımcıların nafaka ödeyen biriyle evlenmeye yönelik görüşleri analiz edilmiştir.

Temalar;

1. Çocuğa Nafaka Ödenmesine Onay:

Çocuğa nafaka ödenmesini destekleyen ancak eski eşe sürekli nafaka ödenmesine karşı çıkanlar.

2. Nafaka Ödeyen Biriyle Evlenmeye Karşı Çıkanlar:

Nafaka ödeyen biriyle evlenmeyi tamamen reddedenler.

3. Nafaka Ödemesini Sorun Etmeyenler:

Nafaka ödenmesini sorun etmeyenler.

Görüş	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Çocuğa nafaka ödenebilir ancak eski eşe sürekli nafaka ödenmesini istemem	80	%80
Nafaka ödeyen biriyle evlenmem	18	%18
Nafaka ödemesini sorun etmem	2	%2

Tablo 5.7. Anket Katılımcılarının Çocuklara Ödenen Nafaka İçin Görüşler

Bulgular;

Çoğunluk (%80): Çocuğa nafaka ödenmesini makul görse de eski eşe sürekli nafaka ödenmesine karşı olan katılımcılar çoğunluğu oluşturuyor. Bu durum, nafaka yükümlülüklerinin sadece çocuklarla sınırlı olması gerektiğine dair bir algıyı yansıtmaktadır.

Nafaka Ödeyenle Evlenmeyi Reddedenler (%18): Bu grup, nafaka ödeyen biriyle evlenmeye karşı oldukça net bir tutum sergilemektedir. Bu durum, süresiz nafakanın sosyal ve duygusal etkilerini ortaya koymaktadır.

Sorun Etmeyenler (%2): Çok az sayıda kişi nafaka ödenmesini sorun etmediğini belirtmiştir.

5.17. Süresiz Nafakanın Etkileri

Süresiz nafakanın ikinci evlilik üzerindeki etkileri bağlamında sorulan “Süresiz nafakanın ikinci evlilik üzerinde ne tür etkileri var kısaca düşüncelerinizi belirtiniz?” sorusuna alınan yanıtların analizlerine baktığımızda; Bu verilerden elde edilen görüşler, süresiz nafakanın ikinci evlilikler üzerindeki etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Yanıtlar, maddi, manevi, psikolojik, hukuki ve sosyal etkiler olarak beş temel tema altında incelenebilir:

5.17.1.Maddi Etkiler:

Maddi sıkıntı ve geçim problemleri.

Yeni eşin nafaka yükümlülüğünden rahatsız olması.

Nafaka artırımı davalarının ekonomik yükü.

Eski eşe ödeme nedeniyle yeni aileye yeterince destek sağlanamaması.

5.17.2. Psikolojik ve Manevi Etkiler:

Sürekli stres, huzursuzluk ve aile içi tartışmalar.

Psikolojik baskılar ve tükenmişlik hissi.

Eski eşle bağlantıların sürmesi nedeniyle ikinci eşin rahatsızlık duyması.

5.17.3. Hukuki ve Toplumsal Etkiler:

Adalet ve eşitlik algısının zedelenmesi.

Süresiz nafakanın sosyal devlete aykırı bulunması.

Süresiz nafakanın kadın-erkek arasındaki ilişkilerde güvensizliğe yol açması.

5.17.4. Sosyal Etkiler:

Yeni evliliklerin kurulmasını engellemesi.

Boşanmış bireylerin topluma entegrasyonunu zorlaştırması.

Tema	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Maddi Etkiler	50	45%
Psikolojik ve Manevi Etkiler	35	32%
Hukuki ve Toplumsal Etkiler	20	18%
Sosyal Etkiler	6	5%

Tablo 5.7. Süresiz Nafakanın Etki Dağılımı

Analiz ve Yorum

Maddi Zorluklar: Yanıtların %45'i, süresiz nafakanın maddi anlamda büyük zorluklara yol açtığını ve bireylerin ikinci evliliklerini maddi yükler nedeniyle sürdürmekte zorlandığını ifade etmektedir.

Psikolojik Baskılar: Yanıtların %32'si, psikolojik ve manevi etkilerin bireylerin hem eski eşleriyle hem de yeni eşleriyle olan ilişkilerini olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır.

Adalet Algısı: Hukuki ve toplumsal etkiler %18'lik bir dilimi kapsarken, bireyler süresiz nafakanın adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu düşünmektedir.

Yeni Evliliklerin Engellenmesi: Yanıtların %5'i, süresiz nafakanın toplumsal bağlar ve ikinci evlilikler üzerinde doğrudan engelleyici etkiler yarattığını ifade etmektedir.

Nafaka konusuna ilişkin katılımcı görüşlerinin analizi ve yorumu açısından “Nafaka konusu size göre ne şekilde olmalı kısaca düşüncelerinizi belirtiniz” sorusuna gelen yorumlar şu şekildedir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, süresiz nafaka konusundaki görüşlerini çeşitli açılardan değerlendirmektedir. Yanıtlar 4 ana tema altında sınıflandırılmıştır:

Sürelî Nafaka Önerileri

*Çoğunluk, nafaka süresinin belirli bir dönemle sınırlı olması gerektiğini savunmaktadır.

*Önerilen süreler genellikle 1-5 yıl arasında değişmektedir.

Nafaka Alınma ve Verilme Şartları

*Nafakanın yalnızca çocuğun ihtiyaçlarına yönelik olması gerektiği belirtilmiştir.

*Nafakanın tarafların ekonomik durumlarına ve evlilik süresine bağlı olarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Adalet ve Eşitlik Perspektifi

*Süresiz nafakanın suiistimale açık olduğu ve adalet duygusunu zedelediği sıkça dile getirilmiştir.

*Evlilik süresine göre düzenlenmesi gerektiği ve eşitlikçi bir yaklaşımın önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Sosyal ve Hukuki Öneriler

*Nafakanın devlet tarafından belirli bir süre desteklenmesi gerektiği önerisi sunulmuştur.

*Bazı katılımcılar, nafakanın tamamen kaldırılmasını savunmuş ve bireylerin kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini ifade etmiştir.

Katılımcı Görüşlerinin Dağılımı

Tema	Öne Çıkan Görüşler	Kişi Sayısı (%)
Sürelî Nafaka	1-5 yıl süreyle sınırlandırılması gerektiği	40%
Çocuğa Odaklanma	Nafakanın sadece çocuk için ödenmesi gerektiği	25%

Adalet ve Eşitlik Talepleri	Süresiz nafakanın kaldırılması	20%
Sosyal Devlet Desteği	Devletin nafaka yükünü paylaşması gerektiği	15%

Tablo 5.9. Anket Katılımcılarına Göre Nafaka Nasıl Olmalı

Temel Bulgular ve Yorum

Belirli Süre Önerisi: Katılımcıların büyük çoğunluğu, nafaka ödemelerinin belirli bir süre ile sınırlandırılması gerektiği konusunda hemfikirdir. Süre önerileri genellikle evlilik süresiyle orantılı olarak 1-5 yıl arasında değişmektedir.

Çocuk Odaklı Nafaka: Çocuğa yönelik nafakanın kaçınılmaz olduğu görüşü yaygındır. Bununla birlikte, eşe yönelik nafakanın adil ve sınırlı bir şekilde uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

Suiistimal ve Sosyal Algı: Süresiz nafaka düzenlemelerinin sosyal adalet ve toplumsal barış açısından zedeleyici olduğu sıklıkla dile getirilmiştir. Bu durumun evlilik oranlarını olumsuz etkilediği vurgulanmıştır.

Hukuki Reform Talepleri: Katılımcılar, mevcut düzenlemelerin değişmesi gerektiğini ifade etmiş ve süresiz nafakanın kaldırılmasını talep etmişlerdir.

Nafaka ödeyemeyen kişilere zorlayıcı hapis cezası hakkındaki görüşler çerçevesinde sorulan “Nafakasını ödeyemeyen kişinin zorlayıcı hapis cezası alması konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorunun yanıtları bağlamında, katılımcıların zorlayıcı hapis cezasına ilişkin görüşleri büyük oranda olumsuz yönde şekillenmiştir. Yanıtlar tematik olarak analiz edildiğinde aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır.

Tematik Kategoriler ve Görüş Dağılımı

Tema	Öne Çıkan Görüşler	Katılımcı Yüzdesi
İnsan Hakları ve Adalet Vurgusu	Hapis cezasının insan haklarına, adalete ve vicdana aykırı olduğu belirtilmiştir.	40%
Zulüm ve Mağduriyet	Bu cezanın mağduriyetleri artırdığı ve bireylere ağır zulüm uygulandığı ifade edilmiştir.	30%

Algısı		
Ekonomik Yetersizlik ve Adaletsizlik	Nafaka ödemekte zorlananların ekonomik durumlarının dikkate alınmadığı ve haksız bir uygulama olduğu belirtilmiştir.	20%
Caydırıcılık veya Değişkenlik	Bazı katılımcılar hapis cezasının ekonomik durumu iyi olup ödeme yapmaktan kaçınanlar için caydırıcı olabileceğini savunmuştur.	10%

Tablo 5.10. Nafakasını Ödeyemeyen Kişinin Zorlayıcı Hapis Cezası Üzerine Görüşler

Görüşlerin Detaylı Analizi

İnsan Hakları İhlali

*Katılımcılar bu uygulamanın çağ dışı ve insan haklarına aykırı olduğunu dile getirmiştir.

*Hapis cezasının, maddi durumu yetersiz kişilere karşı adaletsiz bir yaptırım olduğu vurgulanmıştır.

Zulüm ve Mağduriyet

*"Zulüm" kelimesi sıkça kullanılmıştır ve bu cezanın bireylerin yaşam kalitesine zarar verdiği ifade edilmiştir.

*Bazı katılımcılar, bu uygulamanın bireyleri intihar ve şiddet gibi uç durumlara ittiğini belirtmiştir.

Ekonomik Eşitsizlik

*Katılımcılar, nafaka ödeyemeyen kişilerin çoğunun ekonomik açıdan zor durumda olduğunu, bu yüzden hapis cezasının mantıksız bir uygulama olduğunu savunmuştur.

*Borç yüzünden hapis cezasının devam etmesinin, kişilerin ödeme imkânlarını daha da zorlaştırdığı dile getirilmiştir.

Caydırıcılık Tartışmaları

*Azınlık bir grup, hapis cezasının, ödeme yapmaktan kaçınan kişiler için caydırıcı bir etki yaratabileceğini öne sürmüştür.

*Ancak bu görüş, genel olarak ekonomik durumu göz ardı ettiği için eleştirilmiştir.

Nafakayı ödeyemeyecek duruma düştüğünüzde bu durumu nafaka alan eski eşiniz nasıl karşılıyor? Sorusuna geniş yelpazede bir cevap listesi aldık ve bu yanıtları kategorize ederek aşağıda vermeye çalıştık.

Olumsuz Karşılama (Tehdit ve Baskı): Ödeme güçlüğü yaşayan kişi, eski eşinden tehdit, dava, haciz veya hapis istemiyle karşılaşılıyor.

Anlayışsızlık ve Maddi Baskı: Eski eş, ödeme yapamama durumunda herhangi bir anlayış göstermiyor ve kişinin maddi yükünü artırıyor.

Anlayış Gösteren veya Durumdan Etkilenmeyen: Eski eşin durumu anlayışla karşıladığı veya tepki göstermediği durumlar.

Olumsuz veya Belirsiz: Konuyla ilgili olumsuz ifadeler veya kesin bilgi içermeyen durumlar.

Kategori	Örnek İfadeler
Olumsuz Karşılama (Tehdit ve Baskı)	"Hemen icraya başvuruyor", "Hapis cezası için mahkemeye gidiyor", "Tehdit ediyor", "gücü yetse canımızı alacak."
Anlayışsızlık ve Maddi Baskı	"Umurunda değil", "Maaşımdan otomatik kesiliyor, ama baskı yapıyor", "Daha fazla talep ediyor", "ikinci evliliğime zarar vermeye çalışıyor", "Tazyik hapsi için mahkemeye koşuyor", "hemen avukata koşuyor nasılsa avukat ücreti de bize yükleniyor."
Anlayış Gösteren	"Durumu anlayışla karşıladı", "Doğal karşıladı."
Nötr veya Belirsiz	"Durumu yok", "Hiç böyle bir durum yaşamadım."

Tablo 5.11. Nafaka Ödeyemeyen Eşe Karşı, Karşı Tarafın Tutumu

Süresiz nafakanın ikinci evlilik üzerindeki etkilerinin analizi için “*Süresiz nafakanın ikinci evlilik üzerinde ne tür etkileri var kısaca düşüncelerinizi belirtiniz?*” sorusunu sordüğümüzda;

Ekonomik Zorluklar (%50):

*Süresiz nafaka, ikinci evlilikte maddi kaynakların eski eşle paylaşılması nedeniyle ekonomik sıkıntılara yol açıyor.

*Özellikle düşük gelirli bireyler için bu durum yeni eşin rızkını etkileyen bir sorun olarak görülüyor.

*Artan nafaka miktarları ve nafaka artırım davaları da bu yükü daha ağırlaştırıyor.

Psikolojik ve Manevi Baskılar (%30):

*Süresiz nafaka, ikinci eşle yaşanan ilişkilerde sürekli bir stres ve tartışma konusu oluyor.

*Yeni eş, eski eşin sürekli maddi olarak hatırlatılmasını ve buna bağlı oluşan psikolojik yükü kaldıramayabiliyor.

*Bazı bireyler, eski eşe ödenen nafakayı "vicdani ve dini bir haksızlık" olarak tanımlıyor.

Evlilik Kararına Etkisi (%15):

*Süresiz nafaka, yeni bir evlilik kararı alma sürecini olumsuz etkiliyor.

*Bazı bireyler, süresiz nafaka yükümlülüğü nedeniyle yeniden evlenmeyi düşünmüyor veya potansiyel eşler tarafından tercih edilmiyor.

Yasal ve Toplumsal Sorunlar (%5):

*Süresiz nafaka, toplumsal adalet ve hukuki eşitlik açısından eleştiriliyor.

*Nafakanın süreli hale getirilmesinin hem adalet hem de toplumsal barış için önemli olduğu ifade ediliyor.

Etkiler	Oran
Ekonomik Zorluklar	%50
Psikolojik ve Manevi Baskılar	%30
Evlilik Kararına Olumsuz Etki	%15
Yasal ve Toplumsal Sorunlar	%5

Tablo 5.13. Süresiz Nafakanın İkinci Evlilik Üzerindeki Etkileri

6.SONUÇ

Bu tezde, süresiz nafaka kavramı, yasal düzenlemeleri, hukuki dayanakları, ulusal ve uluslararası perspektifleri ile toplumsal etkileri ele alınmıştır. Süresiz nafaka, boşanma sonrası bir eşin diğerine belirli bir süre sınırlaması olmaksızın mali destek sağlaması anlamına gelmektedir. Bu düzenleme, ekonomik olarak güçsüz durumda olan tarafın asgari yaşam standartlarının korunması amacını taşımaktadır. Ancak, süresiz nafaka uygulamasının taraflar üzerinde çeşitli ekonomik, psikolojik ve sosyal etkiler doğurduğu, bu nedenle birçok hukuki ve toplumsal tartışmanın odağında yer aldığı tespit edilmiştir.

Türk hukukunda, süresiz nafakanın yasal dayanağı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesidir. Bu madde, boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek tarafın, diğer taraftan süresiz nafaka talep edebileceğini düzenlemektedir. Bu hüküm, tarafların cinsiyetine bakılmaksızın eşitlik ilkesi doğrultusunda uygulanmaktadır. Ancak, uygulamada bu düzenlemenin çoğunlukla kadınlar lehine işletildiği ve erkeklerin nafaka yükümlüsü konumunda olduğu görülmektedir. Yargıtay'ın emredici norm niteliğindeki yorumları ve bu kapsamda oluşturulan içtihatlar, mahkemelerin karar süreçlerine yön vermektedir. Bununla birlikte, Yargıtay kararlarının, nafakanın süresiz olması gerektiği yönündeki yorumu, toplumsal adalet ve hakkaniyet ilkeleri açısından çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir.

Özellikle, kısa süreli evliliklerden doğan süresiz nafaka yükümlülüğü, hakkaniyet ilkesine aykırı bir durum yaratmaktadır. Bu bağlamda, Yargıtay'ın, tarafların ekonomik koşullarını ve evlilik süresini dikkate alarak karar vermesi gerektiği yönündeki görüşlerin hukuk literatüründe önemli bir yer edindiği görülmüştür. Ayrıca, boşanma sonrası yeni bir evlilik yapan nafaka yükümlüsünün, eski eşe süresiz nafaka ödeme yükümlülüğü altına girmesi, bireysel haklar ve özgürlükler açısından sorun teşkil etmektedir. Bu durumun, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ve 41. maddesinde yer alan ailenin korunması ilkesi ile çeliştiği değerlendirilmiştir.

Uluslararası hukukta, süresiz nafaka uygulamaları farklı ülkelerde değişiklik göstermektedir. İsviçre, Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde, süresiz nafaka yerine süreli veya belirli aralıklı nafaka düzenlemelerinin kabul edildiği tespit

edilmiştir. Özellikle, Almanya ve Fransa hukuk sistemlerinde, nafaka talebinin evlilik süresiyle orantılı olarak belirlenmesi ve tarafların ekonomik bağımsızlıklarının sağlanmasının esas alındığı görülmektedir. Bu ülkelerde, nafaka ödeme süresi, tarafların eğitim durumu, mesleki yeterliliği ve iş bulma olanakları gibi ölçütlere göre belirlenmektedir. Bu düzenlemeler, bireysel haklar ve özgürlüklerin korunması ile ekonomik bağımsızlığın desteklenmesi açısından daha adil bir yaklaşım sunmaktadır.

Lahey Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası belgeler, çocuk nafakası bağlamında standartlar getirse de, yetişkin bireyler için süresiz nafaka konusunda herhangi bir bağlayıcı düzenleme içermemektedir. Bununla birlikte, uluslararası hukuk normları, bireysel ekonomik bağımsızlık ve tarafların mali denklıklarının korunması ilkesi doğrultusunda süreli nafaka uygulamalarını teşvik etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de de süreli nafaka uygulamasına geçilmesi yönündeki tartışmaların artmasının temel gerekçelerinden biri, bu uluslararası örneklerdir.

Süresiz nafaka, ekonomik ve sosyal etkileri açısından da değerlendirilmiştir. Süresiz nafaka uygulaması, nafaka borçlusunun uzun vadeli mali yükümlülük altına girmesine neden olmakta ve nafaka alacaklısının iş gücüne katılma motivasyonunu düşürebilmektedir. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını sağlamaları yerine, nafaka gelirine bağımlı bir yaşam sürmelerine yol açmaktadır. Bu durumun kadın istihdamına ve iş gücüne katılımına olumsuz etki ettiği de tespit edilmiştir. Ayrıca, nafaka borçlusunun maddi yükünün, süresiz bir mali külfete dönüşmesi, bireyin sosyal ve ekonomik yaşamını olumsuz etkilemekte, boşanma sonrasında bireysel özgürlüklerin ihlali olarak değerlendirilebilmektedir.

Toplumda, “süresiz nafaka mağdurları” olarak bilinen bireylerin oluşturduğu sivil toplum platformlarının, bu sorunu dile getirerek yasal değişiklik talep etmeleri dikkat çekicidir. Bu gruplar, nafaka yükümlülüğünün süreyle sınırlandırılmasını ve daha esnek bir düzenlemenin getirilmesini talep etmektedir. Süresiz nafakanın, hem nafaka alacaklısı hem de nafaka borçlusu açısından çeşitli mağduriyetler doğurduğu ve toplumda bireysel özgürlüklerin korunması açısından yeni bir yasal düzenleme ihtiyacının doğduğu gözlemlenmiştir.

Bu çalışma sonucunda, süresiz nafaka uygulamasına ilişkin çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur. Hukuki reform önerileri, başta Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesinde yapılacak değişiklikler ile süreli nafaka düzenlemesine geçilmesini içermektedir. Bu öneriler, süreli nafaka uygulamasının, evlilik süresi, tarafların mali durumu, iş bulma kapasitesi ve tarafların yaşam standartları gibi kriterlere göre belirlenmesini öngörmektedir. Bu kapsamda, süreli nafaka uygulamasına geçilmesi, tarafların ekonomik bağımsızlığını sağlamaya yönelik daha adil bir çözüm olarak öne çıkmaktadır.

Bir diğer öneri ise, nafaka alacaklısının, belirli bir süre zarfında ekonomik bağımsızlığını kazanamaması durumunda, ek süre talep edebilmesi yönündedir. Bu öneri, yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılmasını sağlamak ve bireylerin bağımsız yaşam sürdürebilmelerine olanak tanımak amacıyla geliştirilmiştir. İsviçre, Almanya ve Fransa'daki süreli nafaka uygulamaları göz önüne alındığında, bu tür düzenlemelerin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirebileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, süresiz nafaka uygulaması, hukuki, sosyal ve ekonomik boyutları ile tartışmalı bir konudur. Türkiye'de süresiz nafaka, boşanma sonrası yoksulluk nafakasına ilişkin yasal bir düzenleme olmasına rağmen, uygulamada hak kaybına ve toplumsal adaletin zedelenmesine neden olduğu iddia edilmektedir. Özellikle, evlilik süresi kısa olan tarafların ömür boyu nafaka ödeme yükümlülüğü altına sokulması, hakkaniyet ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Bu bağlamda, uluslararası uygulamalarda olduğu gibi Türkiye'de de nafaka süresinin, evlilik süresi, tarafların ekonomik bağımsızlık kapasiteleri ve sosyal koşulları dikkate alınarak belirlenmesi daha hakkaniyetli bir çözüm olarak önerilmektedir. Hukuki reformların yapılması, nafaka alacaklısı ve borçlusu arasındaki dengeyi sağlamak, bireylerin ekonomik özgürlüklerini güvence altına almak ve toplumsal adaleti korumak açısından elzemdir. Bu çalışma, bu konudaki tartışmalara katkı sunmayı ve olası hukuki reform süreçlerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

Kitap

- Akçabay, F.C. (2019). “Yoksulluk Nafakası Araştırması Sosyo-Hukuki Bir İnceleme”, Ankara.
- Kaçak, N. (2009). Açıklamalı ve İçtihatlı Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası, Ankara.
- Köseoğlu, B. (2005). Aile Mahkemelerinin İşleyişi, Ankara.
- Mutlu, L. (2004). Hukuk Sözlüğü, İstanbul.
- Ruhi, A.C. (2010). Yargıtay İçtihatlarıyla Nafaka Hukuku, Ankara.
- Yavuz, N. (2008). Öğretide ve Uygulamada Nafaka, Nişan ve Eşlerin Katkı Payı ile İlgili Davalar, Ankara.

Tez- Makale Kitapta Bölüm-Sempozyum-Bildiri

- Altınöz, Ü. (2019). “İcra-İflas Hukukunda Disiplin ve Tazyik Hapsi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çitak, B. (2016). “Eşler Arasındaki Nafaka Yükümlülüğü”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özyazgan, Ö. (2019). “Yoksulluk Nafakası”, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı, Gaziantep.
- Somkan Fırat, A. (2019). “Yoksulluk Nafakası”, Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Uzun, M. (2013). “Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yoksulluk Nafakası”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı İnsan Hakları Hukuku, İstanbul.
- Alkış, A., Yılmaz, G. (2023). “Medeni Hukuktaki Boşanma Nafakasının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi / Journal of the Faculty of Divinity of Çukurova University, Cilt X, Sayı 2, 51-72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3366135>.
- Baş, S., Özcan, N. (2021). “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Anayasal ve Medeni Hukuk Boyutuyla Tartışılması ve Bir Öneri Olarak Boşanma Tazminatı”, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 329-383. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbuhfd/issue/70306/1059706>
- Baytun, U. (2013). “Bir Ekonomik Suç: Ödeme Tahhüdünü İhlal ve Tazyik Hapsi”, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi / KSU Journal of Social Sciences, 10 (2), 161. Erişim Tarihi: 26.07.2023.
- Keleş, D. (2023). “Toplumsal Cinsiyet Karşıtı Hareketlerin Bir Örneği Olarak ‘Süresiz Nafaka Mağdurları’”, Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, ss. 517-544. <https://scite.ai/assistant/bazi-ulke-kanunlarinda-nafaka-uygulamaları-dv33Xy>.
- Kucur, F., Kelebek, Ö. (2021). “Boşanmış Kadınların Boşanma Aşamaları, Süreç ve Süreç Yaşadıkları Zorluklar: Esenler SHM Örneği”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 231-266. <https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jspc/article/bosanmis-kadinlari-bosanma-asamasi-sureci-ve-sonrasinda-yasadiklari-zorluklar-esenler-shm-ornegi>
- Konca, N.K. (2020). “Süresiz Nafaka Tartışmaları”, Kriter Dergi, Yıl 4, Sayı 43, Şubat 2020. <https://kriterdergi.com/siyaset/sur>; Erişim Tarihi: 21.07.2023.
- Ören, V.E., Çatır, O. (2020). “Elektronik-Ağızdan Ağıza İletişim (E-AAİ) Aracılığıyla Otel İmajının İrdelenmesi: Antalya Örneği”, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4 (2), 797-810. https://tutad.org/2020/vol4_issue2_article02_fulltext.pdf.
- Reyhani Yüksel, S. (2021). “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, Tekirdağ NKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021 (2), 485-509.
- Sarpkaya, O.A. (2013). “Boşanmış Kadınlarda Toplumsal Baskıya Direnme Stratejileri: Van Örneği”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 6, Sayı 26, 29-50. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/boanmi-kadinlarda-toplumsal-baskiya-direnme-stratejileri-van-rnei.pdf>.
- Şahin, M. (2017). “Türk – İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK M. 175 – ZGB M. 125)”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XXI, Sayı 3.
- Uyanık, M. Z. (2019). “İslâm Aile Hukukunda Evlilik Ve Boşanma Nafakası Bağlamında Süresiz Nafaka Yasası”, Mersin Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 47-59.
- T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu. (2019). “Çocuk Tesliminde Hak İhlallerine ve Yoksulluk Nafakasına İlişkin Özel Rapor”, İki Fikir Medya, Ankara.

Topçuoğlu, A. İ. (2023). “Mecelle Şârihi Ali Haydar Efendi'nin Hayatı ve Hukukçuluğu”, *Türkiyap Araştırmalar Dergisi*, 329-350.

İnternet kaynakları

- Çınar Hukuk Bürosu. “Nafaka Ödenmez İse Ne Olur? Nafaka Yükümlülüğü”, Erişim Tarihi: 26.07.2023. <https://www.cinar.av.tr/na-faka-odenmez-ise-ne-olur-na-faka-yukumlulugu>.
- Mevzuat.gov.tr. 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu, Madde 340 (Değişik: 31/5/2005-5358/11 md.), (Erişim Tarihi: 26.07.2023). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2004.pdf>.
- Sarı, G. (2023). “Nafaka Nedir? Nafaka Çeşitleri Nelerdir? Nafaka Nasıl Alınır”. <https://www.gokhansari.av.tr/post/na-faka-nedir-na-faka-cesitleri-nelerdir-na-faka-nasil-alinir>, Erişim Tarihi: 07.04.2023
- TDK, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: .26.07.2023
- Yağcı, K. (2020). “Yoksulluk Nafakasında 'Süresizlik' Sorunu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası* , 76 (1), ss. 323–358. <http://iupress.istanbul.edu.tr/en/journal/mecmua/article/yoksulluk-na-fakasinda-suresizlik-sorunu>, İnternet:<https://listelist.com/na-fakatarihi/#:~:text=Nafaka%20tarihi%20Eski%20Mezopotamya%20toplumlar%C4%B1na,ve%208.%20maddelerinde%20yer%20al%C4%B1yor> Erişim Tarihi: 25.07.2023.
- İnternet:<https://kucukokka.av.tr/erkek-hangi-hallerde-na-faka-odemez/> Erişim Tarihi: 15/03/2023
- İnternet:<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721>, Erişim Tarihi: 28.07.2023
- İnternet:<https://www.sikayetvar.com/adalet-bakanligi/adalet-bakanligi-bosanma-hakimi-tarafindan-yapilan-na-faka-artirimi>, Erişim Tarihi: 21.07.2023
- İnternet: <https://www.gokhansari.av.tr/post/na-faka->, Erişim Tarihi: 07.04.2023
- İnternet: <https://www.sikayetvar.com/adalet-bakanligi/adalet-bakanligi-bosanma-h-tarafindan-yapilan-na-faka>, Erişim Tarihi: 21.07.2023
- Y.2HD 12.12.2017, 8859/14407 <http://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatyazdir.asp?id=868778>, Erişim Tarihi: 12.05.2018.

Mülakat:

- Altun, M. (2023). *Telekonferans Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 28.07.2023). mehmetaltun52@hotmail.com.
- Ergincan, İ. (2023). *Telekonferans Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 17.03.2023).
- Keleş, V. (2023). *Telekonferans Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 28.07.2023). volkands.959@hotmail.com
- Kocakoç, A. (2023). *Mülakat*, Mülakat Tarihi: 28.03.2023. ali52@hotmail.com
- Öztürk, G. (2024). *Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 08.08.2024).
- Yıldırım, M. (2024). *Mülakat*, (Mülakat Tarihi: 28.07.2024).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyad, **ad** Güneş, Alaettin
:

Eğitim

Derece

Hacı Bayram Veli
Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler
Anabilim Dalı

Eğitim Birimi

Kamu Yönetimi

Mezuniyet

2024 Halen Devam
Ediyor

İş deneyimi (varsa)

Yıl

Türk Silahlı Kuvvetleri

Yer

Ankara

Görev

Subay

Yayınlar (varsa)

